www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

BIH	2.40 KM
Македонија	75.00 ДЕН
Slovenija	500.00 SIT (2.09 EUR)
Sverige	28.00 SEK
USA	3.50 USD
Hrvatska	12.00 KN
Црна Гора	1.20 EUR

ISSN 0032-339-x

02873

9 770032 339010

PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

2. 3. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИ[illegible]А • БРОЈ 2873

МАЈМУНСКИ ГРАД

КАРНЕВАЛ У ВЕНЕЦИЈИ

FELIS CATUS

Za oči u 101!

СТРИП

ЧЕРЕМАЈА

Рипли

Веровали или не!

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• **врх** кажипрста један је од најосетљивијих делова људског тела и садржи више хиљада чулних рецептора ■

••• **једна** врста паука из рода динопис има очи 19 пута осетљивије од људских ■

••• **у људском** телу може да се нађе до 500 милиона глиста ■

••• **кржице** на језику, главни органи чула укуса, могу да забележе укус хране тек кад пљувачка раствори хемијске материје из хране и нанесе их на њих ■

••• **око** мушкарца веће је од ока жене за приближно 0,5 милиметара ■

••• **неке** ћелије црева трају само три дана, док мождане ћелије могу да трају читав живот ■

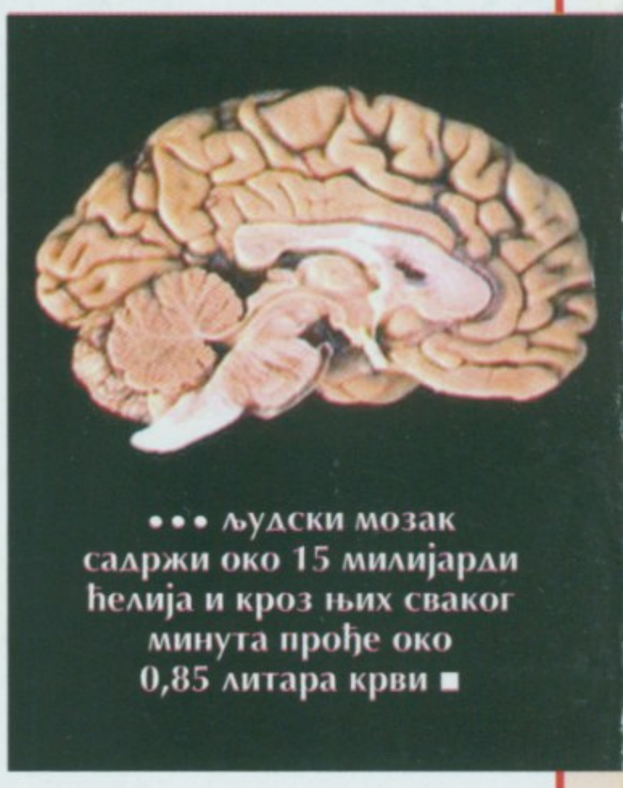

••• **људски мозак садржи око 15 милијарди ћелија и кроз њих сваког минута прође око 0,85 литара крви** ■

••• **отисци прстију, јединствене бразде на врховима прстију, обликују се месецима пре рођења** ■

••• **битка** код Мегида 1469. године пре наше ере најстарија је битка за коју постоји писани траг. Подаци о тактици битке налазе се у Амоновом храму у Карнаку ■

••• **једна** од 200 особа алергична је на отров пчела и оса. У Сједињеним Америчким Државама од убода ових инсеката годишње умре од 50 до 100 људи ■

••• **озон** је толико распршен да, кад би се сабио, створио би око Земље слој који није дебљи од ђона на ципели ■

••• **нит** паучине може да буде чвршћа од челичне нити исте дебљине ■

••• **сваког** дана потроши се онолико нафте колико се стварало 110.000 година ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

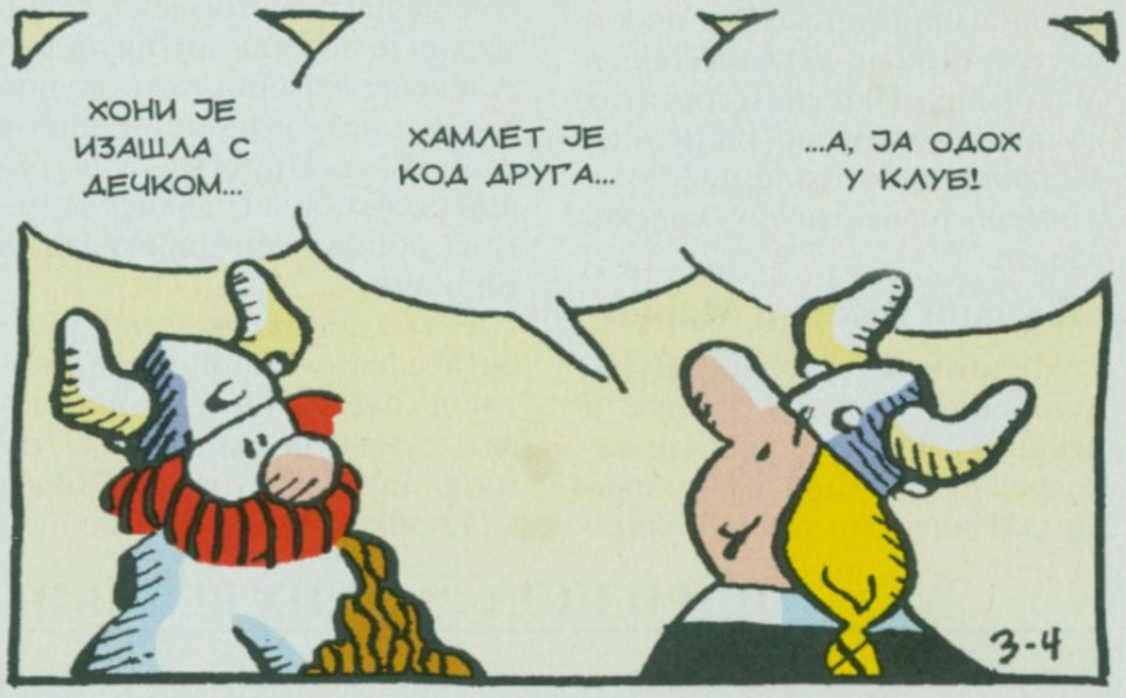

©2007 by King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved.

ПРВИ ВЛАДАРИ КРШТЕНЕ СРБИЈЕ – ЖУПАН ВУКАН

РУЖАН САН ВИЗАНТИЈСКИХ ЦАРЕВА

Између кањона река Ибра, Лима, Пиве, Таре, Дрине и Босне, окружена планинама и готово непроходним шумама, налазила се област коју је цар Константин IX Порфирогенит у свом чувеном делу „О управљању царством” (из 918. године) назвао крштеном Србијом. Највећи део те области касније ће се називати и Рашка

Већина српског народа (односно племена званих Срби) и његових држава била је још од досељења Словена до појаве Немањића окупљена на планинском подручју источне Херцеговине, средишње и источне Босне, Рашке области (Санџак) и југозападне Србије. Међутим, Срби дуго нису створили јединствену државну заједницу. Били су подељени по жупама и братствима и то им је било довољно. Српска племена, недовољно повезана међу собом, остала су у планинама скоро пет векова након досељења на Балкан. Често су признавали врховну власт страних господара, Византије или Бугарског царства, да би затим створили више независних области или државних заједница које су пре Немање врло ретко и само у кратким раздобљима биле обједињене. „До Немање, Србија није прелазила Мораву; на север није ишла преко Рудника, а на југоисток не даље од Пећи и Ђаковице... Ниједна од богатих долина – ни Косово, ни Велика Морава, ни Метохија, ни Мачва – не беху тада потпуно у српској власти.”

Жупани Вукан и Марко

Мало знамо о жупану Вукану, првом владару Рашке и оснивачу династије која је непосредно претходила Немањићима. Налазимо тек неколико реченица у записима о ратовима византијског цара, затим се помиње у „Летопису попа Дукљанина” – и то је све. Обриси његове моћне појаве назиру се тек у метежном добу, на прелазу 11. у 12. век. У „Летопису попа Дукљанина” приповеда се да је дукљански краљ Константин Бодин, користећи слабост Византије, проширио власт на Босну, као и на Рашку, где је поставио своја два жупана, Вукана и Марка. Њих двојица, вероватно браћа, заклели су се у своје име и у име својих потомака на верност Бодину и дукљанским краљевима. То се дешавало почетком осамдесетих година једанаестог века, у време кад је нови византијски цар Алексије Комнин тек покушавао да, након више деценија слабљења Царства, унутрашњих сукоба и грађанских ратова, обнови моћ Цариграда на Балкану.

Ретка сеоца, немирне реке богате рибом, пропланци и котлине, пустолине и велике, дивље шуме пуне дивљачи; местимице питоме жупе у дубоким кланцима; плитке бразде што их на ћудљивој земљи дрвеним ралом ору мршави волови; тешке, сурове зиме; ловци и рибари у потрази за храном; колибе од блата или прућа, ретко од камена осим у приморју, окупљене у засеоке, понекад опасане оградама од трња; дом поглавара – жупана или кнеза – ограђен плотом, дрвени трем, амбари, огњишта кухиња; насеље – само скелет неког несталог римског града; ретки манастири и малене цркве – стубови вере поред којих неколико десетина убогих колиба чине насеље где живе понеки ковач, ткач, виноградар; калдрмисани остаци римског друма којим пролазе дубровачки каравани; јерес, банде пљачкаша; дивљина, паганство, стална борба с природом, свет оптерећен глађу и болештинама – тако некако можемо да представимо Србију један век пре Немање.

„Беше вешт на речи и вешт на делу”

Можемо замислити Вукана како огромном секиром удара у дебеле вратнице рашке утврде онога дана кад је с дружином ушао у Рас, одакле је пред Србима побегла византијска посада. Затим је сишао низ брег и помолио се у цркви Светих апостола – данашњој Петровој цркви код Новог Пазара. На платоу испред цркве окупили су се сви кнежеви и жупани, велики и мали. Ту је Вукану предато жупанско копље и на главу стављен венац. Проглашен је за великог жупана српске земље.

Византија је тако добила непријатеља с којим ће наредних сто година скоро непрекидно да ратује. За Вукана, „човека који је држао сву власт у Далмацији” (тј. у Србији), Ромеји су говорили да је својом појавом изазивао страх, а његове нападе описали су као ужасне. Због српских побуна цар Алексије је три пута долазио на границу с Рашком. Најжешће борбе између Срба и Ромеја водиле су се 1093. и 1094. године. Вукан је тада напао и спалио византијско утврђење и епископско седиште Липљан (западно Косово). Кад је цар Алексије дошао у Скопље, дочекали су га српски изасланици и обећа-

ПОРОДИЦА РАШКИХ ВЕЛИКИХ ЖУПАНА

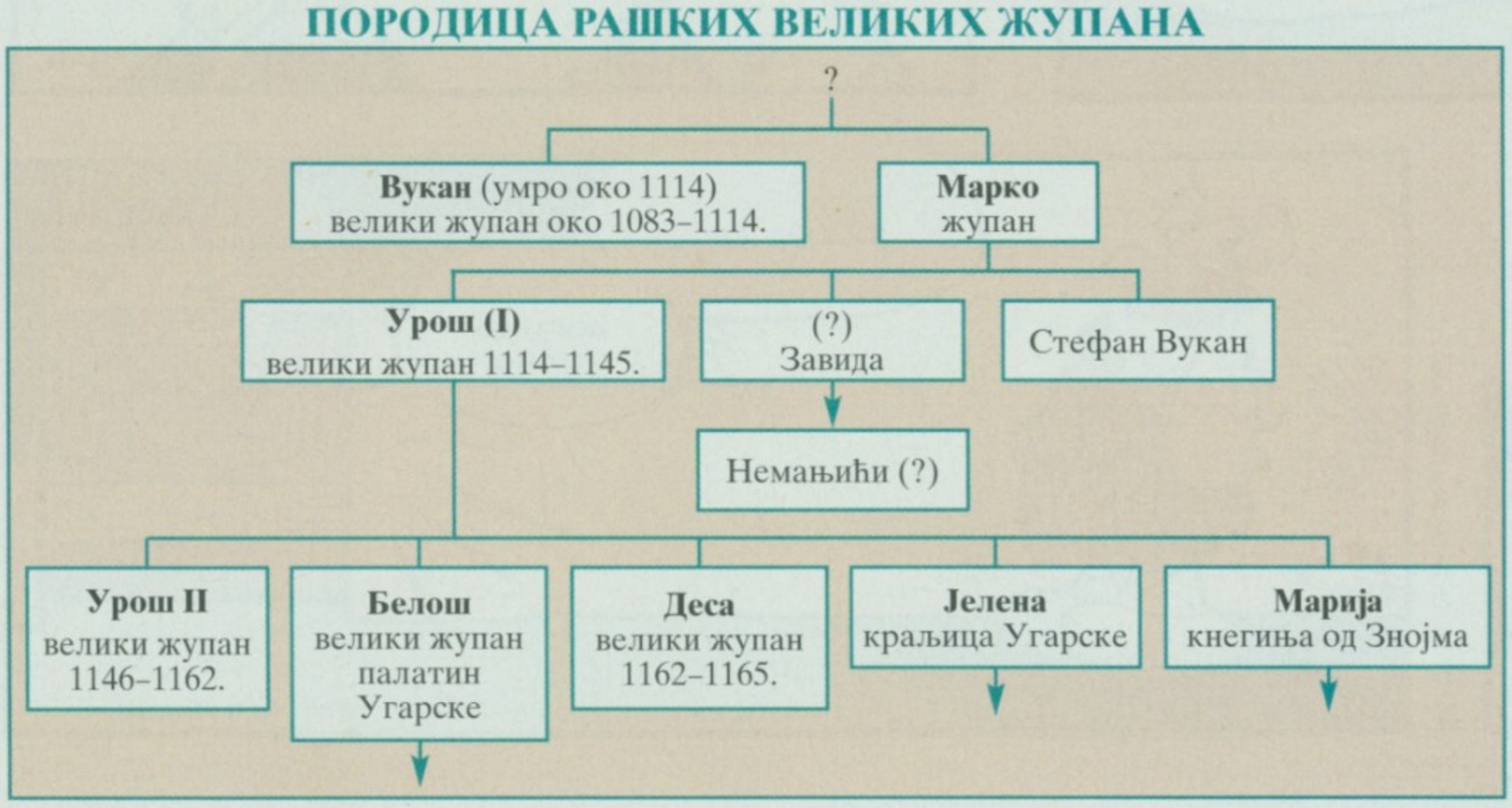

ли мир и таоце, али, чим је цар отишао, Вукан је прекршио обећање – нити је предао таоце нити је престао са упадима.

Царев синовац Јован Комнин добио је задатак да казни Србе. Кад је ромејска војска дошла до српског утврђења Звечан, које се налазило на стрмом вулканском брду у облику купе, Вукан је, да их надмудри, послао изасланике изјављујући да жели преговоре о миру. Царева кћи Ана Комнина приповедала је да „кад се глас о Вукановом походу против Јована почео да шири, неки га монах претекне и јави Јовану уверавајући га да непријатељ стиже. Но, Јован га отера с гневом називајући га лажовом и варалицом". Међутим, у току ноћи Срби су извели изненадни напад на византијски табор и „побили војнике у шаторима, а многи, безглаво бежећи, нађоше смрт у таласима реке која је текла доле" (Ситница). „Тако је погинуо највећи део ромејске војске." Сам војсковођа Јован једва је успео да се спасе. „На то се Вукан осмели и, како није преостало никога да му се супротстави, поче да пљачка суседне градове и земље." Срби су опустошили околину Скопља и стигли до Врања, где су „све опустошили и одвукли отуда много плена".

Цар је 1094. године по трећи пут дошао на српску границу код Липљана. Но, Вукан је поново применио исту тактику. Ана Комнина каже да је „био вешт на речи и вешт на делу". Праћен сродницима и угледним жупанима, дошао је у царев табор, склопио мир и дао двадесет талаца, међу којима и своја два синовца Уроша и Стефана Вукана, као потврду да ће поштовати обавезе. Велики жупан избегавао је да уђе у борбу с војском самог цара која је без сумње била бројнија и снажнија него раније војске које су стизале из Византије. С друге стране, ова тактика показује да је цар у суштини био задовољан да Србе држи у каквом-таквом миру имајући у виду да је у то време имао много озбиљније невоље на другим странама. Таоце је цар одвео у Цариград.

Српски таоци у царском тријумфу

Цариградски, односно, војни друм (Via militaris) ишао је од Београда, преко Браничева, долином Мораве ка Нишу, а затим даље ка Сердици (Софији) и Цариграду. Колона ромејских коњаника са српским таоцима данима је путовала ка истоку. Пролазили су поред утврђених градова, поред Ниша и Сердике (Софија), села, прелазили реке, три планинска превоја, а затим се спустили у непрегледну шумовиту равницу. Лежући пре починка на голу земљу и гледајући ка смирају сунца, Урош и Стефан Вукан, синовци великог жупана Вукана, питали су се да ли ће икад више видети брда своје отаџбине. Онда су једнога дана угледали бескрајно морско плавет-нило, а у даљини, на хоризонту, као да се маглио крај земље. Пратили су, затим, три дана морску обалу док нису угледали непрегледне зидине Цариграда боје меда. Српски таоци са запрепашћењем и страхопоштовањем посматрали су те дугачке, високе и неосвојиве зидине вечнога града. Присећали су се да је пре неколико година и њихов рођак Бодин, краљ Дукље, био овде сужањ. Чекали су у логору испод зидина док се не припреми свечан царски улазак у град.

На почетку тријумфа ишли су као снег бели коњи који су вукли сребрне кочије на којима се налазила икона Богородице – царев непобедиви савезник. Након колоне угледника, на богато опремљеном белом коњу јахао је василевс обучен у скупоцено одело са свим знацима царске власти. Код Златних врата Константинопоља дочекао га је префект града, великаши и мноштво народа. Пролазећи кроз капију у колони заробљеника, Урош и Вукан угледаше огромну масу људи какву нису могли ни замислити. Идући кроз ту непрегледну масу као флота по мору, цар и поворка са заробљеницима и таоцима упутили су се главном улицом Месе, где су цара и његове пратиоце становници засипали цвећем. Портици уз пут били су покривени скупоценим тканинама боје пурпура и венцима од ружа и мирте. На улицама су били готово сви становници Цариграда и околине – представници племства и странака, људи из предграђа и луке, занатлије, калуђери, војници и морнари на одсуству, сељаци који су упркос летњем сунцу носили упаљене бакље, палили мирисе и махали заставицама. Са свих страна одјекивало је непрестано и дотад нечувено клицање светине. На Константиновом форуму цар се накратко зауставио у цркви Свете Богородице да би скинуо одело и обукао пурпурну тунику и хламиду (огртач) извезену златом. Поворка се затим упутила ка цркви Свете Софије где је цара чекао

Илустровао Андреј Војковић

ИЗ ПИСМА ЦАРА АЛЕКСИЈА КОМНИНА ЈОВАНУ, УПРАВНИКУ ДРАЧА

„Дознавши да варвари пристижу кроз клисуре против Царства, ми изађосмо из Константинова града да бисмо обезбедили границе ромејске државе. Потребно је, дакле, да и ти дођеш да нас обавестиш о приликама у твојој области – бојим се да и сам Вукан непријатељство против нас снује – и усто да нам јавиш о приликама у Далмацији (тј. у Србији) као и о самом Вукану, да ли остаје при мировним уговорима (јер ми се свакодневно доносе не добре вести о њему), да бисмо се, сазнавши нешто сигурније, боље припремили против његових сплетки и да бисмо тебе послали напред у Илирик, давши ти потребне савете, тако да, борећи се са две стране против непријатеља, с Божјом помоћи задобијемо победу."

(1091. године)

патријарх. Светковина се завршила на вратима Велике палате, званичне царске резиденције близу Свете Софије коју је цар користио само за овакве прилике јер у њој више није живео.

Сјај Цариграда

Уроша и Стефана Вукана су као посебне таоце високог рода сместили у за њих одређене просторије једног крила Великог царског дворца. Иако су били под стражом, имали су могућност да се диве царском сјају и богатству, као и да обилазе Цариград. Ромеји су настојали да се варвари увере против какве су се силе и богатства усудили да ратују. Временом, таоци су добили и прилику да буду представљени самом цару.

Василевс Алексије I Комнин био је ниског раста, широких рамена и у то време човек средњих година. Имао је густу браду, а испод јаких обрва сијале су дубоко усађене, продорне црне очи. Алексијева кћи Ана, која је написала историју владавине свог оца („Алексијада"), описује да је цар изгледао сасвим обично кад је стајао, али кад је седео на царском трону, „подсећао је на узвишени вихор који око себе шири лепоту, склад, достојанство и неприступачну величанственост".

Цар се благонаклоно обратио младим таоцима указујући да Царство води рачуна о потчињеним народима и да награђује њихову верност, док истовремено сурово кажњава свако неверство. Подсетио их је да су пре много векова Срби населили подручје Царства и да су стога дужни да поштују царску вољу, законе и уговоре које су још тада њихови преци прихватили. На крају пријема, цар је обећао таоцима да ће се брзо вратити у отаџбину уколико њихови саплеменици буду поштовали мировни споразум.

Кад су се млади жупани најзад вратили у Србију, чинило им се да се у отачеству све некако променило. Рас им је изгледао као убого сеоце с тврђавом. Додуше, стриц Вукан и даље је чврсто владао Рашком, повремено ратовао против Дукље или против Ромеја, или понекад, као савезник, слао помоћне трупе у царске походе. Ипак, након злата и сјаја Византије, све им је изгледало некако скромније, тамније. И црква Светих апостола Петра и Павла, након цариградских цркава, деловала им је мала, готово неугледна. А ујутро, у свитање, чинило им се да одсјај на истоку не долази само од Сунца, него и од оних блиставих цркви и златних двораца у далеком граду у коме столује једини цар.

До нас нису дошли записи о томе кад је и где умро велики жупан Вукан кога су наследили Маркови синови Урош (I) и Стефан Вукан. Тој генерацији вероватно припада и Немањин отац (звао се Завида) који је (можда) кратко време имао звање великог жупана. У следећој генерацији велики жупани били су Урошеви синови Урош (II) Првослав, Деса и Белош. Најзад, у другој половини века као велики жупан појављује се Тихомир, а након њега његов брат Стефан Немања. На крају поворке великих жупана српских земаља били су Немањини синови Вукан и Стефан Немања (II) Првовенчани. Од 1217. године, кад се Стефан Првовенчани крунисао краљевском круном, српски владари из породице Немањића носиће титулу краља, а затим цара.

Раздобље великих жупана 12. века је доба уздизања Србије, како у економском тако и у политичком смислу. У вртлогу ратова, у грчу борбе с Византијом, између крсташких похода и норманских најезди, у метежима војних похода, између ропства и слободе, између раскола цркве и јереси, постепено и тешко, на Балкану се појавила једна све самосталнија држава – Србија ■

Душко Лопандић

НЕПОЗНАТО О ПОЗНАТИМА

ПАСУЉ

У историјским књигама и енциклопедијама могуће је наћи податке о свим важним догађајима и знаменитим личностима. Подаци су беспрекорно проверени и стручни. Наравно, и не откривају ништа од онога што би задовољило радозналост обичног читаоца и употпунило његову слику о некој познатој личности, њеном раду и делу. Ипак, и такви неважни детаљи, иако ретки, остали су забележени у неким списима. Па, ево какве се све занимљивости откривају из живота неких владара, научника, уметника

ВЛАДАРИ

● У време Новог царства у Египту, које је трајало од 1550. до 1050. године пре наше ере, на власти су се смењивали фараони из XIX и XX династије. Један од најпознатијих међу њима био је **Рамзес II** (владао од око 1250. до 1213. године пре н. е). Упамћен по освајачким походима на Сирију и Малу Азију, прелепим знаменитим грађевинама које је подигао, властити харем имао је већ са десет година, па је иза себе оставио бројно потомство – 111 синова и 67 кћери ■

● **Џингис-кан** (1162–1227) познат је у историји као оснивач монголског феудалног царства. На рођењу је добио име Темуџин, по супарничком поглавару кога је његов отац убио управо у тренутку кад је он долазио на свет, јер се веровало да ће храброст побеђеног непријатеља неким чудом прећи на новорођенче.

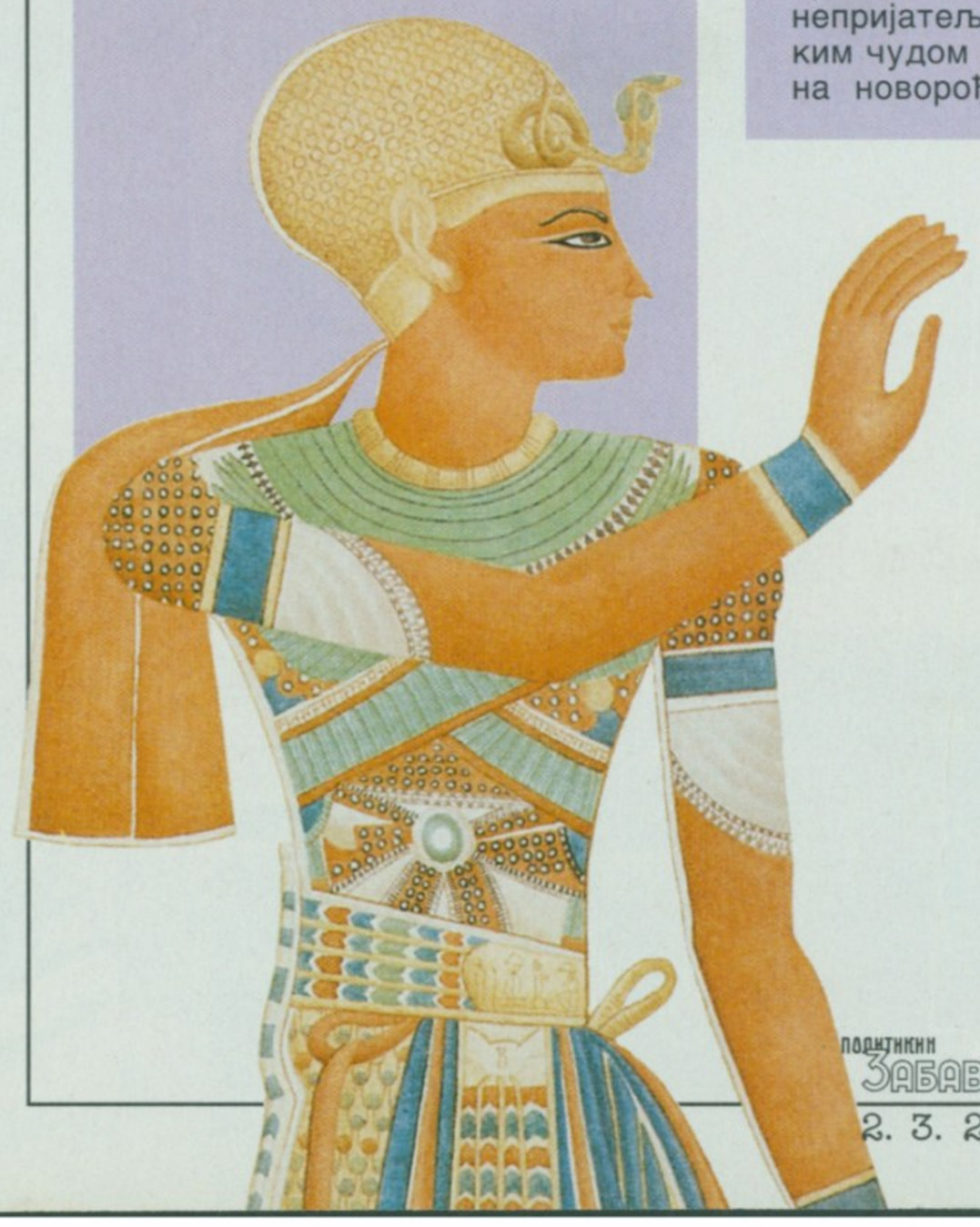

ИМА ДУШУ

● **Елизабета II,** британска краљица (рођена 1926. године), од свог крунисања 2. јуна 1953. године до данас повиновала се многим новинама како у политичким ставовима земље, тако и оним унутар владарске породице, кажу савременици. Ипак, иако се труди да држи корак с временом, краљевска кућа одступа само у једном – верује у предсказања и легенде. А, према казивању, енглески престо ће да падне кад гаврани напусте лондонски Тауер. Да се то предсказање не би обистинило, у тврђави су стално настањене породице гаврана с подрезаним крилима ■

● **Наполеон I Бонапарта** (1769–1821), француски цар, био је један од највећих војсковођа и завојевача света. Све његове успехе и поразе историја је забележила помно, готово до танчина описујући највеће битке попут оних које је водио у Италији 1796. године, у Аустрији, Пољској и на Рајни 1806–1807. године, његов неуспешан поход на Русију 1812. године са 675.000 војника и коначан пораз 1815. код Ватерлоа у Белгији. Али, његова смрт испраћена је само кратким објашњењем да је, прогнан на острво Света Јелена, умро у заточеништву. Многи верују да је узрок његове смрти била шара на тапетама у његовој спаваћој соби осликана зеленом бојом, односно арсеник-триоксид ■

Под тим именом је као млади и одважни ратник окупио и ујединио неколико монголских племена створивши од њих моћну освајачку војску која је за кратко време покорила Кину а затим и готово целу Азију. Тек тада је, створивши државу која је обухватала огромно пространство које се протезало од Тихог океана до Црног мора, Темуџин постао „апсолутни владар" што значи Џингис-кан. Кад се разболео и умро, за време једног похода на Кину, на сахрани је у његову част и као знак жалости погубљено 40 робиња украшених драгуљима и побијено 40 најбољих коња ■

ФИЛОЗОФИ

● **Питагора** (око 580–око 500. пре н. е), древни грчки мислилац, вршио је разна истраживања у области бројева, геометријских фигура, музике, положаја звезда и медицине. Приписује му се откриће односа квадрата над страницама правоуглог троугла, такозвана Питагорина теорема, али сматра се да је био и верски реформатор. Питагора је, како се наводи у оскудним подацима, у Кротони, граду држави на југу Италије, основао верско истраживачко братство које је имало строга правила живота и где су се спроводили разни верски обреди за „очишћење душе". Према тим наводима, древни мислилац заступао је и учење о сеоби душа па тако никад није јео пасуљ, уверен да он има душу ■

● **Френсис Бејкон** (1561–1626), енглески филозоф, значајан је за историју филозофије и историју наука као истраживач у области индуктивне логике и индуктивног метода, изградио је општи план за обнову наука, утицао је на француске енциклопедисте. Бејкон је био изузетно образован човек. Држећи се свог животног начела „Знање је моћ", своје широко занимање увек је настојао да употпуни доказима. Тако је и умро. Кобну упалу плућа која га је однела зарадио је пунећи мртво пиле снегом у Хемпстид Хиту у Лондону трудећи се да открије може ли се месо очувати хлађењем. Због Бејконове свестраности дуго се чак неосновано веровало да је он написао драме Вилијама Шекспира, свог савременика, оспоравајући великом писцу да је познавао хуманистичке науке и право оноликo добро колико су то његова дела показивала ■

Илустровао Драган Максимовић

ПРОНАЛАЗАЧИ

● **Рене Декарт** (1596–1650), један је од највећих француских филозофа, математичар и физичар, мислилац заслужан за утемељење модерног рационализма. Његов општепознати аксиом „Cogito ergo sum" или „Мислим, дакле постојим", јединствена је дефиниција учења за које се залагао да у основи свега постоје две различите супстанције од којих једна чини основу сваког мишљења и свести, а друга основу сваке телесности. Разлог и сврху постојања тих двеју супстанција чини трећа, апсолутна, а то је бог. Ипак, до ове високоумне мисли Декарт није дошао мудрујући за столом, већ грејући се уз пећ док је био војник у Баварској 1620. године ■

● **Андре Ситроен** (1878–1935), утемељивач истоимене аутомобилске куће, трудио се свим силама да привуче пажњу купаца. Да би им скренуо пажњу на своја возила, једном приликом изнајмио је Ајфелову кулу у Паризу и са више од 250.000 сијалица на њој исписао своје име. Наравно, Ситроен је настојао и да унапреди возила која је производио. Тако је 1934. године увео погон на предње точкове, такозвану предњу вучу. Новотарија је постала изузетан изум, али Андре Ситроен је због ње пао под стечај и у сиромаштву умро годину дана касније ■

● **Џејмс Клерк Максвел** (1831–1879), енглески физичар, сматра се једним од највећих теоретичара физике 19. века и једним од најзначајнијих проналазача из области физике, првенствено електромагнетизма. Он је први објаснио однос између електрицитета и магнетизма, пронашао је светлост електромагнетске природе, дао је теоријски основ радио-таласа и радио-технике, поставио електромагнетску теорију етра. Ипак, овај врсни научник није одмах обелодањивао своја открића. За њих је прво сазнавао његов пас коме је све потанко објашњавао и с ким је „расправљао" о свом научном делу. Тек тада Максвел их је износио својим колегама ■

УМЕТНИЦИ

● **Николо Паганини** (1782–1840), италијански виолиниста и композитор, био је прави виртуоз и ненадмашни мајстор виолинске технике 19. века. Својим умећем одушевљавао је публику у толикој мери да су му приписиване и магичне моћи јер је свирао изузетно брзо, а непогрешиво. Тако је своје дело „Perpetuum mobile" одсвирао за само 3 минута и 3 секунде, што значи да је гудалом „скидао" 12 нота у секунди ■

● **Жан-Батист Лили** (1632–1687), музичар на двору француског краља Луја XIV, више се помиње у списима владарских записничара него у историји музике. Разлог је јасан. Лили је имао одговоран задатак за француску круну – предводио је оркестар који је забављао краља и његове госте. У жељи да задовољи истанчани укус Луја XIV, који је због усмерености ка уметности назван Краљ Сунце, Жан-Батист је дугачким штапом ударао о под дајући такт оркестру. Тако је једном приликом пробио себи ногу и због чира који је настао после те повреде касније умро ■

● **Жан-Батист Поклен Молијер** (1622–1673), славни француски писац, глумац и управник позоришта, један од највећих комедиографа светске књижевности, упамћен по делима непролазне вредности каква су „Тартиф", „Дон Жуан", „Мизантроп", „Тврдица", умро је такорећи на сцени. Током извођења његовог дела „Уображени болесник" у париском позоришту 1673. године Молијеру је позлило и он се срушио на сцени. Представа није прекинута, а он је неколико сати касније преминуо ■

Припремила ***С. Делибашић***

ЗАДАЦИ ЗА 21. ВЕК

ЗВУК ТИШИНЕ

Наука о инфразвуку омогућиће праћење, а можда и предвиђање вулканских ерупција, урагана, земљотреса и нуклеарних експлозија

Све је спремно за ноћно лансирање пројектила из америчке војне базе Вајт сендс у Њу Мексику. Пројектил дуг 4,5 метара носи у себи 22 килограма експлозива. Након лансирања полетеће према северу и експлодираће педесетак километара даље, изнад пустиње.

Саобраћај на аутопуту заустављен је као мера предострожности. Особље базе заштићено је у атомском склоништу осталом из времена хладног рата. Па ипак, један човек је напољу, окружен мерним уређајима. Његово име је Милтон Гарсес и он је научник који проучава инфразвуке.

Гарсес седи за обичним дрвеним столом на ком су лептоп и

Милтон Гарсес припрема се да инфразвуком измери брзину ветра на Хавајима.

инфрацрвена камера. Једна од последица ваздушне експлозије биће снажни инфразвучни талас – акустична енергија изузетно ниске фреквенције. Звук експлозије путоваће најдаље неколико километара. Међутим, инфразвук који је знатно испод људског прага чујности може да путује изузетно далеко, па чак да превали и цео океан. Зато је двадесет гроздова микрофона распростртo дуж шест америчких држава како би забележили подзвучни „жубор" експлозије. Бележење ових звукова омогућиће научницима да открију природне катастрофе као што су вулканске ерупције, урагани, земљотреси, али и катастрофе које могу изазвати људи, као што су нуклеарне експлозије.

Видео-снимак полетања биће Гарсесу од велике користи јер је паљење мотора ракете извор инфразвука, а оглед ће помоћи да се инфразвук боље упозна. Ако буду боље разумели његово понашање, научници ће моћи да предвиде катаклизме, а не само да их прате.

Кад је спејс шатл „Колумбија" експлодирао изнад Тексаса у фебруару 2003. године, инфразвучне станице у САД забележиле су тај тренутак. Прво се чуо звучни удар, а затим низ мањих импулса, од којих су неки били последица турбуленција, а друге су изазивале промене у просторној оријентацији летелице. Последњи звуци подударали су се са распадом „Колумбије".

Гарсес и његове колеге учествовали су у Насиној истрази поводом експлозије покушавајући да помоћу инфразвука утврде шта се тачно десило. Међутим, нису умели да разазнају како се инфразвук креће кроз горње слојеве атмосфере. За разлику од сеизмичких сигнала – нискофреквентних звучних таласа који одјекују кроз Земљину релативно чврсту кору – инфразвук се креће кроз променљиво окружење. Ако не знају како ваздушне струје и притисак утичу на звучне таласе на дну фреквентног спектра, научници не могу да објасне звуке које су забележили приликом експлозије шатла.

Научници који проучавају инфразвук обично чекају да се појави сигнал, а онда покушавају да одгонетну извор и узрок. Зато је оглед с праћењем експлозије ракете значајан јер ће бити познати сви пратећи параметри као што су временске прилике и јачина експлозије. То је најближе лабораторијском огледу који се може добити у горњим слојевима атмосфере.

Експлозија „Колумбије" није био први догађај у историји који је оставио препознатљив инфразвучни печат. Кад је 27. августа 1883. године дошло до ерупције вулкана Кракатао надомак индонежанског острва Јаве, атмосферско „таласање" било је тако снажно да је обишло планету неколико пута. Барометри широм света забележили су снажне поремећаје које је научник Сајмон Винчестер у својој књизи „Кракатао: Дан кад је свет експлодирао" из 2003. године описао као „земљотрес ваздуха". Истраживачи који су прикупили забелешке из тог времена упоређивали су таласе да би установили магнитуду експлозије. Тако је рођена наука о инфразвуку.

Слушај сад, Ајк!

Нова наука убрзо је употребљена у ратне сврхе. Током Првог светског рата, примитивни микрофони били су распоређени по бојишту да забележе инфразвуке непријатељске артиљерије, на основу чега су техничари израчунавали где се налазе топови. Хладни рат погурао је даља истраживања на овом пољу. Председник комисије за атомску енергију Луис Штраус пуштао је 1954. године тадашњем председнику САД Ајзенхауеру сигнале забележене током нуклеарних проба, убрзане тако да се могу чути. Убрзо је инфразвук коришћен за одређивање тачног места и опсега совјетских нуклеарних проба на потпуно другом крају света.

Међутим, шездесетих година Пентагон је одустао од инфразвука у корист сателита који су обезбеђивали поузданију и видљиву документацију о нуклеарним програмима других земаља. Кад је финансирање истраживања инфразвука пресушило, тиме је наставила да се из хобија бави само шачица метеоролога.

Звучна рачуница

Велики метеор експлодирао је изнад Тихог океана 23. априла 2001. године. Нико га није ни видео ни чуо. Једини показатељи о томе шта се десило били су сателитски снимци и инфразвучни сигнали забележени на Аљасци, Хавајима, Канади... На сателитским снимцима пламтећа буктиња изгледала је као нуклеарна ракета. Научници који се баве инфразвуком пожурили су да установе да ли је у питању заиста нуклеарни напад или нешто друго. У **станици на Хавајима (1)** сигнал су ухватила четири микрофона удаљена 1,5 километара који су распоређени по теменима троугла, са четвртим у средишту. Њихов сигнал пренесен је радио-путем до Универзитета на Хавајима где су научници упоредили релативна времена пристизања звучних таласа до сваког појединог микрофона. На основу ових података могли су да исцртају **правац кретања (2).** Тачка у којој су се укрстиле линије из различитих станица означавала је **место удара (3).** Ово се разликовало од онога што су сателити показивали. Објекат се кретао и његова путања поклапала се с путањом метеора, а не бомбе ■

Каилуа-Кона, Хавајн

А онда се након двадесет година инфразвук неочекивано вратио у употребу. У септембру 1996. године Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је Споразум о забрани нуклеарних проба. Да би се осигурало поштовање споразума, предузете су опсежне мере надзора помоћу сателита, сеизмичких уређаја, хидроакустике... У то је ушла и светска мрежа од 60 инфразвучних станица која је омогућавала праћење са изузетно велике удаљености и, за разлику од сателита, није имала мртве углове.

Уобичајена инфразвучна станица ради на Сунчев погон. Састоји се од четири или више изузетно осетљива микрофона међусобно удаљених око 1,5 километара. Под савршеним условима микрофони су постављени у теменима замишљеног троугла, а један је у средишту. Сигнали које микрофони ухвате појачавају се и дигитализују, а потом шаљу у истраживачка постројења. Да би се избегло уништење микрофона, они су често маскирани мада ако лос или вепар набасају на њих направе штету. У пустињским пределима каблови су намазани мокраћом којота како би одвратили пацове или зечеве да их грицкају.

Временске прилике могу да омету инфразвучни сигнал, па је неопходни део опреме ултразвучни сензор за ветар – ваљкасти уређај футуристичког изгледа који мери брзину ветра. Помоћу података из овог сензора научници знају колики је шум направио ветар и покушавају да га уклоне. Данас истраживачи могу да издвоје помоћу рачунара корисни звук од позадинског шума и потом исцртају смер, брзину и кривуљу таласа да би одредили извор звука.

Понекад то није лако. Инфразвучни таласи у горњим слојевима атмосфере преваљују велике раздаљине и упадају у разне замке. Ветрови могу да искриве или распрше звучне таласе. Температурне промене стварају путеве којима се вибрације проносе хиљадама километара. Звучни та-

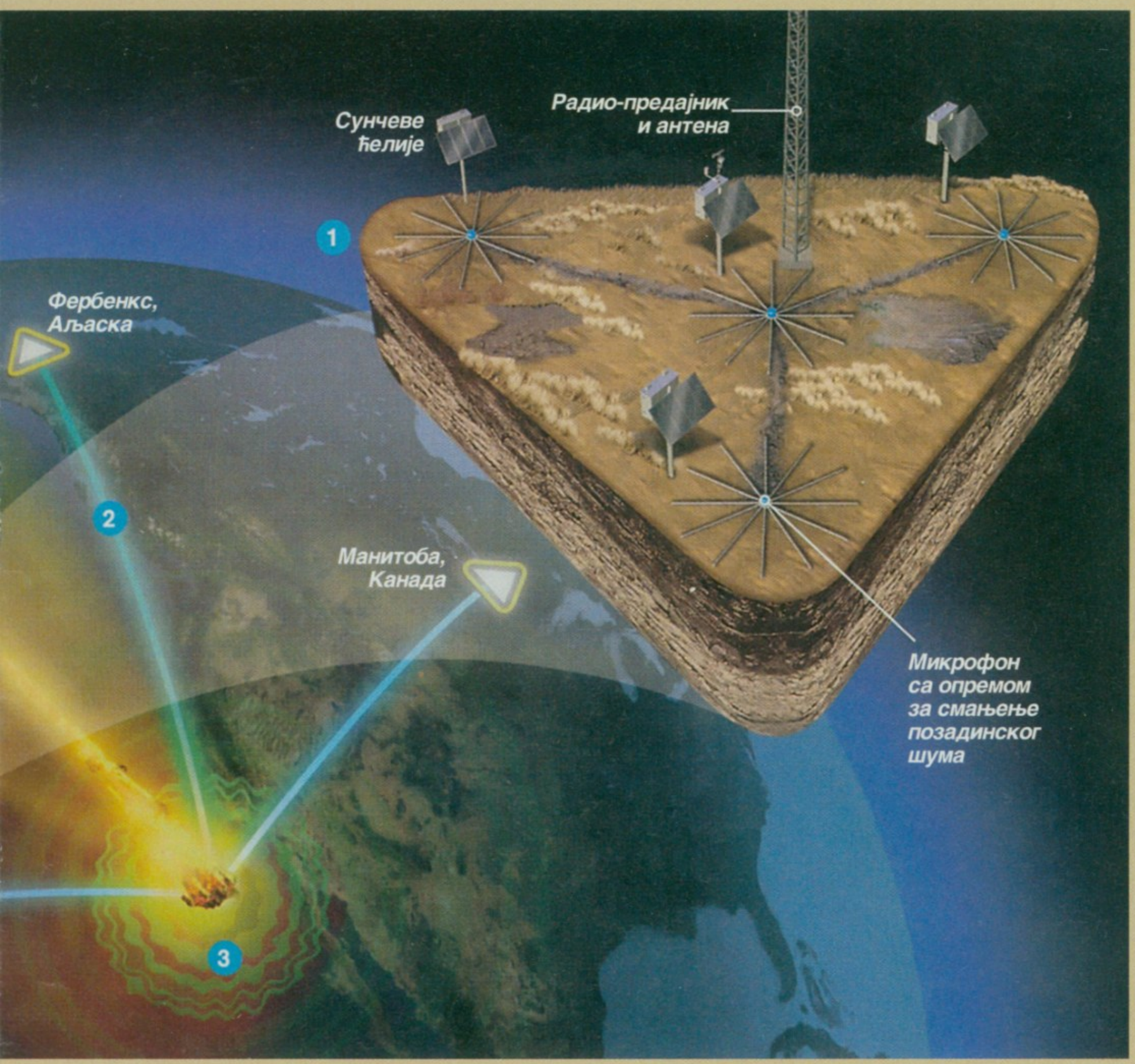

лас може до циља стићи разним путевима: прво кроз стратосферу, а потом кроз термосферу. Због тога је понекад тешко одредити извор инфразвука. На пример, током ерупције вулкана Маман на Папуи Новој Гвинеји, у јануару 2005. године, неколико најближих микрофона није забележило ништа. Удаљене станице на Аљасци и у Немачкој ухватиле су сигнал, али нико није знао шта је то. Зато је важно имати податке о што различитијим изворима звука. Да нико није забележио сигнал ерупције вулкана Маман, случај би био приписан још једном неразјашњеном треперењу ваздуха.

Наука на плажи

Прво Гарсесово искуство са инфразвуком било је везано за ерупцију вулкана Сакурађима, у јужном делу јапанског острва Кјушу, који је често у непрекидном еруптивном стању ниског нивоа. Гарсес је тамо сакупљао сеизмичке и инфразвучне податке под непрестаном кишом пепела. Увидео је да се инфразвук може користити за праћење, па можда и предвиђање вулканских ерупција. Ускоро се испоставило да инфразвук може бити од користи у различитим научним дисциплинама, метеорологији, геологији, биологији и астрономији.

У свету годишње буде и до 60 вулканских ерупција праћених избацивањем пепела у небо што причињава озбиљну опасност за авионе. Вулкански пепео може да прекрије прозоре пилотске кабине тако да се кроз њих ништа не види. Ако уђе у млазни мотор, пепео се топи и остаје у виду наслага на хладнијим деловима. За последњих педесет година више од осамдесет авиона улетело је у облаке пепела, понекад с готово смртоносним последицама. Тако је 1982. године „боинг 747" са 240 путника улетео на висини од 11.000 метара у пепео избачен из индонежанског вулкана Галунгунг. Сва четири мотора су се угасила и авион се сурвао према земљи. Тек после 7500 метара падања пилот је успео да поново покрене три мотора и извуче летелицу.

Премда вулканске опсерваторије помно прате развој ствари, није увек лако приметити опасност. Већина вулкана налази се у забаченим областима, а лоше време и ноћ спречавају сателите да их увек јасно виде. Зато се од инфразвука очекује помоћ у овој области.

У сарадњи с физичарем Хенријем Басом, Гарсес је на Хавајима 2001. године успоставио радну станицу за праћење нуклеарних проба. У јуну те године покушавао је да забележи инфразвук повратка орбиталне опсерваторије за гама зраке Комптон. Уместо опсерваторије, чуо је низ звукова који су се понављали и које није могао да одгонетне. Одредивши њихове координате, отишао је до тог места и затекао залив са стрмим стенама. Да ли су звуци могли да потичу од таласа? На том месту поставио је низ микрофона и читава обала „засветлела је инфразвуком", како каже Гарсес.

Гарсес, иначе страствени сурфер, од тада је проучавао плаже на Хавајима и Француској Полинезији да утврди шта може да сазна о морским таласима уз помоћ инфразвука. Мери њихову амплитуду, временски размак и просторну расподелу. Наравно, не сматра да је једина корист од инфразвука да се нађе најбоље место за сурфовање.

Врло је вероватно да би инфразвук могао да се користи за предвиђање путање урагана. Зато је Гарсес током 2003. године сакупљао инфразвучне податке о олујама на Тихом океану. Кад је податке унео на карту, видео је да најјачи сигнали образују јајаст облик чији је ужи део усмерен у правцу којим олуја касније наставља да се креће.

Тако је било и са ураганом Рита, за који су Бас и Гарсес поставили инфразвучне микрофоне да би пратили његово понашање. Подаци с микрофона образовали су сличан јајасти облик на карти. То и даље није довољно да би се са сигурношћу могло тврдити да се инфразвуком може предвидети путања урагана, али свакако потврђује да треба наставити истраживања у том смеру.

Током наредне деценије, мрежа инфразвучних микрофона биће постављена широм света кроз међународну научну сарадњу у којој ће учествовати седамдесет земаља. GEOSS, Глобална земаљска системска опсерваторија успостављена 2005. године, прикупљаће сателитске, сеизмичке, хидроакустичне, инфразвучне и друге податке и образовати сложени систем праћења планетарних промена.

***

Одбројавање у војној бази почиње. Ракета полеће у небо, а громогласни звук њених потисника одбија се од бетонских зидова. Након два минута кратак блесак на северном небу означава експлозију. Таласи сабијеног ваздуха полећу с места експлозије брзином од 1000 километара на час прелећући изнад аутопутева, њива и људи који спокојно спавају у својим домовима. Нови „земљотрес ваздуха" управо се догодио ■

Н. В.

Петак

Од боїње љубави до женскоī Пешка

Један дан који је у планетарној седмици назван по женском божанству, то јест чији је заштитник једна богиња јесте петак – „дан Афродите / Венере / Фриге". Стари Грци првобитно су га звали *hēméra Afrodìtes*, а Римљани *diēs Veneris* или *Veneris diēs*. Из латинског се овај назив проширио у све романске језике (осим португалског), па је тако настало француско *vendredi*, италијанско *venerdì*, шпанско *viernes*, румунско *víneri* и тако даље. Код Германа се богиња љубави и лепоте звала Фрига (у старонордијском *Frigg*), па отуда енглеско *Friday*, немачко *Freitag*, шведско, данско и норвешко *fredag*, холандско *vrijdag*.

У словенским језицима петак је „пети (после недеље) дан седмице". Сви словенски називи петка изведени су од редног броја **pêtŭjŭ* „пети" помоћу суфикса **-ŭkŭ* (старословенско *pętŭkŭ*, српско и хрватско *петак*, македонско *петок*, бугарско *петък*, словеначко *petek*, пољско *pi*[1] *tek*, чешко *pátek*, словачко *piatok*, горњолужичко *pjatk*, доњолужичко *pětk*) или **-ïnica* (руско *пя́тница*, белоруско *пя́тн*[3]*ца*, украјинско *п'я́тницю*).

Нумерички (бројчани) називи петка јављају се још у савременим балтским језицима, у којима је петак „пети дан седмице": литавско *penktādienis* (*peñktas* „пети" + *dienà* „дан") и летонско *piektdiena*, као и у португалском, где је он „шести дан седмице". Португалски назив *sexta-feira* потиче од латинског *sexta feria*.

Петак је један од оних дана који имају посебан значај у хришћанској религији, па се то одразило и на његово именовање у појединим језицима. Тако је у грчком петак „дан припреме", а његов назив *paraskeuḗ* (дословно: „припрема"), изведен од глагола *paraskeuádzō* „припремам", првобитно је имао значење „дан припреме уочи празника". Тај празник најчешће је био сабат који су први хришћани, у складу са старозаветним учењем, поштовали као последњи дан седмице, дан одмора. И у јерменском језику назив петка има значење „припрема (сабата)".

Према хришћанској традицији петак је дан када се пости у знак сећања на Христове муке, па отуда и његово значење „дан поста" у ирском, шкотском, исландском, изумрлом полапском језику и тако даље.

И у веровањима словенских народа петак је дан строгог поста и уздржавања, нарочито од женских послова: предења, ткања, шивења, прања рубља, купања и слично. У народном календару посебно се поштује *Велики петак*, који је време свеопште жалости поводом Исусове смрти. Веровало се да тада са људима тугује и цела природа, а птице не певају. Са стоке су скидане меденице, живина је затварана да не би била бучна, а мајке су тог дана забрањивале деци да се играју напољу и дижу буку.

У години има више петака са посебним називима, који се обележавају одређеним обичајима или забранама: *бели петак* „кад се не ради да град не би тукао усеве", *водени петак* „који се празнује због поплаве", *источни петак* „кад се одлази на изворе" (једно од значења речи *исток* је „извор"), *биљани петак* „петак пред Ђурђевдан, кад се бере лековито биље".

У ствари, скоро сваки петак у години сматран је за „опасан" дан, па су се људи строго придржавали свих забрана и препорука. То су радили „ради здравља", или из захвалности за избављење од болести, или из страха од казне. Такође су га сматрали „несрећним" даном, те нису започињали никакве важне послове верујући да је „петак – слаб почетак". Отуда вероватно и израз *црни петак* „несрећан дан, кад се коме догоди каква несрећа", па се често каже: „Доћи ће и њему црни петак".

Да је петак „женски" дан показује нам и именица женског рода *петка*, коју Вук бележи у свом „Српском рјечнику" поред именице мушког рода *петак*. О томе посредно сведочи и израз „женски Петко" који се употребљава да означи немужевног мушкарца.

У иранским језицима петак је „дан окупљања". Тај назив позајмљен је из арапског, и тесно је повезан са исламом, пошто је код муслимана петак најважнији дан у недељи. Тога дана у подне сви одрасли мушкарци окупљају се у џамијама на заједничкој молитви ■

Марта Бјелетић

*** Претпостављени прасловенски облици**

УМЕТНИКОВО ВИЂЕЊЕ НЕПОСТОЈЕЋЕ БУДУЋНОСТИ

ШЕФЕ, КОЈИ ТИ ЈЕ ВРАГ?

Напустио нас је Душко Дугоушко. Којот? Настрадао је на друму. А мачак Том изгубио је и девети живот. То је позадина „Аниматуса", изложбе уметника Хинку Лија који је замислио цртане ликове „Дизнија", „Ворнера" и осталих студија, али без крзна, перја и меса. Посебан изазов у стварању тродимензионалних костура од полиестер смоле био је и у томе што цртани ликови постоје само у две димензије. Посматрајући анатомију правих узора сваког цртаног лика као и човека, Ли је успео да докучи како би изгледале бутне кости или кичма човеколиких цртаних животиња. Проучавао је, цртао и вајао лобање птица, мачака, мишева и других створења да би верно пренео жељене одлике. Резултат су збиља веродостојни костури који свакога нагоне да се добро замисли пред њима. После прве изложбе у Јужној Кореји коштана менажерија сели се на следећу изложбу у Торино ■

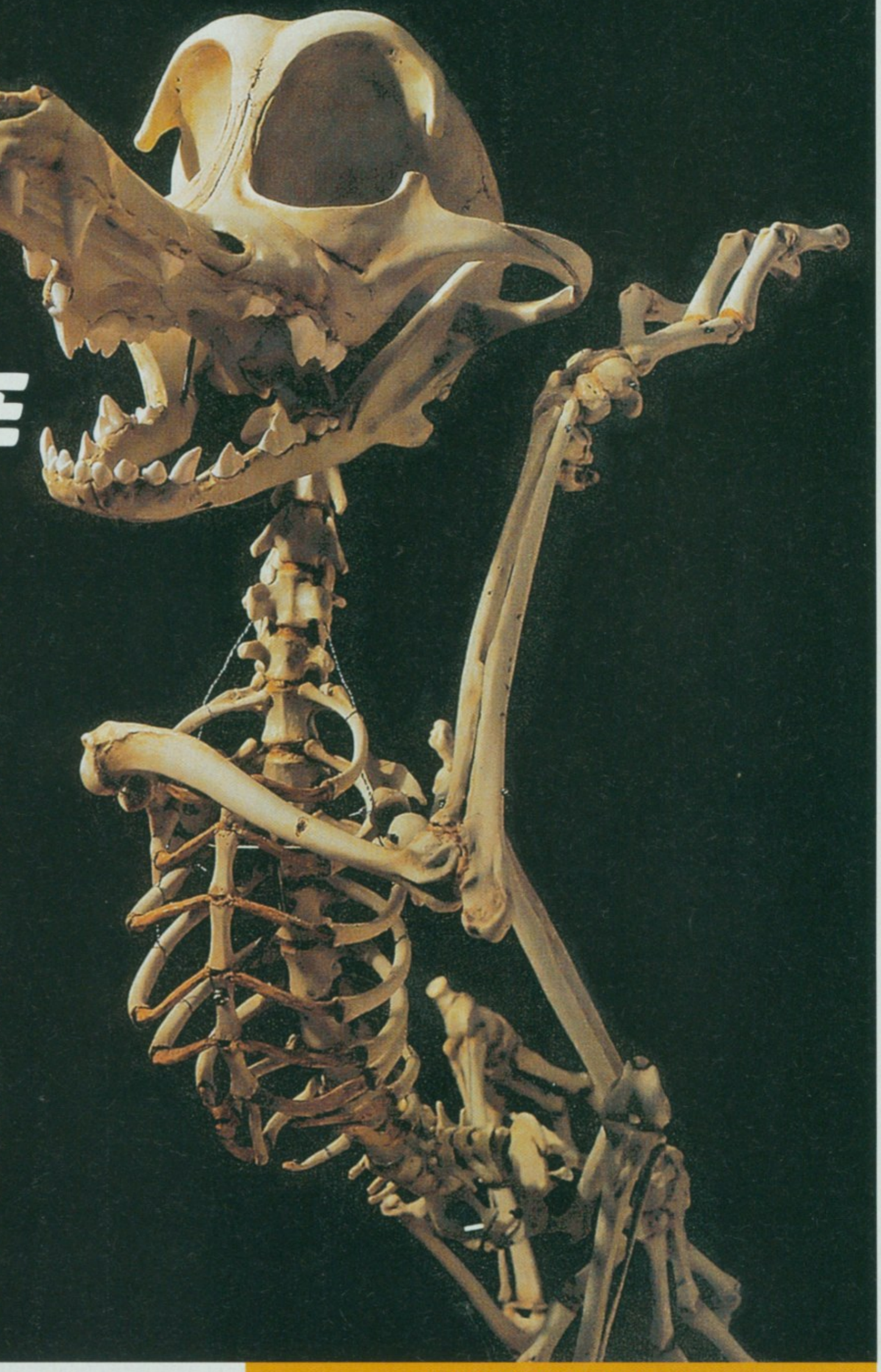

1) Canis Latrans Animatus

ПРЕПОЗНАЈТЕ КОСТУР:

2) Lepus Animatus

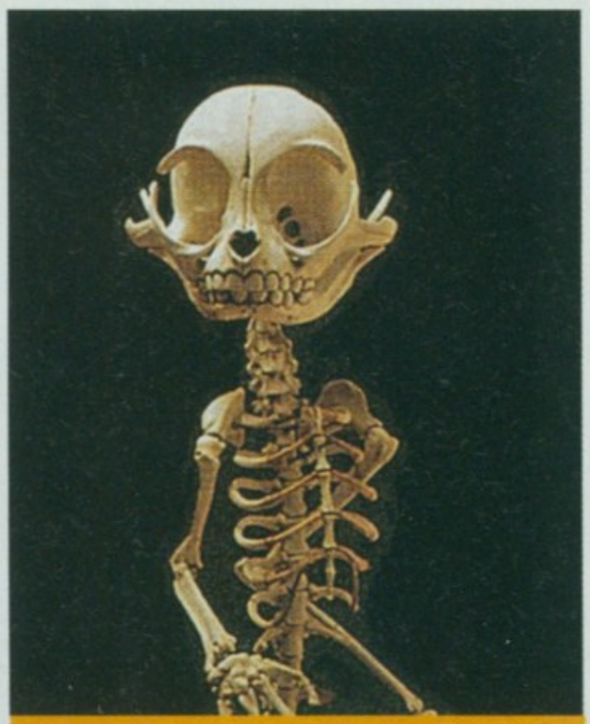

3) Felis Catus Animatus

4) Gecococcyx Animatus

Одговори: 1) Којот, 2) Дуško Дугоушко, 3) Том из „Тома и Џерија", 4) Птица Тркачица

Илустровала Светлана Кнежевић

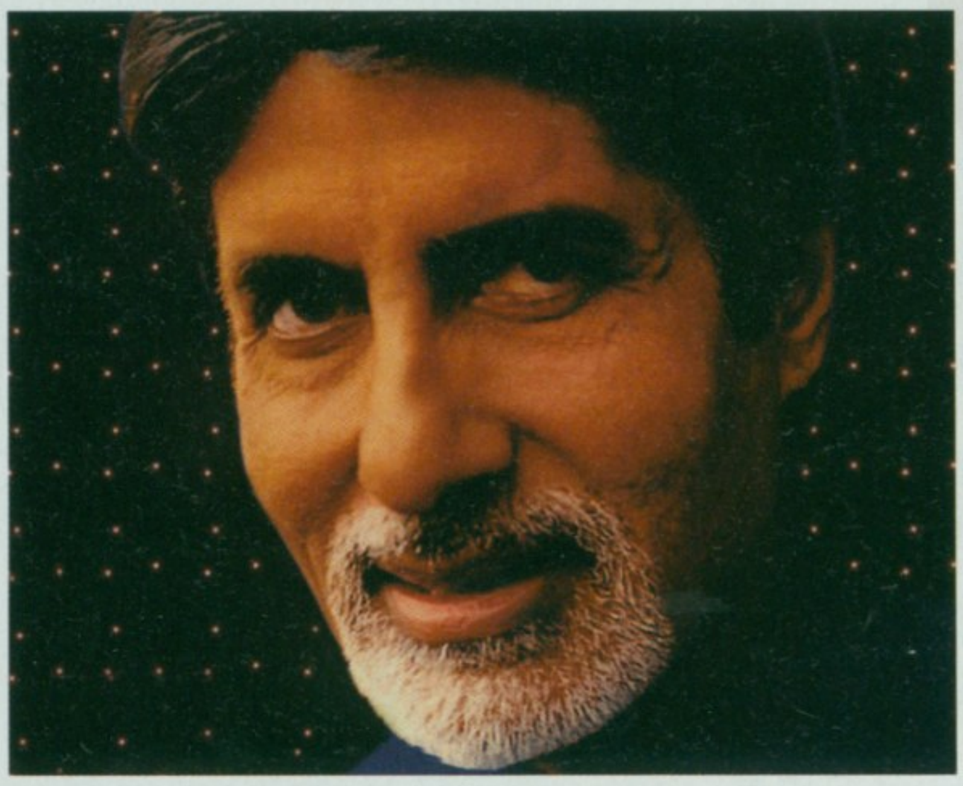

СВЕ ЗА АУТОГРАМ

Средином фебруара почело је снимање историјског спектакла у ком је главна улога додељена **Амитабу Бачачану,** великој звезди Боливуда. Једна од сцена снимала се у пустињи. Овај шездесетчетворогодишњи индијски глумац требало је да на камили пројури кроз крдо једногрбих камила. Иако га је у већини сцена замењивао дублер, на захтев редитеља Винода Чопре у једној сцени Бачачан је ипак морао лично да се појави. Наравно, строго се водило рачуна да глумцу, ако затреба, притекну у помоћ дресери и гоничи камила. Таман што је редитељ дао знак да се укључе камере, све је пошло наопако. Из непознатог разлога једна од пустињских лађа појурила је ка Бачачану који није имао времена да јој се склони с пута. Иако је дресер покушао да је заустави, било је сувише касно. Камила је оборила глумца који је ударио главом о земљу. Срећом да му је главу красио турбан који је ублажио ударац. Бачачан је сместа пребачен у болницу где су лекари утврдили да је прошао без озбиљних повреда. Била му је повређена само сујета. Али, Амитаб Бачачан претворио је тај немили догађај у неку врсту саморекламе. Окупљеним новинарима изјавио је да је његова слава толико велика да се чак и животиње боре да буду у његовој непосредној близини. Сусрет с новинарима завршио је речима:
– Ко зна, можда је камила само хтела да добије мој аутограм ■

ДОСТА НАМ ЈЕ ВЕНЧАЊА!

Адолфо Кабаљеро и његова супруга **Марија** месецима су размишљали шта да раде. Прво су мислили да направе избор и одазову се само на неке позиве, али онда су схватили да то није решење јер ће се сигурно некоме замерити. Напокон су дошли на спасоносну идеју. У „Ла Насиону", аргентинским дневним новинама, закупили су четвртину странице и објавили: „Моја супруга Марија и ја унапред се свима извињавамо и молимо за разумевање. Последњих година схватили смо да због ваших позива више не можемо да проводимо викенде по свом избору. Зато вас молимо да нам више не шаљете позивнице. Свим будућим младенцима унапред желимо срећу, међутим, ми нећемо присуствовати свечаностима које ћете приређивати." У потпису – Адолфо и Марија Кабаљеро. Оглас шездесетшестогодишњег Аргентинца привукао је пажњу новинара који су хтели да сазнају зашто Адолфо и Марија не желе да присуствују венчањима? Адолфо је рекао да заиста немају ништа против тог свечаног чина, само више не могу да путују сваког петка и суботе колима из Буенос Ајреса, у коме живе, до неког од ресторана који се обично налазе у предграђу главног града или још даље, негде у провинцији. Јер, како је навео, позиви за венчања стижу им стално, од деце најближих и мање блиских рођака, потом деце пријатеља и деце њихове деце, синова и кћери његових пословних партнера... Адолфо и његова супруга схватили су да више нису у годинама да викенде подреде забави која обично потраје до раних јутарњих сати ■

НЕБЕСКО ИМЕ

Статистичари су забележили да је 1999. године само девет парова у САД кћерки дало име Нива. Све се променило већ наредне године кад је рок звезда **Сони Сандовал** на музичком каналу МТВ објавио да ће кћерки дати то име. Сандовал је објаснио и разлог: кад се име Нива (Nevaeh) чита уназад добија се реч „heaven" – рај. Од тог тренутка Нива се нашла на седамдесетом месту на листи омиљених имена у Америци ■

ИЗГУБЉЕН У ПРЕВОДУ

Листићи с најавом музичког фестивала одштампани су у неколико хиљада примерака, а ревносни курири стављали су их у поштанске сандучиће, делили по кафићима и кафанама, лепили на паное. Тек после неколико дана примећена је грешка. Испоставило се да је преводилац направио суштинску грешку. Наиме, најава која је била на енглеском, а преведена на хебрејски, требало је да гласи: „Нема таквог града као што је **Јерусалим.**" А на листићу је писало: „Не постоји град Јерусалим." Приређивачи музичког фестивала, који се прошлог августа одржавао у Израелу, одмах су одштампали нове рекламне листиће и отпустили неуког преводиоца ■

НЕПРИСТОЈНА МЛАДЕЖ

Социолозима, педагозима и психолозима окупљеним у Центру за борбу против угрожавања права младих у немачком граду Хилдесхајму, свакодневно стиже мноштво писама. Стручњаци се труде да пажљиво размотре све захтеве младића и девојака који имају притужбе на родитеље, наставнике, тренере, понекад и на своје пријатеље. Много је мање писама које упућују родитељи. Међутим, недавно је у Центар стигло писмо једне забринуте мајке. **Аделаида Шмит** брине за своју кћерку која се слободно и недолично понаша према мушкарцима. Аделаида Шмит моли да неко стручно лице што пре помогне њеној јединици. Наравно, из Центра су ступили у везу са озлојеђеном мајком и с њом заказали састанак. Били су веома изненађени кад се појавила деведесетдвогодишња старица. Испоставило се да је Аделаидина кћерка Хана, која се никада није удавала, напокон нашла „младића" с којим се и верила. Хана, иначе, има шездесет осам година ■

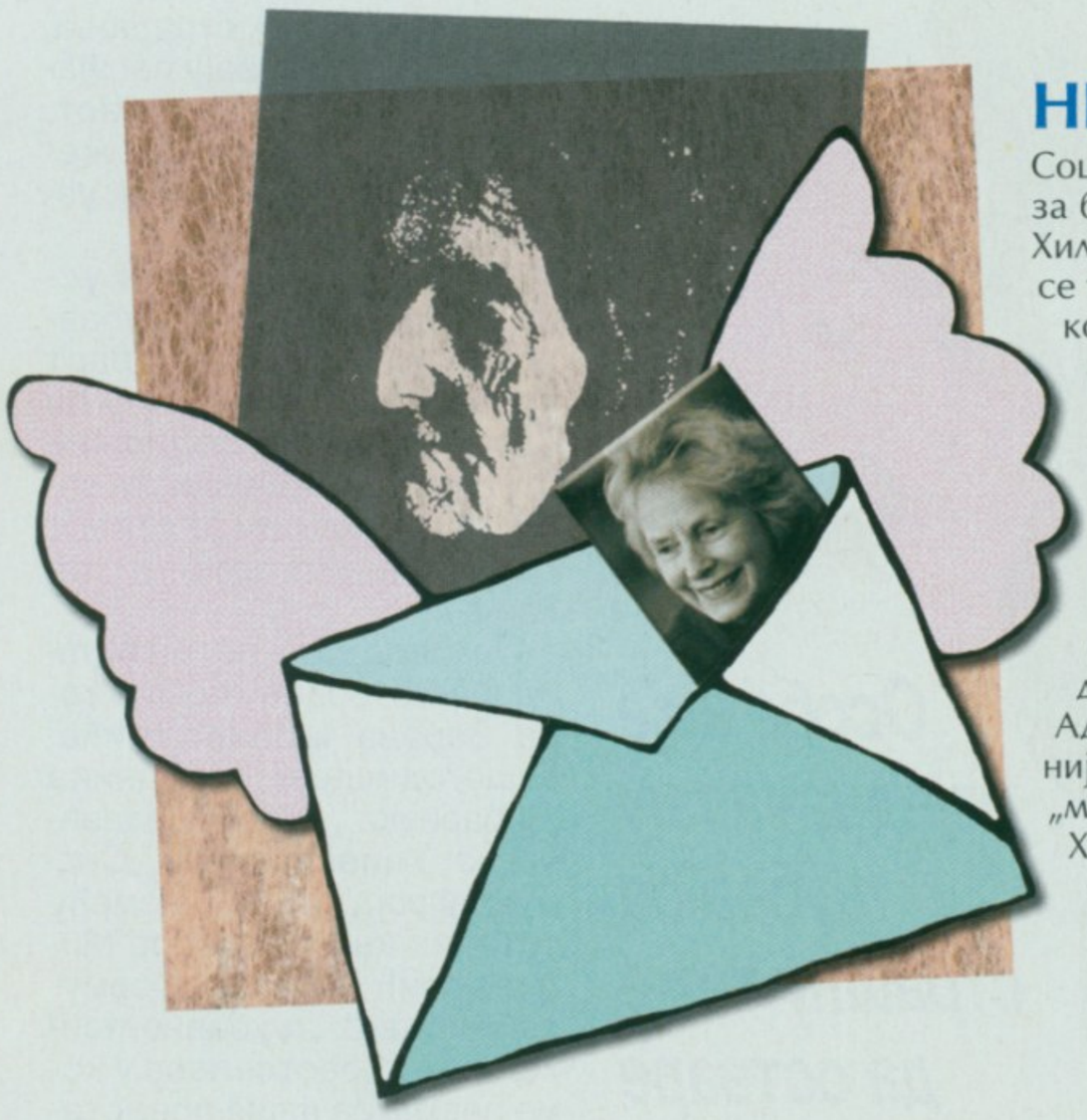

Говорите ли по-английски?

НЕЗНАЛИЦЕ

За време гостовања у Лондону 1913. године, славни руски оперски певач **Фјодор Шаљапин (1873–1938)** одлучио је да прошета градом. Убрзо је схватио да се изгубио. Знао је да треба да дође до Пикадилија, те је стога заустављао пролазнике и на лошем енглеском покушавао да објасни како тражи „*Пукодли*, или *Пикадело*". Нико није умео да му покаже пут јер нису знали шта заправо хоће. Кад је најзад некако доспео до хотела, Шаљапин се пожалио домаћинима (ипак на руском језику):
–Невероватно је како ви Енглези лоше говорите енглески. Па, ви ништа не разумете ■

ЉУБАВ ИЛИ СТРАСТ?

СЛАТКО

Реч *страст* употребљавамо на различите начине и зависно од прилике: неко је *страсни* поклоник музике, други је *страсно* заљубљен у некога, трећи се с необузданом *страшћу* обрушава на храну... Страст је очигледно ту, близу нас, ако не и у нама самима и чини наш живот угодно топлим, а понекад и неподношљиво врелим. Страст се може назвати и *пасијом*, од латинске речи passio, што значи патња, мучење и трпљење. Пасија означава и муке и страдања Исуса Христа. Сходно томе, музичка и драмска дела, приказивања тих страдања, такође се називају пасијама. Баш као и страст, пасија означава и жестину, ватрену жељу, узбуђеност...

Међутим, овога пута усредсредићемо се на љубавну страст. Да ли је страст исто што и љубав? Јесу ли особе које су подложне страсним везама заиста заљубљене или им је страст само помутила памет и осећања?

Одговор смо потражили од психотерапеута, доктора Зорана Миливојевића, вишегодишњег сарадника „Забавника", иначе предавача на Универзитету „Сигмунд Фројд" у Бечу. Између осталих књига, доктор Миливојевић је писац „Формула љубави", „љубавно-психолошког" бестселера у коме разматра наше представе о љубави. По мишљењу доктора Миливојевића, појам *страст* проистиче из речи *страдање*, што нас одмах наводи на једну врсту обазривости и опреза.

Особе које изједначавају љубав са страшћу теже да остваре такав однос љубави у коме ће преовладати управо – страст. Али, плашећи се страдања, неки понекад беже од љубавне страсти

Љубавна страст, еротска страст, страсна љубомора и страсна туга

„Страст је заокупљеност нечим што особа доживљава као најважније у животу, а што је праћено снажним пријатним узбуђењем; страст је најјачи афект који се осећа према ономе што се доживљава као најважније од све-

Илустровао Тихомир Челановић

СТРАДАЊЕ

Др Зоран Миливојевић

га", сматра доктор Миливојевић. „Али, будући да заокупљена особа често занемарује све друге видове живота, страст води у страдање. Оно може бити физичко, психичко и друштвено. А страст човек може да осећа према различитим објектима: према бићима, предметима, идејама или активностима. У односу на љубав, страст може бити сексуална или еротска. Не мање важна у љубави јесте и страсна љубомора, као и страсна туга."

Како препознати страсну заљубљеност, односно, страсну љубав?

Доктор Миливојевић за то има објашњење:

„Реч је о изразито снажној заљубљености. Она се исказује потпуном обузетошћу одређене особе другом особом која је предмет љубави. Страсна заљубљеност, или нетачно љубав-страст, потпуно је посвећивање заљубљености и њеном објекту. То значи да заљубљена особа заборавља и не води рачуна о моралу, ни о законима, па ни о поретку. Страсна заљубљеност је могућа онда кад је љубав највиша вредност за човека и кад због ње жртвује и гази све остале вредности. Због тога таква љубав води у страдање."

„Једна од честих представа о такозваној правој љубави јесте да је она једнака страсти. Најчешће је реч управо о страсној заљубљености, али и о страсној сексуалној жељи, док је страсна љубав најређа", мишљење је доктора Миливојевића. „Особе које у свом погледу на љубав изједначавају љубав са страшћу теже да остваре такав однос љубави у коме ће преовладати страст. Занимљиво је да те особе понекад и беже од љубави јер страст доживљавају као нешто крајње негативно, као лудило, па потискују своју потребу за љубављу. Особа уређује свој живот на такав начин да не постоји готово никаква могућност да се изгуби контрола. Ове особе се боје страсти, односно, плаше се да 'не изгубе главу'."

Како да проценимо да ли је нека љубавна веза мање или више страсна? Да ли је лично осећање прави показатељ? Доктор Миливојевић верује да околина игра значајну улогу, али, пре свега – заљубљена особа:

„Процену да је неки однос страстан, да води у страдање, може донети околина, друштво, али и сам виновник таквог односа. Прилика у којој неко чини нешто што се означава као неразумно – иако се истовремено безуспешно бори сам са собом како би учинио нешто друго, дакле, разумно – универзална је за све људе. У односима љубави, такве прилике подразумевају да је особа подељена на два дела, на разуман (рационалан) и неразуман (ирационалан) део. Први зна шта је реалност и има у виду једну дефиницију љубави, али нема довољно снаге да предузме извршну моћ над понашањем. Други део обично је несвестан, дефиниција љубави коју он остварује није баш јасна, али овај део преузима контролу над понашањем, тако да се особа понаша неразумно, иако истовремено зна да је то погрешно, понекад чак и глупо."

Не могу да се обуздам!

„Кад неко изјави: *покушавам себе да обуздам, али то је јаче од мене*, или пак, *стално то себи понављам, али не вреди*, он само језички слика сопствену унутрашњу подељеност на два дела личности. Сваки пут кад неко у љубави чини нешто што сматра да није добро, да је глупо и да је на неки начин уништавајуће, он се налази у стању подељености на два дела, односно у застоју између два дела личности. Пошто свака особа ипак тежи складу мисли и осећања, она се у оваквој прилици налази у својеврсној кризи идентитета. Који је део особе право Ја? Онај који се понаша неразумно, или онај који се понаша разумно? Избор је следећи: да потисне неразумни део како би разумни део преузео кормило над личношћу, или да се препусти својој неразумности и да страда."

Да ли је такво неразумно поимање љубави неизбежно и како страсно заљубљена особа може да се спасе љубавног страдања, тачније од сопствене неразумности?

„Неразумни део само је привидно ирационалан", каже доктор Миливојевић. „Јер, начин на који он мисли, осећа и влада се, није нимало случајан. У њему се крије притајена логика која управља понашањем дате особе. Како показује клиничко искуство, та логика је заснована на одређеним погрешним претпоставкама о правој љубави и другим важним животним питањима. Неразумност понашања садржи скривену логику: да су страст и страдање својеврсни докази да је заиста реч о правој љубави. Једини начин да особа разуме себе јесте да открије ту своју логику и да открије скривене разлоге свог неразумног понашања. Откривањем погрешне претпоставке и њеним исправљањем, поново се постиже целовитост идентитета личности. Велики део психотерапије управо се састоји у примени психотерапеутове вештине и знања да увиди погрешну претпоставку, као и да помогне пацијенту да је преиспита и исправи" ■

Мирјана Огњановић

БОЖАНСКА И ЉУДСКА СТРАСТ

ДОДИР ПЛАМЕНЕ БУКТИЊЕ И ФАТАЛНЕ ОСОБЕ

Старогрчки мислилац Платон (427–347. пре н. е) у „Федру" говори о четири врсте благотворног страсног заноса којима одговарају четири божанска извора: љубавни (Афродита и Ерос), песнички (Музе), пророчки (Аполон) и мистеријско-свештенички (Дионис). У античком поимању човека страст је прихватана углавном као обузетост или поседнутост божанством или демоном. Потпуна посвећеност особе другој особи, извору жестоке љубавне страсти (до које иначе долази против воље), схватана је као отелотворење неке више силе, божанства, демона или пак генија. Дакле, нека виша сила тера човека да се потпуно посвети једном елементу света и занемари целину. Кад је реч о љубавној страсти, то је код старих Грка био посао Ероса, а код Римљана Купидона. Ерос буди страст тако што додирује срце човека пламеном буктињом, или што одапиње стрелу гађајући право у срце. Али, та страствена посвећеност за Грке није била једнака страдању јер је осим патње доносила и нешто важније надахнуће. Страст је наводила на стваралаштво. Укратко, изазивач страсти није објекат љубави (човек или жена), већ божанство.

Међутим, уколико се страст изједначава са објектом љубави, сматра доктор Миливојевић, реч је о древном, примитивном тумачењу страсти које је својствено и данашњем човеку. Тада одређеним особама приписујемо моћ да у нама могу да пробуде страст. То су „фаталне" особе које поседују магијски шарм, које нас хипнотишу врло лако, без пуцкетања прстима. Понекад је довољан само један поглед ■

НЕСУЂЕНИ ГОЛМАН РЕАЛ

За мене је певач неко ко свој глас и дар открије веома рано. Са мном то није био случај. Нисам певао у хору док сам у Мадриду ишао у школу – нису ме примили јер ми остале оцене нису биле довољно добре. Нисам учио да свирам ниједан инструмент нити узимао часове музике. Ако је музика тада уопште постојала у мом животу, то је било онако аматерски, у друштву другова. Понекад бисмо нешто запевали. Многи људи имају леп глас и савршен слух, а баве се десетим послом.

Дан пре 20. рођендана

Мој отац Хулио Иглесијас Старији био је познати мадридски гинеколог и најдисциплинованији човек кога сам икада упознао. Да би сачувао добро здравље, он је свакога дана по два сата или шетао, или играо тенис, или пливао. Његов неуморан рад и висока мерила утицали су и на мог брата Карлоса и на мене, па сам још као тинејџер одлучио да постанем или фудбалер или правник.

Обожавао сам фудбал као и већина Шпанаца, добро сам га играо и постао сам голман младог тима „Реал Мадрида". Налазио сам се, чини ми се, на добром путу да, једног дана, будем у првој, сениорској поставци тог великог и славног клуба. Истовремено сам студирао право и недостајала ми је само година до дипломског испита.

А онда се, септембра 1963. године, дан пре мог двадесетог рођендана, све променило.

Хулио Иглесијас са оцем 1984. године

Возио сам се с неколико пријатеља споредним путем кроз село у близини Мадрида и догодила нам се страшна несрећа. Моја кола су се превртнула и гадно сам повредио кичму. Живци су се од пада нагњечили и доњи део тела више нисам осећао. Није било говора о ходању, а ни рукама се нисам најбоље служио.

Поново учим да ходам

Мој отац је на годину дана прекинуо свој лекарски посао и одрекао се свега да би се посветио мени. Он је непрекидно био у вези с мојим лекарима, он је с њима расправљао о мојој операцији, тешком хируршком захвату који траје 12 сати и којим би се покушало да се отклони притисак с кичме-

Хулио Иглесијас најбољи је извођач латино-песама и најомиљенији: његови албуми најпродаванији су свих времена. Последњи, „Романтик класикс", недавно је изишао. Бављење музиком није био његов избор, пре прсти судбине. Ево шта он о томе каже

ИГЛЕСИЈАС ИЗ МАДРИДА

не мождине, он се саветовао о физикалној терапији и лековима.

Отац је одбио извесна мишљења лекара и био је у праву. Тражио је, и успео, да прекину с радијумом кад су мислили да сам добио рак. У оно време није било усавршених дијагностичких уређаја и лекова који постоје данас. Убрзо се открило да немам рак и да би ми радијум, да сам с њим наставио, сагорео кичмену мождину.

Кад сам, после три месеца, изишао из болнице, мој отац Хулио и мајка Розарио направили су у нашој кући малу болничку просторију и опремили је свим што ми је било потребно. Прошло је много времена пре него што сам се потпуно опоравио. Дуго сам трпео велике болове и тек четири месеца после несреће био сам у стању да покрећем прсте на ногама.

Моја балада хит!

Морао сам поново да научим да ходам и сви из породице у томе су ми помагали и давали ми подршку. Сваки корак био је велики напор, после сваког корака знојио сам се као да се пењем на високу планину. С мојим спортским данима било је готово као и с фудбалом. Да није било мог оца, вероватно бих доживотно остао у инвалидским колицима.

Док сам се опорављао, стално ми је био укључен радио и много сам слушао музику. Једнога дана помоћник мога оца донео ми је гитару да бих вежбао покретање прстију и некако тада почео сам да свирцкам, онако по слуху. Касније ми је дошло да напишем песму. Звала се „La Vida Sigue Igual" („Живот се наставља").

Кад сам је, уз гитару, отпевао свом оцу, он је рекао: „Сјајно, то је веома лепа песма!" А онда, пошто сам чуо да се припрема Шпанско национално такмичење у певању, рекао сам оцу: „Пријавићу се, желео бих да учествујем." Отац није био одушевљен, музика као каријера његовог сина била му је страна. Ни њему нити икоме у мојој породици на памет није падало да бих могао да постанем професионални певач. Вероватно ни мени.

Желео сам само да покушам да певам кад већ нисам више могао да радим оно што волим, да играм фудбал. Отац ми је дозволио да учествујем на Националном такмичењу певача и јула 1968, већ сам имао 25 година, отпевао сам баладу коју сам написао. И победио сам на том такмичењу. Снимио сам ту песму и ускоро сам на радију слушао самога себе, пуштали су је без краја и конца. То је било сасвим невероватно.

Отац ми је тада рекао: „Добро, Хулио, можеш да свираш и певаш још годину дана, а онда се враћаш свом правничком послу!" То се никада није догодило. Упетљао сам се у певање и потписивање уговора за снимања. Моја балада с такмичења постала је преко ноћи хит број један у Шпанији. Више ми није било повратка.

Отмица од 1,5 милиона евра

За мог оца Френк Синатра био је увек највећи певач забавне музике на свету. Његово место преузео сам ја. Отац је са мном путовао на већину мојих концерата. Он ми је скретао пажњу на ствари на које ми нико други не би указао. Терао ме је да се довољно одмарам, саветовао шта да једем. Увек ми је чувао леђа.

Многим људима толика блискост не би била угодна. Мени је била од непроцењиве вредности. Он ми је увек говорио истину и у њега сам имао бескрајно поверење.

Отац се вратио послу у својој клиници у Мадриду и више није могао да ме прати по свету. А децембра 1981, кад је имао 66 година, отела га је једна шпанска терористичка група. Два мушкарца са упереним пиштољима извела су га из клинике, стрпала у аутомобил и запретила да ће га убити ако не добију откуп у вредности од садашњих милион и по евра. Било је јасно да је отмица изведена због новца.

Моја породица била је у сталној вези с полицијом да би сазнала где је отац, да ли је уопште жив и како да поступимо. Осећали смо се ужасно, дешавало нам се оно што већина људи гледа само у биоскопу и на телевизији. После 19 дана панике, и само један дан пре него што је требало да исплатимо откуп, полиција га је спасла.

Морали смо да се растанемо

Динамитом су прокрчили пут до скровишта отмичара у малом селу Трасмосу, око 400 километара од Мадрида. Било је три сата ујутро, отац је спавао. Отмичаре су ухапсили и извели оца. Није имао физичких повреда, али је био у тешком шоку и веома уплашен. Отмичари су му стално понављали да ће га убити. Сећам се да је после тога шест месеци свакога дана плакао. Имао је и нападе страха и дуго се није усуђивао да сам изиђе на улицу.

Мој отац се, на крају, повукао у пензију и осећао се као поново рођен. Имао је времена да са мном иде на турнеје свуда по свету. Био је веома близак с мојом децом и подржавао је Енрикеа у његовој певачкој каријери. И по други пут се оженио – он и моја мајка развели су се 1983. године – и добио је бебу.

Умро је 2005. са деведесет година. Имао је леп, испуњен живот и променио је моју судбину. Са задовољством замишљам да сам и ја, на свој начин, усрећио њега ■

Приредила ***Бојана Дожић***
(Из разговора Хулија Иглесијаса с новинарима)

Против пијаних возача

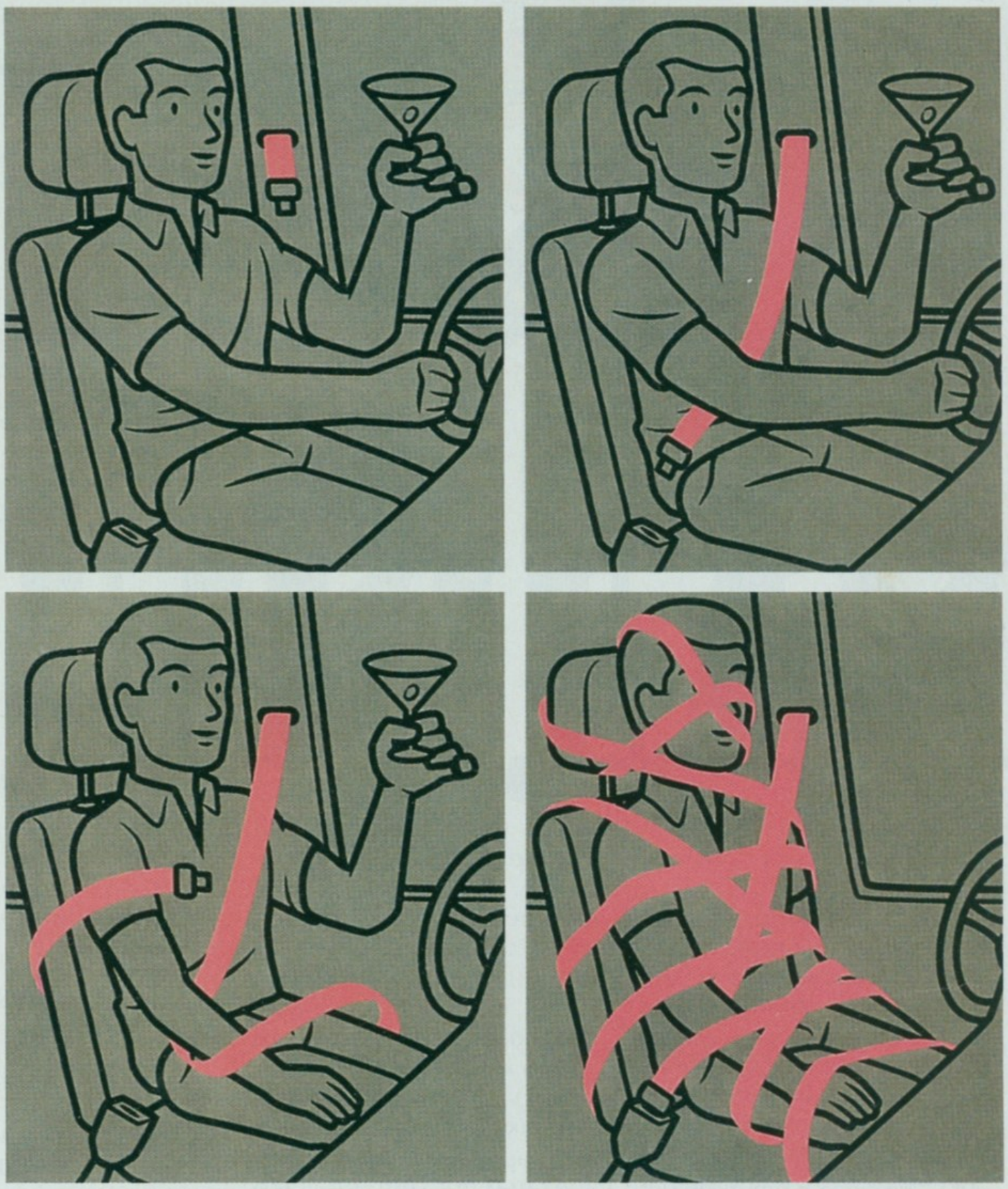

У свим земљама на свету спроводи се пропаганда против вожње у пијаном стању. Међутим, премда се свест јавности по овом питању мења, и строге казне додатно обесхрабрују возаче, годишње погине око 17.000 људи, а најмање пола милиона настрада у саобраћајним несрећама које изазову возачи под дејством алкохола

Врше се огледи с разним уређајима који треба да спрече возаче да покрену возило ако су пре тога пили алкохол. Још од 1986. године у САД је у употреби уређај који се причвршћује на предњу плочу у возилу и који испитује дах возача. Ако има превише алкохола, возач не може да упали мотор. Међутим, има и других,савременијих начина.

ТЕСТ ТРЕЗВЕНОСТИ

Овај поступак захтева од возача да се идентификује путем скенера за отисак прста. Потом треба у задатом временском року да изврши низ једноставних радњи – на пример, да укључи и искључи брисаче и веже сигурносни појас. Ако возач није трезан и то не обави на време, аутомобил неће да се упали ■

НАРУКВИЦА ЗА МИРИСАЊЕ ЗНОЈА

Возачи који су се због вожње у пијаном стању нашли код судије за прекршаје, морају да носе нарочиту наруквицу. У наруквици су сензори који преко коже одређују присуство алкохола. Наруквица врши очитавања на сваки сат и шаље податке полицији ■

ПРАЋЕЊЕ АЛКОХОЛИЧАРА

У округу Риверсајд у јужној Калифорнији возачи који су приведени због вожње у пијаном стању морају да носе посебне GPS уређаје. Овакав уређај открије полицији ако особа која га носи уђе у забрањене зоне као што су ресторани и барови које је полиција већ означила на карти ■

СПЕКТРОСКОПСКИ СКЕНЕР

Ниједном полицајцу се не мили да се уноси у лице возачима и проверава да ли им се дах осећа на алкохол. Спектроскопски уређај шаље инфрацрвени сноп кроз кожу руке возача, а одбијена светлост тачно показује колико алкохола возач има у себи ■

БАТЕРИЈСКА ЛАМПА ЗА ИСПИТИВАЊЕ ДАХА

Нарочита батеријска лампа има малу пумпу која увлачи ваздух у близини уста возача, односно његов дах, и прослеђује га електрохемијском уређају. Ниво алкохола види се на дршци батеријске лампе у виду одређене боје. Детектор је скривен у лампи, па возачи које полицајци осветљавају приликом контроле не могу да га примете ■

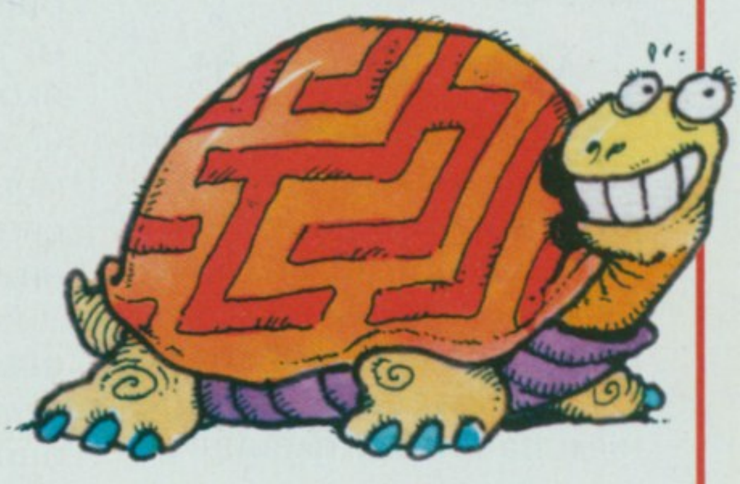

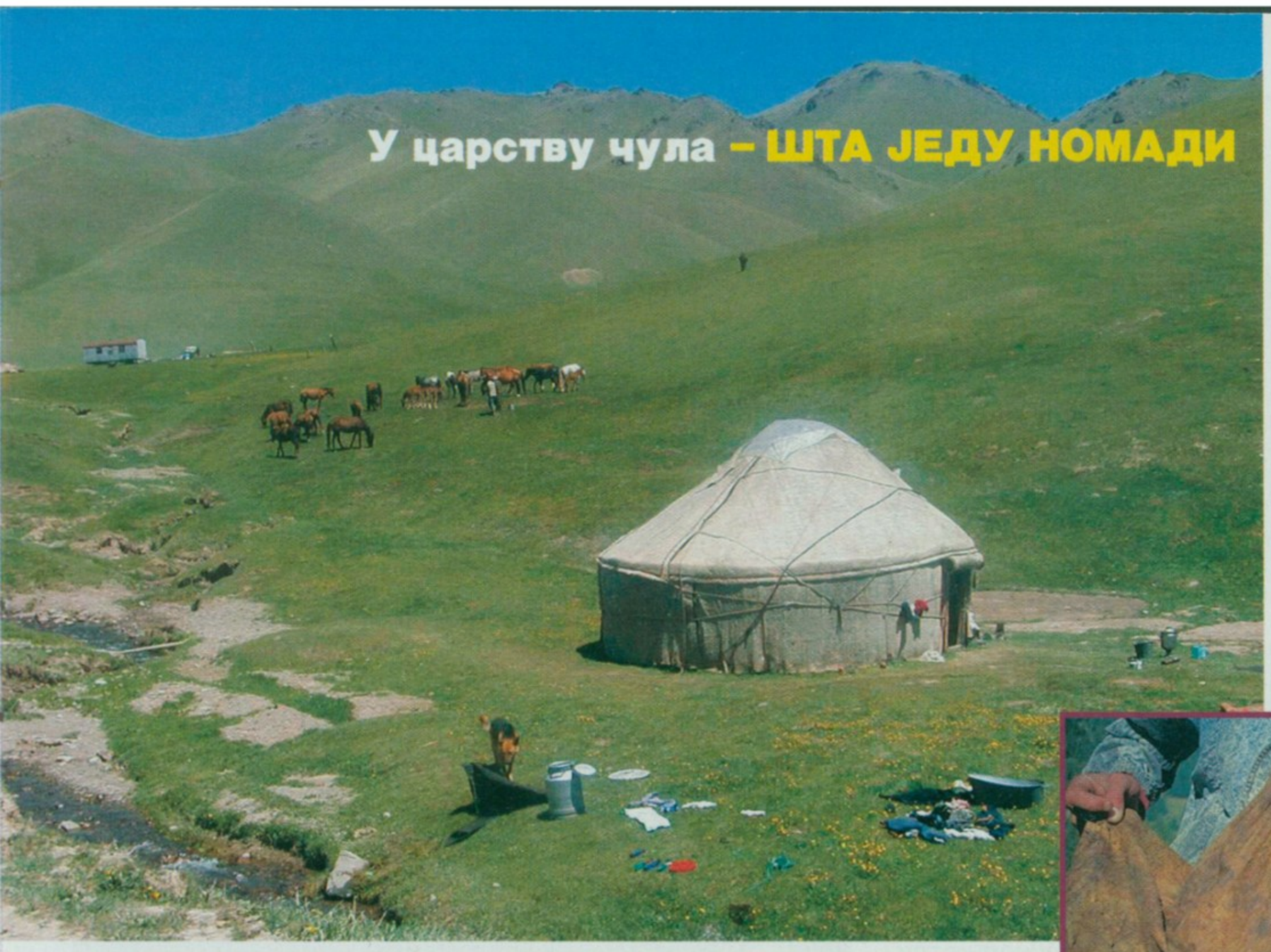

КУМИС, ВИНО ЗА ЛУТАЛИЦЕ

Номадски народи у Азији гаје искључиво животињске врсте које дају млеко – овце, козе, јакове и камиле. Од њиховог млека најчешће се праве маслац, кајмак, јогурт и курут. Ипак, најомиљенији је напитак који се прави од млека кобиле

Недавно је у нашу редакцију стигло писмо читатељке која је детињство провела у Ужицу. Једно од њених најупечатљивијих сећања на време кад је била мала везано је за колаче, тачније ванилице у облику осмица које је јела у ужичком хотелу „Сивоња". Читатељка је стога тражила од „Забавника" да јој помогне како би нашла рецепт за најомиљенији колач из детињства. Нажалост, нисмо успели да нађемо рецепт за „ужичке слатке осмице". Можда је ово прилика да нам се јави неко ко зна како се прави ова посластица.

Међутим, поменуто писмо било је важно јер је још једном недвосмислено проговорило о томе да сусрет са сећањима често иде и путем чула: чула укуса. Храна коју смо јели, начин на који је била послужена, извор је многих сазнања. Прича које извиру из лонца говоре доста о ономе ко поред тог лонца стоји... Будући да је свет, кад је о исхрани реч, постао глобално село и да је исхрана безмало свуда подређена брзини и моди, завиримо у кулинарске тајне оних до којих кулинарске моде не допиру лако. Из једноставног разлога што су стално у покрету. Зато што живе високо у планинама, далеко од телевизије, радија, Интернета, новина... Завиримо у лонац номадских народа који настањују пределе средње Азије – Киргиза, Казаха, Узбека, Ујгура, Какаша, Монгола.

У старим културама, у које спадају и културе поменутих номадских или пастирских народа, уметност кулинарства подједнако је условљена природним околностима, стањем економије, али и важећим обредима и веровањима. Веома често, религијски ставови одређују шта може а шта не може да се једе, коју је храну дозвољено производити, као и коме је допуштено да се бави припремом и служењем. Култура исхране због тога је често изван граница онога што се назива – јелом.

Оно што је заједничко за све номаде из овог дела Азије јесте да хране треба да буде у изобиљу. Друга заједничка црта је музика, без које се не може замислити ниједна гозба. Исхрана номада у значајној мери зависи од животиња које они гаје и заснива се на месу које се од њих добија, а првенствено на млечним производима. Сви номадски народи гаје искључиво животињске врсте које дају млеко – овце, козе, јакове и камиле. Од њиховог млека најчешће се праве маслац, кајмак, јогурт и курут. Ипак, најомиљенији је напитак који се прави од млека кобиле. И док су прва три млечна производа добро позната и међу многим другим народима, курут је посебан баш за оне народе који настањују пределе у којима је веома хладно, а земља неплодна. Курут је, заправо, сир од ферментисаног млека, који се затим суши на сунцу. Има облик лоптице, а боја му је од беле до жуте. Веома је тврд, па се пре употребе мора натопити водом.

Јогурт у свакој прилици и на сваком месту.

Добра храна омогућава дуговечност.

Најомиљенији напитак номада је кумис, односно млеко кобиле. Кумис је, заправо, ферментисано млеко кобиле, које је богато витаминима, минералима и шећерима. Сматра се да има лековита својства, да помаже код туберкулозе, да чисти крв, да је добар за желудац, да помаже код проблема са јетром, да је добар за нервни систем... Кумис је, дакле, напитак који је, како се каже, добар за све. Осим тога, веома је укусан, а у Монголији, Киргизији и Казахстану, где је кобилље млеко најпопуларније, постоје и посебне кумисаре, односно места где се кумис служи.

Кумис, најомиљенији номадски напитак, прави се од кобиљег млека.

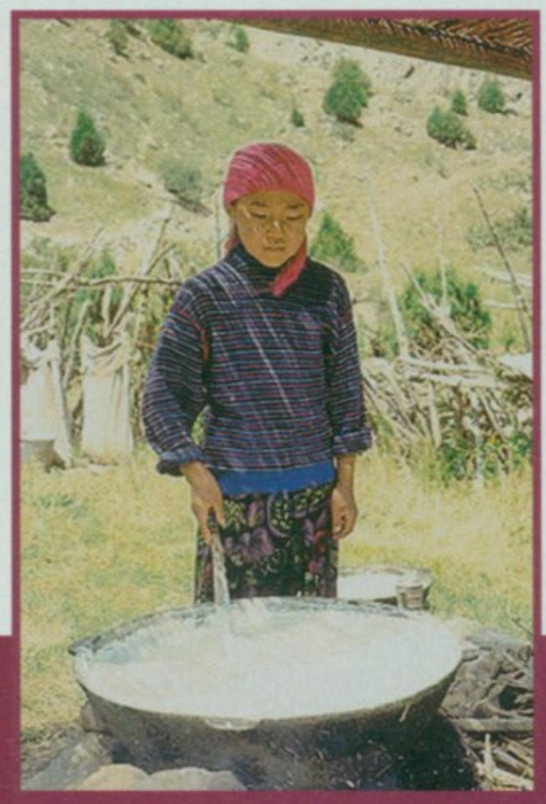

И деца номади умеју да праве сир.

Курут се цеди неколико дана.

њују пределе средње Азије.

Курут је назив за просушене погаче младог сира које се једу у приликама кад производи од свежег млека нису доступни: током зиме или у време несташице хране. Поред тога, курут је и савршена храна за пут. Од давнина јели су га номади кад се, далеко од својих насеља, нађу на пашњацима или у војним походима. Мада изгледа као сир, курут се не једе као овај млечни производ, већ се припрема на посебан начин – издроби се и скува у води. Нутриционисти тврде да се тако добија изузетно здрав оброк, богат калоријама и витаминима неопходним за сурове услове номадског живота.

Храна за бебе

Веома важан састојак исхране номадских народа средње Азије јесте и киселкасти напитак кумис који се добија ферментисањем кобиљег млека. На овим просторима познат је од давнина, а и данас је омиљен упркос жестокој конкуренцији вештачких напитака. Познаваоци ових култура тврде да је кумис за номаде оно што је вино за Французе. Иако је ферментисан, средњоазијски номади га не сматрају жестоким пићем. Постоје многи записи о његовим лековитим својствима. Да би што пре ојачала, пију га чак и деца од само годину дана.

Један од чувених владара овог дела Азије, Бабур, оставио је у својим белешкама опис свечаности која је претходила војном походу: почињала је благосиљањем ратника кумисом, а наставила се великом гозбом на којој је служено овчије и коњско месо, кувано у великом котлу. Иначе, у средњој Азији обичај је да се кољу само добро ухрањене, дебеле овце или коњи, јер номади морају да једу много масноће како би преживели хладноћу у планинама. А да би до кумиса дошли сви који то желе, потребно је заиста много млека. У Монголији и Киргистану, на пример, кобиле се зато музу два или чак три пута дневно. Према обичају, само је мушкарцима дозвољено да музу кобиле. Понекад је то дозвољено и женама, али само у посебним приликама. За мужу кобиле увек је потребно двоје: док један музе, други мора да држи кобилу. То чини уз помоћ штапа који се зове укурук. Овај штап иначе се користи да би се хватали дивљи коњи и да би се припремали за јахање.

У вишим пределима унутрашње Азије, јакови су важнији од било којих других животиња. У извесној мери има их у планинама јужног Киргистана иако ту нису важни као извор млека. Много их више гаје Киргизи који живе у високим планинама јужно од Кашгара у Ксињангу. У Тибету, јакови су основа исхране номадског домаћинства. У пределима у којима преовладава узгајање камила, природно, камиље млеко основни је извор хране. Од њега се прави јогурт, али и сир, који по укусу подсећа на грчку фету. Кад се овај сир осуши на сунцу, претвара се у курут. Од камиљег млека прави се и пиће које се назива шубат.

Ипак, највећи део послова који су везани за припремање млечних производа широм

Танке лепиње од бесквасног теста

овог поднебља поверен је женама. Да би направиле курут, жене у Киргистану, на пример, кувају млеко у посуди која се назива казан. Након што се млеко (најчешће кравље) скува, излива се у велику посуду у којој се хлади док не буде млако. Тада се дода је извесна количина јогурта и све се, преко ноћи, покрива чаршавима. Ујутру се јогурт излива у посебне вреће да се кроз њих цеди. Обично је потребно два или три дана да би се јогурт оцедио. Курут се суши три или четири дана, а онда је спреман за јело. По обичају, увија се у памучну крпу. Ову тканину, међутим, данас најчешће замењују пластичне кесе.

На пијацама широм средње Азије курут се

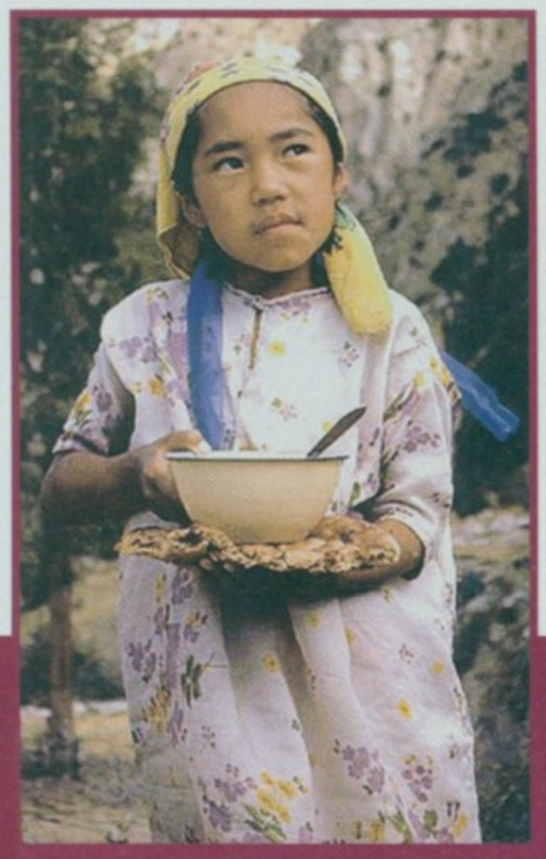

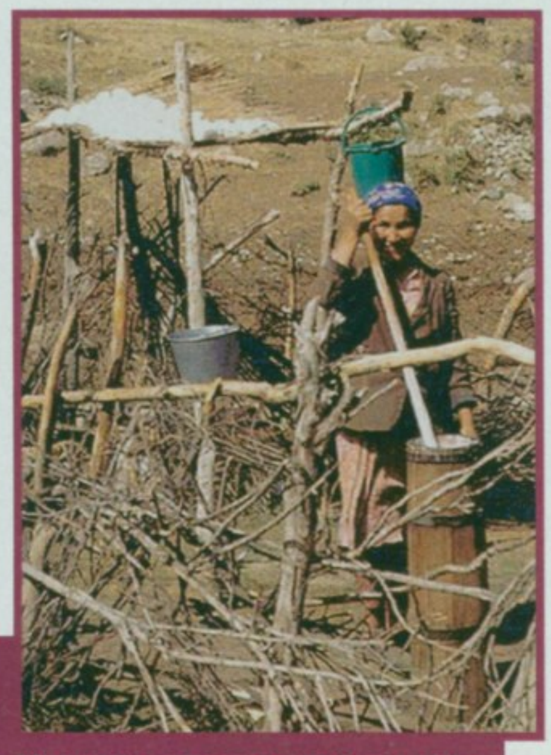

Млеко и млечни производи неизоставни су део исхране номада.

Номади данас продају своје сиреве и на пијацама.

продаје заједно с другом сушеном храном као што су воће и ораси.

Житарице поред логора

У прошлости, укључујући и совјетско раздобље, Киргизи и Казаци нису се прихватали послова продаје и куповине прехрамбених производа на пијацама. Продавање ствари на пијаци за номаде је било понижење. Наравно, и Киргизи и Казаци су све то време у великим количинама правили курут, али за себе, своје пријатеље и рођаке. Нова тржишна економија која је последњих деценија дошла и на ове просторе, успела је да промени оно што многи векови нису – за разлику од својих предака, данашњи Казаси и Киргизи на пијацама продају све врсте робе и хране, укључујући и курут.

Посетилац планинских логора Киргиза номада данас може да их види како пеку хлеб. Мада им номадски начин живота није омогућавао узгајање усева, ипак је кроз историју запажено да су постојале и прилике кад су житарице сазревале поред зимских логора, док је породица боравила на удаљеним летњим испашама. Осим тога, у случајевима кад се номади нису селили примећено је да су породице које су живеле у подножју планина, поред узгајања стоке, почеле да се баве и сејањем житарица.

Хроничари из времена кинеске династије Хан бележе да су знатне количине житарица послате номадским Ксионгнуима, који су живели изван граница постављених Великим зидом. Изасланици код Монгола у 13. веку запазили су да су богаташи имали велике залихе проса и брашна.

Почетком двадесетих година прошлог века британски конзул у Кашгару приметио је редовну трговину житарицама између номада који су се кретали Тјен Шаном, као и припремање супе начињене од брашна и млека.

Хлеб милиметарске дебљине

Постоји много начина како се у средњој Азији припрема хлеб. Полуномадски Киргизи, који живе у планинама у шаторима званим јурте, пеку хлеб у казанима. Навика печења хлеба много је шире распрострањена међу људима који живе у јужном Киргистану него у северном делу. Да би се испекао хлеб у казану потребно је посебно дрво за потпалу. У поднебљима у којима се узгаја памук, за потпалу се најчешће користе осушене стабљике управо ове биљке, јер влада уверење да она даје најбољу ватру за печење хлеба.

Шта год да се користи за потпалу, празан казан поставља се преко гомилице жара да би се угрејао, тако да тесто може добро да се причврсти за његову спољашњу површину. Иначе, тесто за хлеб прави се од брашна и воде, са мало соли и без квасца. Дуго се меси док се не добије мека маса која се добро развлачи. Користећи само вештину дланова, без икаквог другог алата, самоуки номадски пекари праве веома танке округле погаче, чија дебљина не прелази неколико милиметара. На један казан средње величине може да стане четири или пет оваквих танких погача. У долини Фергане, која укључује и јужни део Киргистана, људи који су трајно настањени у кућама за печење хлеба користе пећнице од глине зване тандур. Хлебно тесто овде се ставља на зидове вреле пећнице и тако пече.

Киргизи који живе поред језера Сонг Кол на северу Киргистана праве две врсте хлеба. Један је из казана, а други је пржени хлеб који се назива бурсок. Казаси исти хлеб зову борсак. То је омиљен хлеб у средњој Азији, нарочито међу ова два народа. Тесто се прави од млека и брашна. Додаје се квасац да би тесто нарасло. Тесто се онда сече у мале комаде и пржи у врелом уљу у казану. Ова два народа праве бурсок за разне породичне прославе, свадбе али и сахране. И једни и други тврде да овај хлеб нарочито добро иде уз кумис.

Гостопримство је веома важан део културе номадских народа средње Азије. Домаћини се с гостима братиме испијањем кумиса, а угледнима чак поклањају најбоље коње. У планинским пределима средње Азије неочекиваном госту или странцу који је у пролазу, а који не жели да уђе у јурту, хлеб и јогурт износе напоље. Кумис ће госту бити понуђен уз хлеб. Одбијање кумиса сматра се посебно непристојним. Мада странци најчешће не воле укус овог напитка, познаваоци тамошњих прилика саветују да би било добро да га макар пробају јер ће тиме указати поштовање према домаћинима ■

Мирјана Огњановић

НЕБЕСКА ПРСКАЛИЦА

„Боинг 747" може да понесе 496 путника с пртљагом. Али, шта ако се сав тај терет замени водом? Управо то је учинила „Евергрин авијација" створивши ватрогасни авион који може да испусти 75.700 литара воде под притиском или хемијских средстава за гашење пожара. Уобичајени авиони танкери носе 11.355 литара воде и свој терет ослобађају под дејством гравитације. Међутим, ова грдосија може да циља разне области захваљујући отварању и затварању четири млазнице на трупу. Такође, у стању је да преваљује знатно веће раздаљине и да се спусти на висину од свега 120 метара изнад тла. С те близине, и ватра би га се уплашила и побегла ■

ВАТРОГАСНИ АВИОН У БРОЈКАМА

Број противпожарних летелица у САД: ***382***
Просечни број пожара годишње: ***90.468***
Тежина 75.700 литара воде: ***83,4 тоне***
Време потребно да ватрогасни авион „боинг 747" излије сву воду: ***23 секунде***

МЕХУРИЧАСТЕ СЛИКЕ

Савремена медицина има ново оруђе: мехур. Кад се од масног раствора направи пена мехурића која се убризга у крвоток и потом изложи ултразвуку, добија се готово савршена слика унутрашњих органа.

Микромехури су процват доживели средином деведесетих година, као јевтиније решење уместо скупих скенирања. Потребан је само шприц и уређај за ултразвук. Сем тога, техника је брза – микромехури се могу снимити за неколико минута, док СТ скенирање и магнетна резонанца трају сатима.

Научници су открили да микромехури могу да послуже и за пренос лекова кроз тело. Мехури у којима су лековита средства могу се везивати за одређене рецепторе, а потом је довољан само ултразвучни удар да их распрсне и ослободи спасоносни „товар". Оваква „испорука" лекова, на пример право у тумор, омогућава мање дозе. Нема потребе за бомбардовањем целог тела радиоактивним материјалом, па се битно смањују и пропратне појаве. Ова техника за сада је испробана само на животињама.

Међутим, можда би најважнија употреба микромехура могла да буде њихова способност да лекови из крвотока стигну у мозак. Мањи молекули, као што су молекули алкохола, могу продрети у сиву масу, али већи од њих не могу. Протеклих година научници са Универзитета Дејвис у Калифорнији раде на томе да микромехуре прогурају у мозак и потом распрсну отварајући тако сићушни пут за лекове. То би лекарима омогућило да користе више врста лекова за мождане болести. Сад је јасније зашто пенушави шампањац онако удара у главу ■

НА ДНУ МОРА

Упркос томе што подводна истраживања трају већ дуже од једног века, морске дубине и даље су недокучива тајна. Међутим, океанограф Џон Дилејни са Универзитета у Вашингтону намерава да то промени. „Морамо непрестано да будемо присутни у океану", каже он. „Али, с технологијом коју тренутно користимо – сателитима, бродовима и подморницама – то је као да се бавимо физиком честица не користећи акцелератор." Његов „Пројекат Нептун" повезаће десет полуатоматизованих геобиолошких лабораторија дуж тектонске плоче Хуан де Фука, надомак Вашингтона, на дубини од 2400 метара. Свака од њих биће снабдевена камерама, светлима, роботима и сензорима и у вези с површином помоћу оптичког кабла. Преносиће податке о свему: од биомасе микроорганизама до дејства температуре океана на временске прилике ■

1. Сонарни уређаји мере топлоту хидротермалних димњака која може достићи и 350° C.

2. Камере високе резолуције шаљу на површину снимке током вулканских ерупција.

3. Уређаји који крстаре дном мора прикупљају узорке и премештају се с једног на друго место.

4. Сеизмометри и мерачи истегнућа непрекидно прате и бележе померање тектонске плоче.

5. У рупама дубоким 1,5 километара нарочити инкубаторни уређаји прикупљају податке о микроорганизмима.

6. Кроз један кабл пролази 100 киловати снаге и Интернет веза од 10 гигабајта у секунди.

7. Главни контролни систем управља светлима и другим уређајима.

8. Самостална покретна лабораторија скупља гасове из димњака да би установила чиме се хране микроорганизми који живе у њима.

9. Сензори дуж кабла проверавају температуру, хранљиве састојке и кретање морских животиња.

10. Роботи су задужени за допуну струје, пренос података, узимање узорака и снимање фотографија.

610 m

1280 m

1950 m

2400 m

Забавникове ЛОГ

ДЕСЕТ КУГЛИЦА

1

На слици је у једном реду поређано 5 црних и 5 белих куглица. Поређајте ове куглице у нови ред тако да бројањем, почевши од прве куглице, из реда избаците сваку седму. При томе потребно је избацивати само црне куглице, док беле морају остати на својим местима ■

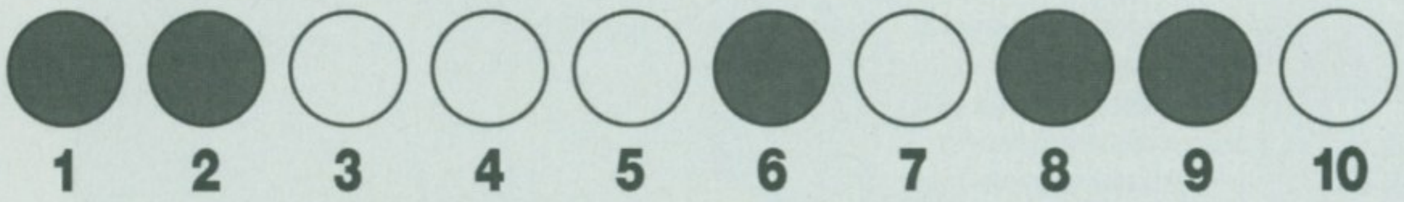

ЛАВИРИНТ

2

A	2	8	5	1	1	9
1	3	12	4	12	7	5
9	7	6	1	9	1	8
1	8	10	3	1	7	7
10	5	1	2	11	4	5
7	1	3	12	1	2	9
4	11	4	1	16	5	B

Крените из места А у место В преко одређених поља и сакупите укупно 35 поена ■

ЗАМЕНИТЕ УПИТНИКЕ!

3

Упишите одговарајуће бројеве уместо упитника ■

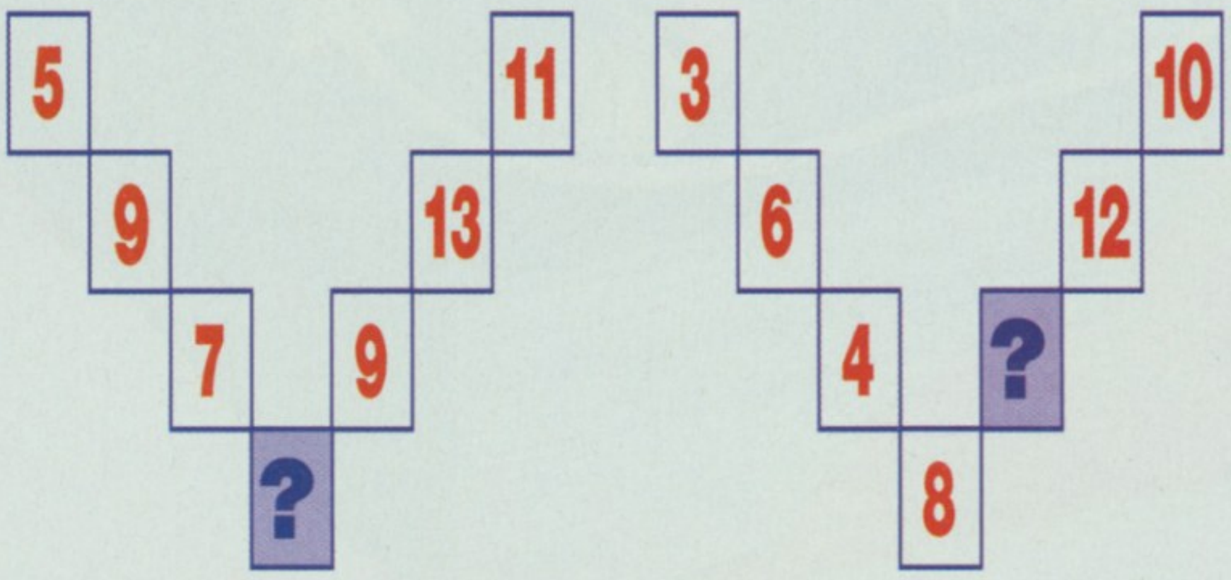

БИЦИКЛИСТИ

4

Бициклиста Пера за 6 минута пређе 3 km, Новак за 5 минута превали 2 km, а бициклиста Жика вози најспорије, па за 4 минута пређе 1,2 km. Растојање између Пере и Новака је 500 m, растојање између Новака и Жике такође је 500 m. После колико времена ће Пера достићи Новака и Жику? ■

ПРАЗНА ПОЉА

5

Уочите законитост и попуните празна поља ■

1	5	2	4
7	3	8	2
4	3	1	6

5	6	9	
10	3		8
	7	6	3

	12	3	9
11		5	7
3	2	4	

ИЧКЕ загонетке

ДУГМИЋИ

6

Имате 7 дугмића, 3 црне и 4 црвене боје. Дугмићи су случајно распоређени у низу од 1 до 7, као на слици. Почните бројање од првог дугмета и свако пето избаците из низа. Распоредите дугмиће тако да у низу остану само црни ■

ПОПУНИТЕ!

7

У празне квадратиће сместите све природне бројеве од 1 до 9, тако да добијена једнакост буде тачна. Рачунске операције изводе се назначеним редом ■

				−			15	
+			x		−	=		
10		11		12		13		
−		−		+		+		
:		+		−		:		

ФУДБАЛСКИ КЛУБ

8

Фудбалски клуб одиграо је 6 утакмица: 2 је добио, 2 играо нерешено и 2 изгубио. На овим утакмицама дао је укупно 3 а примио 2 гола. Којим резултатом је завршена свака од ових утакмица? ■

ЗАКОНИТОСТ

9

Ставите одговарајући број на место упитника ■

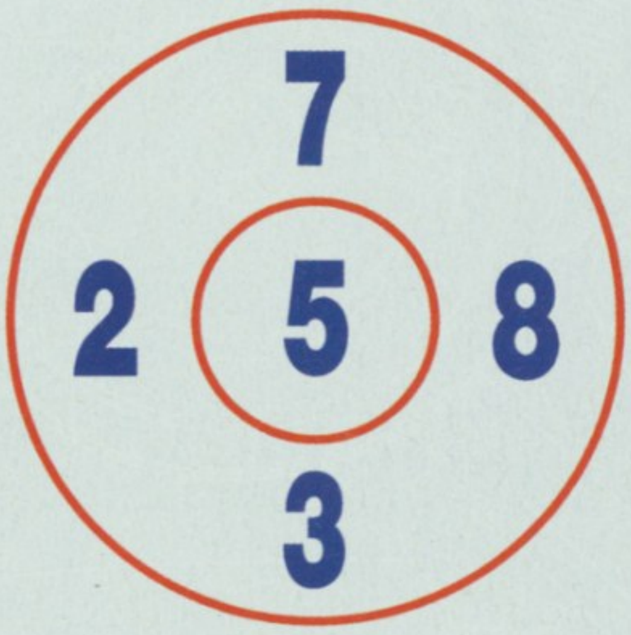

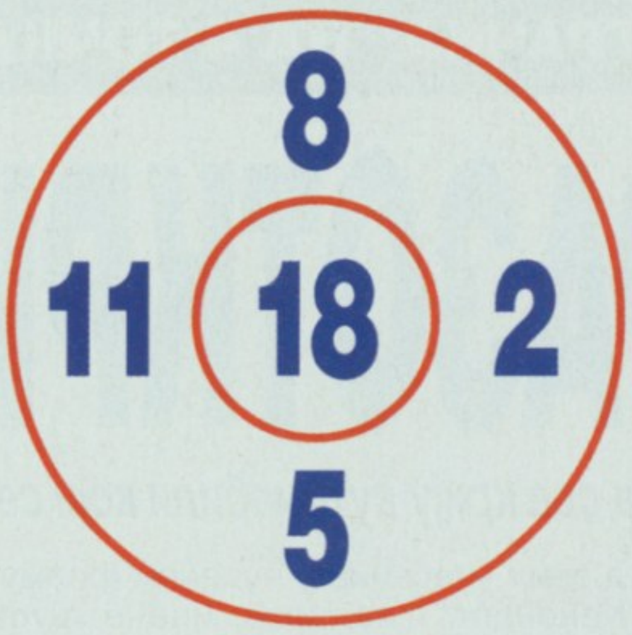

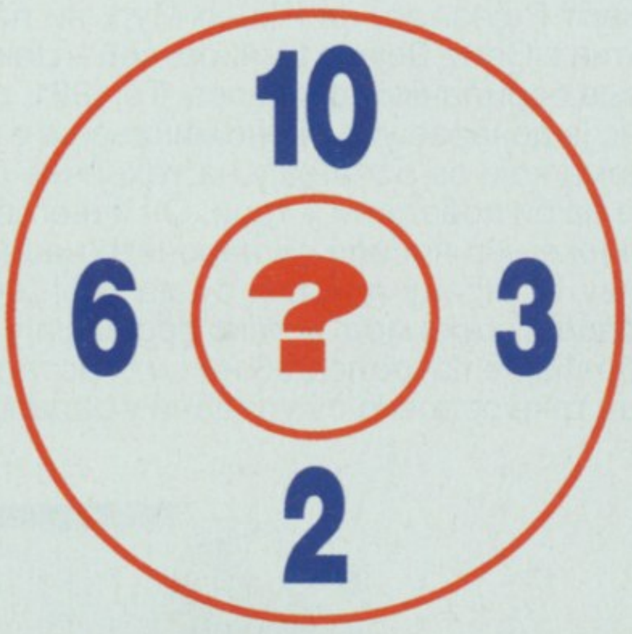

Припрема Радивоје Грбовић

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

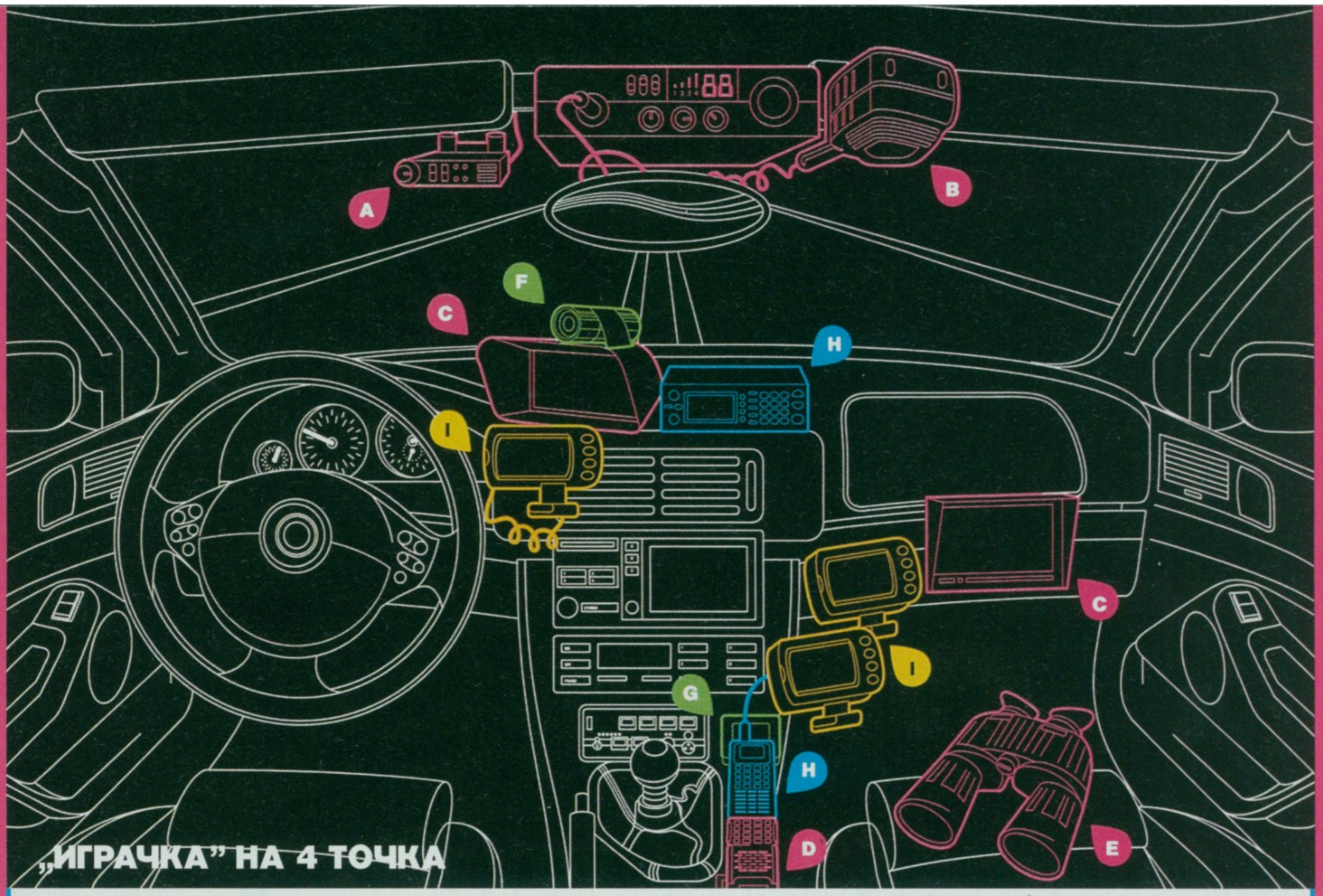

„ИГРАЧКА” НА 4 ТОЧКА

РАЗОТКРИВЕНИ ТРКАЧ

Шта све крију аутомобили који се данас такмиче на најлуђим релијима на свету

Од свих учесника у чувеном филму „Трка Кенонбол” гледаоце, иначе љубитеље техничких уређаја, нису нарочито одушевили ни Берт Рејнолдс, ни Роџер Мур, ни пар Дин Мартин и Семи Дејвис Џуниор, већ – Џеки Чен, звезда борилачких филмова. Те 1981. године верно је дочарао уврежено мишљење о источњацима који се ослањају на техничке смицалице да би победили у трци. Он и његов сувозач инжењер носили су нарочите наочаре за вожњу по мраку и могли су да свој „субару” пребаце у „тихи мод” и тако прошишају поред саобраћајне патроле 200 на сат. Остали учесници трке редовно су упадали у радарске заседе.

Данас, скоро три деценије касније, на рели тркама као што су „Булран”, „Кенонбол 3000”, „Карбон блек” и другим, такмичари имају у колима уређаје за ометање радара, нарочите двогледе, полицијске скенере, камере осетљиве на топлоту... Наравно, има и даље оних који се уздају да ће својим брзим колима избећи полицијске патроле. Међутим, професионални учесници понашају се као војни пилоти и ослањају се на најновије електронске уређаје да би били корак испред полиције.

Циљ трке је, разуме се, стићи први и избећи полицијску контролу. Ево како изгледа „бућени” BMW из гараже Александра Роја, савременог Џекија Чена ■

НАПРАВИЦЕ

ОПАЖАЊЕ: A) Ласерско-радарски детектор, B) CB радио, C) Екран на ком возач и сувозач виде слику са ноћне камере осетљиве на топлоту, прикачене на предњи браник, D) Радио земља-ваздух за комуникацију са надзорним авионом, E) Далекометни двоглед са жироскопом за стабилизацију ■

СНИМАЊЕ: F) Видео-камере постављене на предњу плочу, предњи и задњи браник, G) Брзиномер с GPS уређајем ■

СКЕНИРАЊЕ: H) Дигитални скенери, један ручни и један причвршћен за предњу плочу ■

НАВИГАЦИЈА: I) Три GPS јединице повезане с антеном на крову ■

ВОЗИЛО

2000 BMW M5 ● Ручни мењач са шест брзина ● Спортски издувници ● Кочиони систем прерађен за трке ● Горивне ћелије запремине 140 литара ● Уређаји за ометање радара причвршћени за бранике као део ласерско-радарског детектора ● Регистарске таблице заштићене тако да се не могу фотографисати ● Противласерски „стелт” премаз на предњој и задњој страни кола ● Највећа брзина: око 305 километара на час ■

Нацртао и написао

Hermann

ЏЕРЕМАЈА

ПОСЛЕДЊИ ДИЈАМАНТ

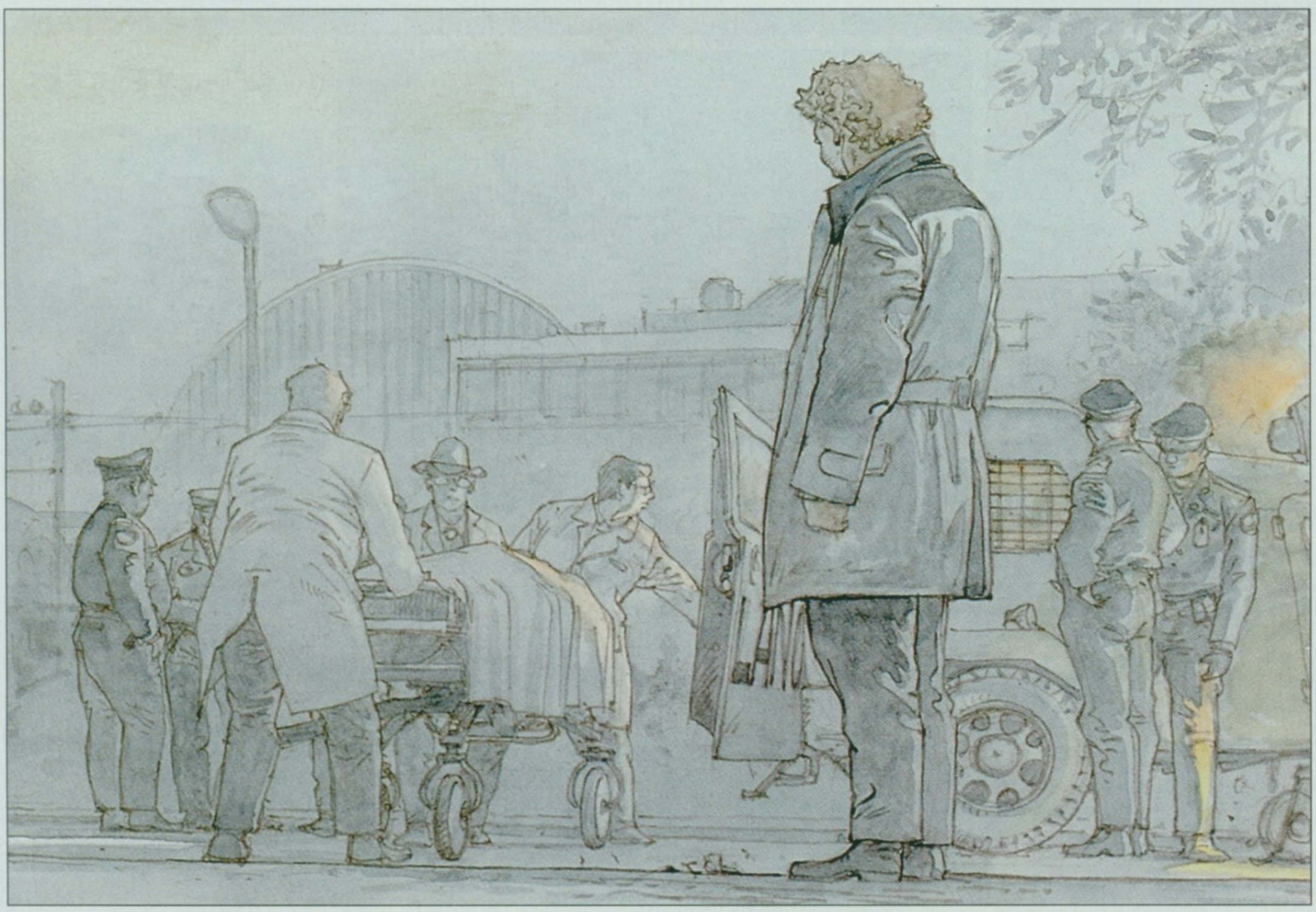

Copyright © 2002 by Strip Art Features
Sva svetska prava zadržana

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
Број 2873

KPEEEE!

!?

KPEEEE!

КРЕТЕНУ!
УПЛАШИО СИ МЕ!

БРИШИ!

?

ЧУВАР ОД СИНОЋ!

ВААУ! БАШ СУ ГА ИЗБУШИЛИ!

ХЕЈ, БЕЗ ШАЛЕ! ПОНЕКАД СУ И ДРУГИ ИМАЛИ ИСТИ ИДЕЈУ КАО ЈА...

ТО МЕЊА ПЛАН!

ОК, СТОУНБИ! СТАНИ... ОПЕТ СИ ПАО У БЕДАК! ВРЕМЕ ЈЕ ДА СЕ ПОПРАВИШ! УПОТРЕБИ ГЛАВУ!

ВРАТА СУ ОТВОРЕНА... А УНУТРА НЕМА СВЕТЛА! НЕШТО СЕ ДЕСИЛО, НЕМА СУМЊЕ...

ДА ИДЕМ ИЛИ ДА НЕ ИДЕМ?

СТОУНБИ... МИСЛИ НА НАКИТ ОД СИНОЋ...

ИДЕМ...

МРАЧНО ЈЕ КАО У ЗЕБРИНОМ ДУПЕТУ... ЈАО! ЋОШАК ОД СТОЛА! ПРАВО У... ЈАООЈ...

...ГОРЕ ИМА НЕКОГА...

СТАРА КУЧКО! ХОЋЕШ ЛИ ДА ПРОҐОВОРИШ? СВИ ЗНАЈУ ДА КРИЈЕШ НЕШТО ДОБРО У СВОЈОЈ СТРАЋАРИ! ХОЋЕШ ЛИ ДА...

...

ХЕЈ, ЏЕФЕ! ЛАКШЕ МАЛО! УБИЋЕШ ЈЕ ПРЕ НЕГО ШТО БИЛО ШТА КАЖЕ!

БИНҐО! МОЖЕШ ДА ПРЕСТАНЕШ ДА ЈЕ ДРМУСАШ! ҐЛЕДАЈ! А УНУТРА НЕШТО КАЖЕ ЗВЕЦ, ЗВЕЦ!

ПОКА-ЖИ!

ЧЕТИРИ КАМЕНА! ТО ЈЕ СВЕ?

СВЕ? ШАЛИШ СЕ? БРУШЕНИ ДИЈАМАНТИ... ТО ВРЕДИ БОҐА ОЦА!

ПСТ! ЧУО САМ НЕШТО!

ХЕЈ! НЕМОЈ НИ СЛУЧАЈНО ДА ПАЛИШ СВЕТЛО!

ОВАЈ МЕ СТВАРНО НЕРВИРА! УВЕК МИСЛИ ДА САМ ҐЛУПЉИ ОД ЊЕҐА!

НЕ... НИКО! УЧИНИЛО МИ СЕ...

ПОСЛЕДЊИ ДИЈАМАНТ

НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ?

ВИДИШ ЛИ ИСТО ШТО И ЈА?

ПАЖЉИВО... МОЖДА ЈЕ ЗАМКА... ЈА ЋУ ТЕ ПОКРИВАТИ!

'БАР ДАН! СВЕ У РЕДУ? ТРЕБА ЛИ ВАМ НЕШТО?

СМЕТАТЕ ХАРИЈУ БАТЛЕРУ, РЕКОРДЕРУ У СВОЈОЈ ДИСЦИПЛИНИ, КОЈИ УПРАВО ВЕЖБА! ХАРИ БАТЛЕР ЋЕ СЕ ЗА ДВА ДАНА СРЕСТИ СА СВОЈИМ ИЗАЗИВАЧЕМ У ЛЕНҐТОНУ... И... ХАРИЈУ БАТЛЕРУ НИКО НЕ ТРЕБА! ХАРИ БАТЛЕР ВАС ПОЗИВА НА ПРЕДСТАВУ!

ЛЕНҐТОН? МОРАЋЕТЕ ДА ПЕШАЧИТЕ ЧЕТРДЕСЕТ ПЕТ КИЛОМЕТАРА!

ХАРИ БАТЛЕР ЈЕ БИО ШАМПИОН У БРЗОМ ХОДАЊУ! УҐАСИТЕ МОТОР, ЗАҐАЂУЈЕТЕ ВАЗДУХ ХАРИЈУ БАТЛЕРУ!

РЕЋИТЕ ЉУДИМА ИЗ ЛЕНҐТОНА ДА СТЕ ВИДЕЛИ ХАРИЈА БАТЛЕРА И ДА ЋЕ ДОЋИ НА САСТАНАК!

ПИТАМ СЕ КОЛИКО МОЖЕ ОВАКО ДА ИЗДРЖИ?

ЈЕ ЛИ? ХОЋЕШ МОЖДА ДА ПРОБАШ?

ХЕЈ, ШЕФЕ! УПРАВО САМ НАШАО ЖРТВИНУ КУТИЈУ ЗА НАКИТ! НЕТАКНУТУ... ЧАК НИЈЕ БИЛА НИ ДОБРО САКРИВЕНА! ИЗГЛЕДА ДА СЕ КРАДЉИВЦИ НИСУ БАШ МНОГО ТРУДИЛИ!

ДАЈ ДА ВИДИМ...

ВИДИМ САМО ЈЕДНО ОБЈАШЊЕЊЕ: МОРА ДА ИМ ЈЕ НЕКО ЗАСМЕТАО ПРИЛИКОМ ПРЕМЕТАЧИНЕ... ОСИМ АКО... НЕВОЉА ЈЕ ШТО НЕ ЗНАМО ШТА ЈЕ ИМАЛА!

А КАКО ДА ЗНАМО? ЖРТВА СЕ НИ СА КИМ НИЈЕ ВИЂАЛА ОСИМ СА ЧУВАРОМ!

...А ЧУВАР... С ОБЗИРОМ НА ТО КАКО СУ ГА СРЕДИЛИ, ИСКЉУЧЕНА ЈЕ СВАКА ПОМИСАО О САУЧЕСНИШТВУ! ШТАВИШЕ, НИЈЕ ВИДЕО ШТА СЕ СПРЕМА!

ОК... НАСТАВИТЕ ДА ЊУШКАТЕ! РЕТКО СЕ ДОГАЂА ДА НЕМА БАШ НИКАКВОГ ТРАГА!

...?...

!...

НИСИ ПРИМЕТИО НИШТА БИТНО, ГЛЕНЕ?

НЕ, ХАРВИ... НИШТА НАРОЧИТО! МИСЛИМ ДА МОЖЕМО ДА УКЛОНИМО ТЕЛА!

ХЕЈ, МОМЦИ! ДА ВИДИТЕ ШТА САМ ИСКОПАО ИСПОД ДАМИНОГ ВЕША! ВААУ! И НИЈЕ БАШ МАЛО! ХА! ХА! МАТОРА ЛИЦЕМЕРКА!

NKS · ROOMS · GAMBLING
SH
BAR
POLICE

АХ, СТРАВА! ГРДНО СЕ ПРОМЕНИЛО ОД ПРОШЛОГ ПУТА! СВЕ ЈЕ ПУНО РИБИЦА И НОВИХ БАРОВА! НЕ МОГУ БАШ ДУГО ДА ЧЕКАМ!
НЕ МОЖЕШ ДА ЧЕКАШ НИ ТРЕНУТАК! НЕМОЈ ТУ ДА МИ СЕ ФОЛИРАШ, ОК? ВИДЕЋЕМО СЕ КАСНИЈЕ!
ELECTRIC
ALL KINDS

ЗНАШ ЛИ ДА ТИ СЕ ДИВИМ? ИДЕШ ДА СЕДИШ САТИМА СА ШОЉОМ ЧАЈА И КЕКСОМ И ДА СЛУШАШ ТЕТКА МАРТУ, ЗА МЕНЕ ЈЕ ТО... ТО... СВЕТОСТ! ПРАВА...
...ГЛУПОСТ! СХВАТИО САМ! АЛИ, ИМА МАРТА И ДОБРИХ СТРАНА! НЕ СМАРА БАШ УВЕК! ЋАО!

ШТА ОНО РЕЧЕ, КО ЈЕ ЗАДРЖАО ТВОГ ДРУГА КУРДИЈА?
...НЕШТО ОКО МОТОРА... ПОКВАРЕНО КВАЧИЛО...

ЕХ ДА... СВИ ИМАМО СВОЈЕ НЕДАЋЕ! НА ПРИМЕР, КРТИЦЕ ИЗ КОМШИЈИНОГ ВРТА КОЈЕ СУ СЕ ПРЕСЕЛИЛЕ У НАШ! ЗАМОЛИЛИ СМО ГА ДА УРАДИ ШТА ТРЕБА... АЛИ, ЕТО... НИ ПРСТОМ НИЈЕ МРДНУО! САДА И МИ ИМАМО НЕВОЉУ!
ЧАЈ?

НА КРАЈУ КАЖЕМО СЕБИ ДА ИМА И ГОРИХ СТВАРИ... ВАЖНО ЈЕ ДА СМО ЗДРАВИ!
НЕ? НЕЋЕШ ВИШЕ? СИГУРНО?
ОНДА УЗМИ БАР КЕКСА! ЗБОГ ТОГА ЈЕ ТУ!

ООХ, ВУДИ! ПОГЛЕДАЈ ОВО! ОПЕТ СИ УПРЉАО ЧИСТУ КОШУЉУ! ГОРИ СИ ОД БЕБЕ!

МРЉА? А, ДА! НЕ ЗНАМ КАКО СЕ ТО ДЕСИЛО?
ЈА ЗНАМ! ЗАТО ШТО НЕ ЗНАШ ДА СЕДИШ ЗА СТОЛОМ! ЗАБОГА! НЕМА СВРХЕ ДА ТИ ПОНАВЉАМ... КАО ДА ГОВОРИМ ЗИДУ!
ВИДИШ ЛИ, ЈЕРЕМАЈА... ТАКО ЈЕ СВАКОГ ДАНА! ЧИСТИ, БРИШИ! НИКАД НЕЋУ ИМАТИ СВОЈ ЖИВОТ!

ВЕЋ СИ ЗАВРШИО... ГОТОВО НИШТА НИСИ ЈЕО!
ХВАЛА, ДРАГА МАРТА! БИЛО ЈЕ БАШ ДОБРО! СИТ САМ, НЕМОЈТЕ ДА БРИНЕТЕ! ИДЕМ ДА ВИДИМ ШТА ЈЕ КУРДИ УРАДИО С КВАЧИЛОМ...

ЈЕРЕМАЈА! ЗНАШ ЛИ ГДЕ ЈЕ КЉУЧ? ЗА СЛУЧАЈ...
ОК! НИСАМ ЗАБОРАВИО! 'КУ НОЋ!

ХЕЈ, СТЕНЕ! ПОГЛЕДАЈ ОВО! ЗАР ОВАЈ ШТО СЕ НАЛИВА НИЈЕ НАШ ДОБРИ ПАНДУР?! ШТА МИСЛИШ, МОЖДА ГА БОЛИ СРЦЕ? НЕ ИЗГЛЕДА БАШ ВЕСЕЛО!

АХ... МИСЛИМ ДА САМ ОТКРИО! ТО ЈЕ ЗБОГ ЊЕГОВЕ МЕКСИКАНКЕ... ОПЕТ СЕ НАЈЕО ЊЕНИХ ТОРТИЉА! ХА! ХА!

ТОРТИЉЕ... ТОРТИЉЕ...

ЗНАШ ЛИ ШТА ТИ КАЖЕ МЕКСИКАНКА? ИМАШ ДВЕ СЕКУНДЕ!

?!

ОВАЈ... ОНА... ОНА МИ КАЖЕ... ПРОКЛЕТСТВО... ЈА... ПРЕТПОСТАВЉАМ...

HONEY MOON LODGE

МА ЈЕСИ ВИД'О ОВО? НИКАД НИСАМ ВИДЕО ГЛЕНА ОВАКВОГ! ЗАМАЛО ДА МЕ ПОЛОМИ! А ТИ НИСИ НИ МРДНУО!

ХВАЛА!

СПЉЕСКАО БИ НАС ОБОЈИЦУ! КАО ТОРТИЉЕ...

ХАЈДЕ, УЗМИ ЧАШУ, БИЋЕ ТИ БОЉЕ!

ПОЗДРАВЉАМ ТЕ, ЛЕПИ СТРАНЧЕ!

?...

МЕНИ СЕ ОБРАЋАШ?

ВИДИШ ЛИ НЕКОГ ДРУГОГ КО ТАКО ПАКЛЕНО ИЗГЛЕДА?

Е, ПА... НЕ! СРОДИО САМ СЕ СА СВОЈИМ ИЗГЛЕДОМ, ПА НЕ ОБРАЋАМ ПАЖЊУ...

А ТА ПЕРУШКА! ИРОНИЧНА! УМЕТНИЧКА! ЕКСТРАА! ПА ШЛЕМ!

АСТЕЧКИ?

АСТЕЧКИ? НЕ БИХ ЗНАО! НИШТА НЕ ПИШЕ! АЛИ СИГУРНО ГА САМО ЈА ИМАМ! РЕТКОСТ!

РЕТКОСТ, ТО ЈЕ ПРАВА РЕЧ! ТИ СИ РЕДАК, А ЈА НЕ ВОЛИМ ОНЕ КОЈИ ЛИЧЕ НА СВЕ ДРУГЕ! ЈЕДИНСТВЕН СИ.... МОРАМО БОЉЕ ДА СЕ УПОЗНАМО!

ОБАВЕЗНО!

УГЛАВНОМ НЕ СТОЈИМ ДОБРО С ОБАВЕЗАМА, АЛИ ОСЕЋАМ ДА У ОВОМ СЛУЧАЈУ МОГУ ДА НАПРАВИМ ИЗУЗЕТАК...

УуУуХ!

...А... АКО МИСЛИ ДА МУ... НЕЋУ... НЕЋУ... РЕЋИ... ОН...

НА КРАЈУ НЕ ВИДИМ ЗАШТО БИХ ТРАЖИО КУРДИЈА... САМО ЋУ МУ СМЕТАТИ!

ОВДЕ СИГУРНО НИЈЕ...
NEW
PARLOR
SOFT DRIN
ONLY

ХЕЈ!

МОГЛИ БИСТЕ БАР...

И... И? АКО НИСИ... БАШ ЗАДОВОЉАН... МО... МОГУ ДА ТИ... ТИ ДАМ ЈОШ... ЈОШ... ГЛУ... ГЛУПЕРДО!

АУФ!

ОК! ДЕЧКО... НИЈЕ ЛОШЕ... ПО... БЕДИО СИ... МНОГО... ДОБАР... УДАРАЦ... У СТОМАК...
О... ОДМАКНИ СЕ... САД ЋУ ДА... ПОВРАТИМ...

БЛУУУАР!

ГА... ГАДИМ ТИ СЕ, ЈЕ ЛИ? ПА... И СЕБИ... НЕМА ПОТРЕБЕ ДА ТИ... ДА ТИ ОБЈАШЊАВАМ... НЕЋЕШ РАЗУМЕТИ... НЕМАШ ПОРОДИЦУ... БОЉЕ ЗА ТЕБЕ... ПОНЕКАД... ЈЕ ТО БОЉЕ...
И... И... НЕ ЗНАМ ЧАК НИ КАКО ЋУ КУЋИ...

КУРДИ? МА... КУДА МЕ ВУЧЕШ?
ПА... ДА СЕ БОЉЕ УПОЗНАМО, ЈЕ ЛИ? ПАКЛЕНО!

А НЕ! НЕ, КУРДИ... ПРЕВИШЕ ЖУРИШ! НЕМОЈ ДА БУДЕШ КАО ДРУГИ, ТО ЈЕ ТАКО ОБИЧНО! ВОЛЕЛА БИХ ДА ТО УРАДИШ СА СТИЛОМ...
ВАЖИ, ДАРЛИНГ... СРЕЂЕНО!

ПРВО... НИСИ ЧАК НИ ПОМИСЛИО ДА МЕ ПИТАШ КАКО СЕ ЗОВЕМ! ИМЕ МИ ЈЕ СНОУ! ЗАР НИЈЕ ОРИГИНАЛНО? ЈА МИСЛИМ... ЗАБОГА, СТАНИ И СЛУШАЈ МЕ УМЕСТО ШТО МИ ПЕТЉАШ ОКО ХАЉИНЕ! ТО ЈЕ ВЕОМА ОСЕТЉИВ МАТЕРИЈАЛ...
ОК, КУРДИ... БИЋЕ ОВДЕ ПОСЛА! КРЕНУЛО ЈЕ НЕ ДАЈ БОЖЕ...

СКОРО СМО СТИГЛИ... БИЛО БИ МИ ЗАДОВОЉСТВО ДА УЂЕШ НА ТРЕНУТАК... НЕМА АЛКОХОЛА У КУЋИ, АЛИ МОЈА ЖЕНА ЋЕ ТИ СКУВАТИ КА... КАФУ, ИЛИ ЧАЈ АКО... ХОЋЕШ...
НЕ... НЕЋУ ОДГОВОРИТИ!

ИМАШ ДОБРУ ПЕСНИЦУ... АЛИ... ДА НИСАМ ЦУГНУО... НЕ БИ МЕ БАШ... ТАКО ЛАКО... ОБОРИО... НЕ БИ... НЕ БИ...

НЕ... НЕ БРИНИ... ЛЕПО ЈЕ О... ОВДЕ КОД М... МЕНЕ!

И... ОНДА? ЈЕСИ ЛИ НАШАО ТАЈ... ПРОКЛЕТИ К... КЉУЧ?

?

А ТО? ПА ДА... ЈА САМ ПОЛИЦАЈАЦ! И... ШТА САД? АКО ТИ С... СМЕТА... БРИШИ... МОГУ И САМ ДА НАЂЕМ З...ЗВОНО...

ҐЛЕНЕ? АЛИ... ШТА СЕ ДЕСИЛО?

НИШТА ТАКО СТРАШНО, ҐОСПОЂО! НАШАО САМ ҐА КАКО ПИЈАН ЛЕЖИ НА ТРОТОАРУ! ПОМОЗИТЕ МИ... ВИШЕ НЕ МОЖЕ ДА СТОЈИ!

БОҐАМИ, ТЕЖАК ЈЕ ОВАЈ ВАШ ЧОВА...

ЕТО, САД ҐА САМО ПУСТИТЕ ДА СПАВА...

НЕ РАЗУМЕМ, СЕЊОР! ОН НИКАД НЕ ПИЈЕ... А ЗНА ДА НЕ СМЕ! ЛЕКАР МУ ЈЕ ЗАБРАНИО!

НИШТА ВАМ НИЈЕ РЕКАО?

НИШТА ЗНАЧАЈНО...

РРХХХ! РРХХХ!

ОХ, ОПРОСТИТЕ МИ, СЕЊОР! НИСАМ СЕ ЧАК НИ ПРЕДСТАВИЛА: ВИОЛЕТА! ҐЛЕН И ЈА ЖИВИМО ЗАЈЕДНО ОД ПРЕ ҐОДИНУ ДАНА... И НЕ ЗНАМ КАКО ДА ВАМ ЗАХВАЛИМ...

ЛАКО! НЕ ҐОВОРИТЕ НИШТА! ЈЕДНОСТАВНИЈЕ ЈЕ...

СИ, СЕЊОР... У РЕДУ! КАД БИХ ДОБИЛА ВАШУ АДРЕСУ, ОСЕЋАЛА БИХ СЕ КАО ДА ИМАМ ПРИЈАТЕЉЕ У ЛЕНҐТОНУ! ЗНАТЕ, ЉУДИ ПОПУТ ВАС РЕТКО СЕ СРЕЋУ У ОВОМ ҐРАДУ...

УЗ СВЕ ОВО, ПОТПУНО САМ ЗАБОРАВИЛА ДА ВАМ ПОНУДИМ НЕШТО ЗА ПИЋЕ... ШОЉУ ЧАЈА?

КАСНО ЈЕ! НЕ НАВАЉУЈТЕ! ЛАКУ НОЋ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

РОДОСЛОВИ

НАРУЏБЕНИЦА

К.Б. _____

_____ , ____ ком. по ЦЕНИ од _____ дин.

Име и презиме – назив школе _____

_____

Адреса _____

_____

Поштански број, место _____

Телефон _____

К.Б.	**ПОСТЕРИ** – формат 70x100cm:	Цена
64230	Радош Љушић, КАРАЂОРЂЕВИЋИ	258,80
64232	Радош Љушић, ОБРЕНОВИЋИ	258,80
64234	Радош Љушић, ПЕТРОВИЋИ-ЊЕГОШ	258,80
64236	Андрија Веселиновић, НЕМАЊИЋИ	258,80
64238	Андрија Веселиновић, ЛАЗАРЕВИЋИ (70x50cm)	194,10
64240	Андрија Веселиновић, БРАНКОВИЋИ	258,80
64242	Андрија Веселиновић, КОТРОМАНИЋИ (70x50cm)	194,10
64244	Катарина Тешић, БУРБОНИ	258,80
64246	Катарина Тешић, ХАБЗБУРЗИ	258,80
64248	Катарина Тешић, РОМАНОВИ	258,80
64252	Радивој Радић, КОМНИНИ	258,80
64254	Радивој Радић, ПАЛЕОЛОЗИ	258,80
64256	Катарина Тешић, ЕНГЛЕСКИ КРАЉЕВИ (1066–1485)	258,80
64258	ПОРОДИЧНО СТАБЛО, родословна шема	146,02
64259	Александар Дудуковић, ГРЧКИ ОЛИМП	271,74
64260	Ема Миљковић, ОСМАНЛИЈЕ	258,80

К.Б.	**МАПЕ** – формат 14,8x21cm:	Цена
64231	Радош Љушић, КАРАЂОРЂЕВИЋИ	34,94
64233	Радош Љушић, ОБРЕНОВИЋИ	34,94
64235	Радош Љушић, ПЕТРОВИЋИ–ЊЕГОШ	34,94
64237	Андрија Веселиновић, НЕМАЊИЋИ	34,94
64239	Андрија Веселиновић, ЛАЗАРЕВИЋИ	34,94
64241	Андрија Веселиновић, БРАНКОВИЋИ	34,94
64243	Андрија Веселиновић, КОТРОМАНИЋИ	34,94
64245	Катарина Тешић, БУРБОНИ, француски	34,94
64247	Катарина Тешић, ХАБЗБУРЗИ	34,94
64249	Катарина Тешић, РОМАНОВИ	34,94
64250	Катарина Тешић, БУРБОНИ, шпански	34,94
64253	Радивој Радић, КОМНИНИ	50,63
64255	Радивој Радић, ПАЛЕОЛОЗИ	50,63
64257	Катарина Тешић, ЕНГЛЕСКИ КРАЉЕВИ (1066–1485)	50,63
64261	Ема Миљковић, ОСМАНЛИЈЕ	50,63

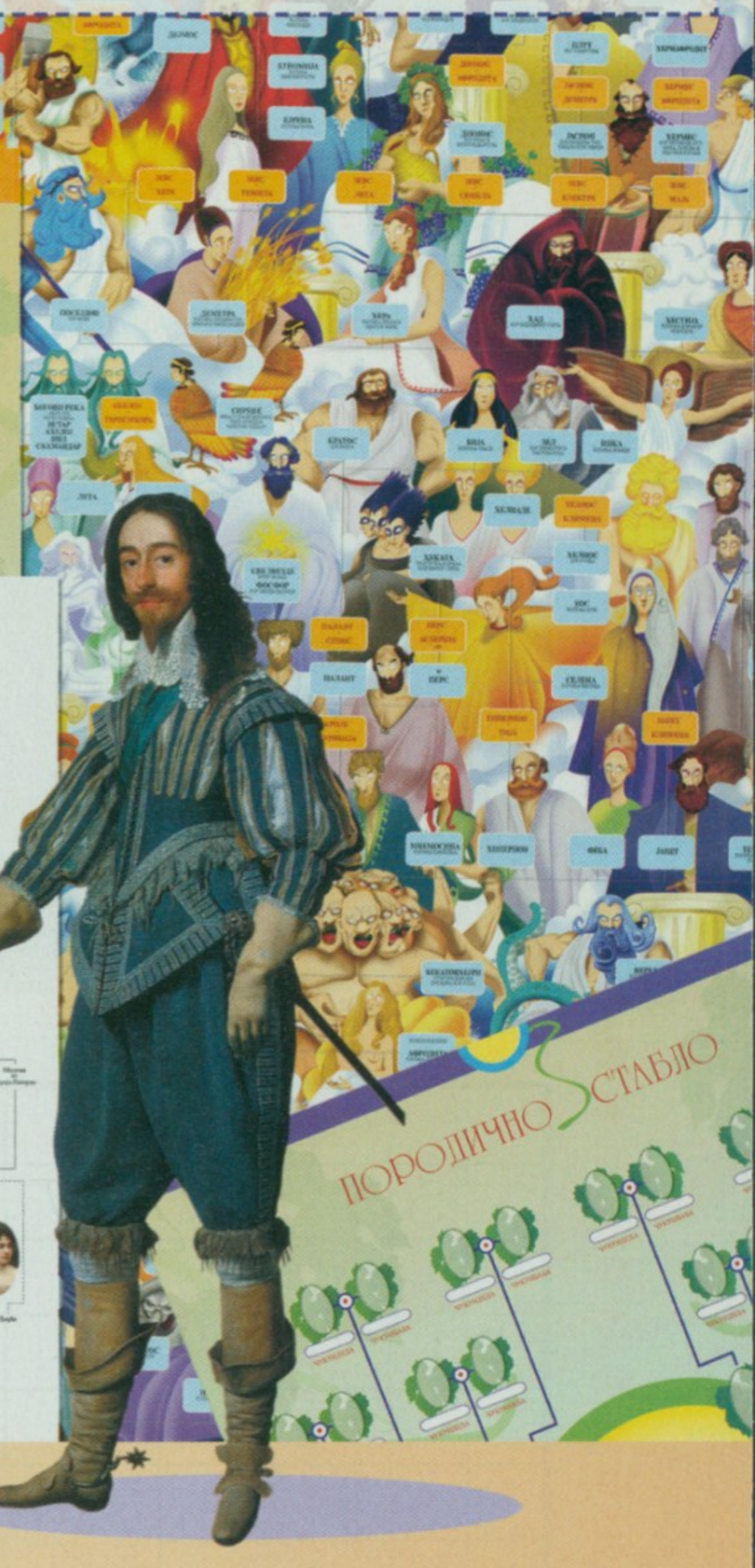

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ

Обилићев венац 5, Београд, www.zavod.co.yu,
Комерцијална служба, Жарково, ул. Милорада Јовановића 11,
телефони: 011/30-51-900, 30-51-905, телефакс: 011/23-90-072
E-mail: prodaja@zavod.co.yu
Књижаре у Београду, Обилићев венац 5, за основну школу:
тел./факс 011/630-763, за средњу школу: тел./факс 011/638-405
Косовска 45, тел. 011/32-27-008,
Краља Милана 19, тел. 011/32-35-409
Вукасовићева 50, тел. 011/35-94-835
Књижаре у Новом Саду, Сремска 7, тел. 021/624-433
Ђуре Јакшића 15, тел. 021/523-844
Књижара у Нишу, Трг Краља Александра 3, тел. 018/511-428

94259

ЕНИГМАТИКА

ДОПУНИТЕ!

Допишите сугласнике како бисте добили четири назива за кућерак са слике. У свим појмовима од самогласника се користи само А.

Б, Д, К, Љ, Р, Р, Р, Р, Р, С, Т, Т, Ћ, Ч, Ч, Ш ■

– А – А – А
– А – – А – А
– – – А – А – А
– А – – – А

МАГИЧНИ ЛИК

	1	2	3	4	5					
2	I	S	T	I	N	I	T	O	S	T
3										
4	P	I	N	K	P	A	N	T	E	R
5										

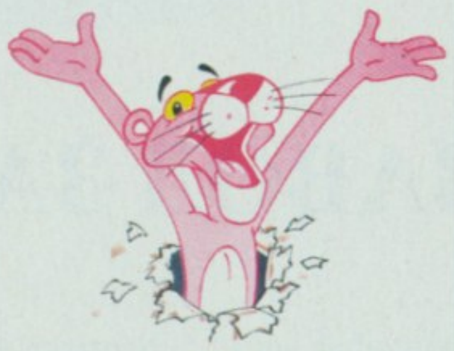

ВОДОРАВНО:
1. Нескладност (цена),
2. Веродостојност, **3.** Врста светиљке, **4. Јунак цртаног филма са слике, 6.** Славна руска балерина.

А, ВА, ВЛО, ДИ, И, ЛАМ, НА, НА, НИ, ПА, ПА, ПАН, ПИНК, РИ, СПА, СТИ, СТО, ТЕР, ТЕТ, ТОСТ ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1					■	■					
2											
3											
4	■				■						
5											
6											
7											
8											

Број црних поља у сваком реду и колони означен је у загради на крају описа.

ВОДОРАВНО: 1. Атлетска скакачка дисциплина (0), **2.** Врста барске птице – Симбол баријума (1), **3.** Ознака за обим – **Атлетска скакачка дисциплина** – Ознака за келвин (2), **4.** Алке ланца – Америчка певачица, Дајана (2), **5.** Име некадашњег фудбалера Хенеса – Ставити слику у рам (1), **6.** Трећи падеж – Симбол индијанског племена (1), **7.** Лакташтво (фр.) – 13. и 24. слово азбуке (1), **8.** Суседна слова азбуке – Стручњак у науци о кретањима небеских тела (1) ■

УСПРАВНО: 1. Атлетска скакачка дисциплина (0), **2.** Према, к – Знак за узбуну (1), **3.** Изоштравати (1), **4.** Научници Пјер и Марија – Врста врбе (1), **5. Атлетска скакачка дисциплина, 6.** Онај који масира – 9. и 22. слово азбуке (1), **7.** Омладински рукометни клуб (скр.) – Сеоско подручје (1), **8.** Почетак свега у таоизму – Име писца Капора (1), **9.** Симбол калијума – Грчко острво – Ознака за неутрон (2), **10.** Велика река у Сибиру – Шекспирова трагедија (1), **11.** Највећа могућа вредност (0) ■

ИНДИРЕКТ

Ово је за тебе, а ово… (2, 4)

Ова врста загонетке решава се уз помоћ асоцијација.
У загради је дат број слова у речима из поставке индиректа ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Име енглеског песника Бајрона, 4. Главни град Азербејџана, 8. Име певачице Фицџералд, 9. Говорење, 10. Мађарски шаховски велемајстор, 12. Сисар који при ходу стаје читавим табаном, 13. 22. и 2. слово азбуке, 15. Негативни принцип у кинеској филозофији, 16. Иницијали редитеља Поланског, 17. Врста површа, 19. Река у Русији, притока језера Ладога, 21. **Слика уметника са слике,** 28. Орган чула вида, 29. Мочварно земљиште, 30. Слатки додатак после главног јела, 31. Поломити се на парчиће, 34. Предлог, 35. Озлеђе изазване спољашњим утицајем, 37. Јело (покр.), 38. Атрибут (скр.), 39. Грчко слово, 40. Тамноплава боја тканине, 42. Тип руског аутомобила, 44. Станлијев другар из филмова, 46. Падати у нешто, 49. Дански шаховски велемајстор, Бент, 51. Облакодер, солитер, 53. Отеклине на телу, 55. Кормилари, 56. Некадашњи француски новчић, 58. Име глумице Марковић, 60. Савез извиђача Србије (скр.), 61. Народ у Азији и Африци, 63. Натећи, 65. Суседна слова азбуке, 66. Легендарни оснивач Атине, 67. Сипати много воде на земљиште, 69. Завршавати орање, 70. Песник, Добрица ■

УСПРАВНО: 1. Крвник, 2. Надимак певачице Чинквети, 3. Повећавање у висину, 4. **Слика уметника са слике,** 5. Мужар, ступа, 6. Градић у долини Соче, 7. **Име и презиме нашег сликара са слике,** 9. Пустиња у Азији, 11. Име виолинисте Феликса, 14. Руски песник, Александар, 18. Лева притока Босне, 20. Јединица за снагу струје (мн.), 21. Проверавати, 22. Врбов прутић за низање рибе (мн.), 23. **Слика уметника са слике,** 24. Инсекти слични пчели, 25. Иницијали рукометног тренера Елезовића, 26. Део тела, 27. Сеоско подручје, 32. Човек који путује аутостопом, 33. Највећи Сатурнов сателит, 36. Филмска улога, 38. Марка спортске опреме, 41. Јуначки спев, 43. Део молекула, 45. Просјак из Одисеје, 47. Наредба власти (мн.), 48. Композитор, Стеван, 50. Острво Еола, грчког бога ветра, 52. Полемичари у старој Грчкој, 54. Мађарско женско име, 57. Усечено место, жлеб, 59. Држава (фр.), 62. Италијански правник из школе глосатора, 64. Име бубњара Ивандића, 68. Симбол аргона ■

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

АУТ
БЛОК
ЗОНА
КОРАЦИ
КОРЕКТОР
КРИЛО
ЛОПТА
ПОЛАГАЊЕ
РЕКЕТ
ТРОЈКА
ФАУЛ
ЦЕНТАР
ЧЕТВРТИНА
ШУТ

АНАГРАМ

Решења на страни 65

Банда мајмуна прелази улицу где год им се прохте.

Забавников ЗОО

ГРАД

Луре по улицама и крововима зграда, краду по пијацама и ометају саобраћај, а ипак их становници града Лопбури у Тајланду воле и сматрају весницима среће

Лопбури се налази на стопедесет километара северно од Бангкока, престонице Тајланда. Зову га и град мајмуна, тачније град макакија. Macaca fascicularis има свуда: на електричним водовима, крововима кућа, димњацима, плочницима, улицама. Прескачу аутомобиле, скачу на пролазнике. Готово је немогуће наћи се тамо а да се не укрсти поглед с мајмуном који је помало злобан и дрзак и који толико подсећа на човеков кад је у том расположењу.

Нико не памти кад су се макаки мајмуни населили у Лопбурију. Они познају сваки кутак овог места где их људи воле, па се свуда осећају као код своје куће. Зна се да су мајмуни у давна времена живели у шумама око града, а понекад су долазили у храм Сан Пхра Кан, где су се хранили воћем које су верници приносили боговима. Како се место ширило, мајмуни се нису склањали нити их је ико на то приморавао. Једноставно су се укључили у живот какав им се наметао: прихватили су нова станишта и обичаје уклапајући се у вреву града.

Заједнички живот

За становништво макаки су „деца" бога Кала, а њихово присуство очигледан је доказ његове наклоности. Отуда су постали симболи града, а људи верују да им доносе срећу. Живе потпуно слободно, а има их три веће групе: највећа броји око хиљаду јединки и живи у самом срцу Лопбурија, око храмова Сан Пхра Кан и Пранг Сам Јот. О њима брине група људи која их храни два пута дневно брижљиво припремљеним оброцима од поврћа, куваних јаја и пиринча. Новац за намирнице потиче од прилога грађана и туриста. Храна се ставља у наменске контејнере око храма Сан Пхра Кан. Ипак, то није довољно, па им многи грађани доносе храну коју припремају код својих кућа.

Каблови за струју служе као лијане.

Друга група мајмуна броји око шестсто јединки: они живе на крововима зграда, а електричне водове користе као лијане за премештање с једног места на друго. И њих хране добровољци, што мајмуне ипак не спречава да се држе једне старе навике која им „струји венама", а то је да краду храну и пиће где год стигну. Стога људи морају да буду веома опрезни ако желе да сачувају своје ствари.

Коначно, ту је и трећа група: триста макакија које зову и луталице. Њих место не држи, стално се крећу, и често седну на аутобус или аутомобил да би се што брже превезли. Омиљена станица им је пијаца где се све шарени од понуде, а они само треба да украду или испросе

неки сладак залогај. Најхрабрији се пењу на кровове возова и путују све до пијаца у оближњим селима. Увече се враћају у Лопбури, као да су били на послу.

Прва група мајмуна становницима не прави никакве невоље, што се не може рећи и за друге две које подједнако воле, али их је веома тешко обуздати. Харају по пијацама као банде и немилице узимају шта им је воља, а занимљиве су им и канте и кесе за отпатке, лични предмети пролазника. Електронски уређаји их посебно привлаче. Камионџићи који превозе воће и поврће најлакши су за пељешење, као и полице с намирницама испред пиљарница, а страдају и ТВ антене, струјни водови и штошта друго. Колико уносе живост у овај иначе егзотични град, толико постају и сметња за његов опстанак, па су власти одлучиле да само за њих одгаје шуму где ће моћи да

ЛИЧНА КАРТА

Име
Народно: Дугорепи макаки
Научно: Macaca fascicularis
Класификација
Класа: Сисари
Ред: Примати
Фамилија: Cercopitecidi
Величина
Дужина: тело 40–47 cm, реп 50–60 cm
Тежина: мужјаци 4,8–7 kg, женке 3–4 kg

Распрострањеност
Југоисточна Азија, Индонезија, Борнео, Филипини
Пребивалиште
Прашуме, пољопривредне области и насељена места
Исхрана
Воће, семење, поврће, лишће, инсекти, мањи сисари, јаја, отпаци
Размножавање
Женка сваке две године рађа по једног младунца. Гравидност траје 167 дана. Мужјаци сексуалну зрелост достижу са шест, а женке с четири године.
Непријатељи
Леопард, змије, човек (хвата их или лови да би их претворио у кућне љубимце или за фармацеутску индустрију, јер су макаки једна од пет врста примата која се највише користи за научне огледе) ■

јуре колико им воља, а храну ће им доносити чувари који ће да пазе на њих.

Необична болница

Градска влада одлучила је да направи и посебну болницу за ове животиње, за шта постоје многи разлози. Иако се чини да је две хиљаде мајмуна много за овај град, њихов број полако се смањује јер су честе жртве саобраћајних несрећа, електричних удара, разних болести и повреда од туча међу њима самима. С друге стране, становништво верује да злостављање макакија доноси несрећу, па је Фондација за спасавање дивљих животиња Тајланда заједно с градском управом Лопбурија 2003. године отворила клинику под отвореним небом где у сваком тренутку дежурају по један ветеринар и један техничар. Захваљујући дародавцима, болница има електрокардиограм, малу операциону салу и лабораторију, а

МАЈМУНА

Група мајмуна луталица користи превозна средства као и људи.

Пирамиде фантастично сложене хране која се мајмунима нуди на дан њиховог празника.

ПОТОМЦИ КРАЉЕВСТВА МОН

Иако Лопбури на први поглед изгледа као не баш много привлачно место, он свакако заслужује да се боље истражи јер се још може наићи на трагове његове блиставе прошлости. Прво такво раздобље догодило се под кмерским царством од 10. до 13. века, затим током владавине Нараја, од 1656. до 1688. године. Иначе, област је насељена још од праисторијских времена, али је тек између 7. и 11. века постала средиште краљевства Мон. Пре хиљадите године царство из Ангкора присајединило је град и из тог доба потиче неколико велелепних храмова познатих у Тајланду ■

Слављеник на гозби: шта пре да узме код оволиког изобиља?

биће изграђен и крематоријум да би као деца бога Кале макаки били достојанствено сахрањени.

У Лопбурију се сваке године последње недеље новембра прославља Фестивал мајмуна. Том приликом долази и много туриста, пре свега да би се дивили невероватно богатој трпези припремљеној за маскоте града. Фестивал је 1989. године основао Јонгијат, власник „Ин хотела", који је на тај начин желео да захвали мајмунима на благодетима које су донели граду. Из чега се фестивал састоји? Па, из гозбе мајмуна којима се нуди више од три тоне хране, а гости их тридесетак кувара, конобара и носача. Град је том приликом раскошно украшен, музика посвуда свира, људи играју маскирани у мајмуне, а све се завршава увече кад сви сити и задовољни одлазе на починак.

Мајмуни ће само кратко дремнути и већ у освит зоре кренути својим уобичајеним стазама: све док су људи гостољубиви, њима је будућност загарантована, као и живост у граду у ком се догађа ово право чудо. Туристи обично занеме од узбуђења, страха, изненађења... ■

З. М.

На фестивалу посвећеном макакијима људи се маскирају у мајмуне да би им одали почаст.

ТАБЛЕТЕ ЗА ЖВАКАЊЕ ЗА ДЕЦУ

МАНЧИБЛС®

MUNCH-ABLES®

МУЛТИВИТАМИНИ И МИНЕРАЛИ СА ГВОЖЂЕМ

у облику лава, тигра, слона и нилског коња
садржи 13 витамина и 9 минерала

Да будеш снажан!
Да имаш румене образе!

преко 30% деце има проблема са анемијом, апетитом, респираторним и другим инфекцијама

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ:

- *за правилан раст и развој деце*
- *за превенцију анемија*
- *за побољшање апетита код деце*
- *код респираторних и других инфекција*

ОПТИМАЛНИ БАЛАНС ВИТАМИНА И МИНЕРАЛА!

Дијететски додатак исхрани

У АПОТЕКАМА
Произведено у САД!
Паковање: 30 таблета

MP

Увозник и дистрибутер:
MP Global d.o.o.
Инфо: **011 26 22 945**

92498

ЗАШТО? КАКО?

КО ЈЕ ИЗМИСЛИО МАШИНУ ЗА ФОТОКОПИРАЊЕ?

Ксерограф је технолошка основа свих копирки, ласерских и дигиталних штампача. За његов проналазак треба захвалити Честеру Карлсону (на слици) који је покушавао да нађе једноставан начин за прављење копија текста или слика. Изводио је огледе с електростатичким набојем и фотопроводљивим материјалима који би, изложени светлости, мењали особине. Прву ксерографију (од грчког „суво" и „писање") направио је 1938. године. Двадесет година касније, захваљујући једном малом предузећу које је 1961. године постало „Ксерокс корпорација", направљена је прва фотокопир машина позната као „ксерокс 914" ■

ЗАШТО СЕ НЕБЕСКА ТЕЛА ОКРЕЋУ САМА ОКО СЕБЕ?

Посматрајући васиону, запажа се да сва небеска тела ротирају око своје осе. Порекло те појаве је сила – универзална гравитација. Та сила коју производе сва тела која имају масу једина је која може да делује на великим удаљеностима. Али, како неко небеско тело почиње да се окреће око себе? Претпоставимо да постоји нека маса поред које пролази друга маса. Или ће ова друга да буде привучена првој тако да мења правац кретања, односно почне да орбитира око ње, или ће чак на њу да падне.

У овом другом случају ступа у дејство један од основних принципа физике: „очување угаоног момента" (за који балерине и клизачи добро знају кад праве пируете). Тада се орбитално ротационо кретање преноси на прву масу и она почиње да се окреће сама око себе. Пошто свако небеско тело настаје стапањем мањих тела, оно ће пре или касније да буде ударено неком масом и почеће да се окреће само око себе ■

ЗАШТО ОБЛАЦИ НЕ ПАДАЈУ?

Облаци су симбол лакоће, али у стварности могу да буду тешки и по неколико тона. Наиме, оно што називамо облаком јесте скуп безбројних честица воде, ледених кристала и нечистоћа који су у сталном покрету. Иако су теже од ваздуха, честице остају да лебде захваљујући узлазним ваздушним струјама. Да би се једна капљица воде од око 0,002 mm у пречнику одржала у ваздуху, довољан је усправни ток ваздуха брзине од 0,01 метра у секунди. Ипак, због сталног смењивања кондензовања и испаравања, стварају се капљице воде које су теже него што ваздушне струје могу да одрже, па надвлада сила гравитације и оне почињу да падају у виду кише. У зависности од величине капљица може се закључити каква су усправна струјања ваздуха: ситна киша значи да су слаба, немоћна да одрже чак и ситне капи, а тешке олујне капи указују на веома снажне струје ваздуха ■

КАКО МАСТИЛО ОСТАВЉА ТРАГ?

Хемијска формула мастила различита је у зависности од његове намене (за писање, штампање...). Реч је о сићушним честицама неког пигмента, боје, растворених у неком растварачу. Црна мастила, која су се користила у античка времена, обично су била направљена од млевеног угља раствореног у води и учвршћена беланцетом. Данас је мастило које се ставља у хемијске оловке начињено од боје растворене у води или пропил-алкохолу коме су додати састојци попут смола, конзерванса и супстанци које омогућавају брзо сушење на хартији ■

ЗАШТО ДРЕВНИ СПОМЕНИЦИ ТОКОМ СТОЛЕЋА МЕЊАЈУ БОЈУ?

За пропадање древних грчких и римских споменика научници су дуго кривили загађен ваздух. Били су убеђени да су поред удара ветра који су „дотеривали" облике старина, ситне честице нечистоће мењале боју камена од кога су направљене.

Да су били у заблуди доказао је немачки научник Волфганг Крумбајн, геомикробиолог, члан удружења Унеско и један од саветника групе за очување Акропоља. Мермер са здања у срцу грчке престонице подвргао је разним испитивањима и утврдио да су на промену боје камена утицали микроорганизми као што су алге, лишаји и гљивице на чији раст и развој утиче промена климе.

Према сазнању немачког научника, топло и суво време, које је преовладавало средином 19. века, погодовало је расту лишаја чије су излучевине створиле црвенкасту патину на мермеру. Крајем 19. и почетком 20. века дошло је до промене климе – хладније и влажније време баш какво одговара алгама и гљивицама. Бујајући у камену, ови микроорганизми учинили су патину црвенкасто-зеленом.

Последње деценије протеклог века обележила је променљивост климе. Да би опстали, микроорганизми су се увукли у дубину мермера и почели да га нагризају и разарају. То раде полако, али непрекидно, а начин да се ишчупају из унутрашњости камена још није нађен ■

ШТА ЈЕ УМАМИ?

У западњачкој култури одвајкада се знало само за четири врсте укуса: слан, сладак, горак и кисео. Ипак, још у прошлом веку с овим ставом нису се слагали баш сви људи на планети: у Кини сматрају да постоји осам основних укуса, а у Јапану да их има пет. И у Европи се однедавно све више приклањају ставу Земље излазећег сунца.

Све је почело 1908. године кад је један јапански хемичар изоловао из алге комбу глутаминску киселину која се убрзо нашла на тржишту у облику мононатријум глутамината (Msg) који се користи као зачин: реч је о супстанци сличној соли која појачава, истиче укус јела. Новија истраживања установила су у сушеној туњевини и шитаке гљивама нуклеотиде зване Gmp који настају ферментацијом рибонуклеинске киселине и такође стварају укус умами (прихваћена јапанска реч). И Msg и Gmp појачавају умами (слано-слаткасти) укус који се разликује од других јер га кврижице нашег органа за укус препознају као посебан.

Обично га везују за кинеску кухињу јер соја сос има висок садржај умамија. Али, ми смо га заправо осећали а да то нисмо знали јер су пармезан, парадајз, неке врсте гљива и пршут богати умами укусом ■

КО ЈЕ ИЗМИСЛИО ШПАГЕТЕ?

Мада су се Италијани много трудили да докажу супротно, шпагети су измишљени у Кини и на Апенинско полуострво донео их је Марко Поло. При том, изгледа да су много „старији" него што се до сада мислило: постојали су још пре четири хиљаде година. То је недавно установљено на археолошком налазишту Лајиа, на обали Жуте реке у северозападној Кини. Ту су у једном дубоком тањиру нађени фосилни остаци шпагета жуте боје дугих педесетак центиметара. Очигледно се неко управо спремао да их поједе, али је ударио земљотрес, па поплава, али тањир је неким чудом остао сачуван. После испитивања, установљено је да су шпагети направљени од брашна пиринча и проса ■

ЗАШТО ПТИЦЕ ТРЕПЕРЕ РЕПОМ?

Лупкање репом горе-доле типично је за птице и може да значи различите ствари: одбрану поседа, удварање женки или једноставно привлачење пажње, већ у зависности од врсте птице и њених намера. Треперење репом најчешће користе бела пастирица и црвенперка. Код ове друге, мужјак привлачи женку тако што се намести на видљиво место и почне ситно да маше репом истичући његову дивну боју ■

ЗАШТО КАКТУСИ ИМАЈУ БОДЉЕ?

Многе „меснате" биљке, као што су кактуси, будући да живе у веома топлој и сувој клими, прилагодили су се таквом станишту на најневероватније начине. Бодље смањују површину листа (бодља је заправо лист), али и транспирацију – то јест испаравање воде из биљке. Густе бодље на неким кактусима стварају и неку врсту топлотне изолације која штити од сунца и ветра. Осим тога, оне су и одлична одбрана од животиња које би се храниле кактусом. Али, бодље нису особеност само кактуса, већ и многих других биљака. Код ружа, на пример, трње није преправљено лишће већ део стабљике и тешко га је уклонити, док код кактуса бодље лако отпадају ■

Припремио Дејан Цукић

ЦЕЛУЛОИДНИ ЈУНАЦИ

Екранизовање животописа познатих музичких личности није новост у свету филма, али по свему судећи година пред нама биће посебно богата таквим подухватима. Холивуд се већ огласио премијером филма „Factory Girl" („Девојка из фабрике"), посвећеног трагичној судбини Иди Сеџвик, прелепе дружбенице уметника Ендија Ворхола, чија се каријера преплитала с многим занимљивим личностима њујоршке музичке сцене шездесетих година. По неким мишљењима Иди је била инспирација за Диленову легендарну песму „Like A Rolling Stone", али самом маестру изгледа се није допао сценарио, па је судским путем спречио помињање свог имена. Други велики рокер, Лу Рид, неизбежан у причи о Иди Сеџвик, рекао је о филму: „Прочитао сам тај сценарио. То је једна од најодвратнијих и погрешних ствари које је нека неписмена ретардирана особа написала..." Изгледа да се ни њему није свидео... Можда треба погледати.

С друге стране океана, у много мирољубивијем окружењу завршен је филм „Control" („Контрола"), посвећен култној фигури рок сцене Манчестера с краја седамдесетих Ијану Кертису, вођи групе „Joy Division". Филм је рађен по књизи његове бивше супруге Деби, а Ијанови некадашњи сарадници, данас звезде састава „New Order", Питер Хук и Бернард Самнер, иако у почетку скептични, на крају су у потпуности подржали овај подухват и дали свој музички допринос.

Још једна књига блиске особе послужила је за сценарио. Књига „Мој дечак" сећање је Филомене Лајнот, мајке покојног Фила Лајнота, вође, басисте и певача састава „Thin Lizzy". Улогу харизматичног тамнопутог Ирца играће глумац Гери Дурдан кога шира публика зна као истражитеља Ворика Брауна у серији „Место злочина – Лас Вегас", док ће лик ожалошћене мајке тумачити Оскаром овенчана Холи Хантер.

И бизарно трагично прекинути живот легенде соула Марвина Геја (убио га је отац), добија своју филмску верзију, „Sexual Healing", а у главној улози и ту ће се наћи ТВ звезда – Џес Мартин (детектив Ед Грин у серији „Ред и закон").

Љубитељима нешто тврђег звука можда ће да буде занимљивији филм „Прљавштина", заснован на мемоарима групе „Motley Crue". Ако ништа друго, вреди видети сјајног Кристофера Вокена у улози Озија Озборна и Вала Килмера као Дејвида Ли Рота.

У припреми је и филм о Фредију Меркјуријју, мада још није објављено коме ће припасти част да стави лажне зубе и уђе у проблематични лик живописног певача. Гитариста Брајан Меј потврдио је новинарима да су остали чланови групе „Queen" укључени у подухват.

Џејмс Браун није ни сахрањен, а већ је почело да се прича о филму чија је тема његов живот. За сада је главни кандидат за улогу „кума соула" – Куба Гудинг Џуниор.

Ако спадате у оне који више воле да на екрану виде своје музичке јунаке него глумце у њиховој одећи, обрадоваће вас вест да сјајни редитељ Мартин Скорсиз припрема документарни филм о групи „Rolling Stones". После великог успеха његове саге о Бобу Дилену, „No Direction Home", извесно је да Џегер и компанија нису могли да нађу бољег хроничара своје бескрајно дуге каријере.

Све у свему... спремите своје DVD... или, још боље, понекад идите у биоскоп ■

Још се не зна име глумца који ће покушати да уђе у лик Фредија Меркјурија и... његов трико.

ИЗГУБЉЕНА РЕМЕК-ДЕЛА!?

Почетком године један британски музички часопис освануо је с насловном страном која је обећавала сензационална открића за сваког правог љубитеља музике: „500 НАЈБОЉИХ ИЗГУБЉЕНИХ ПЕСАМА". Како то у вештом новинарству обично бива, садржај истраживања био је много мање сензационалан. У индустрији која је очајнички посвећена цеђењу и последњег цента из сваке одсвиране ноте, помама за објављивањем антологија, биографија и колекција свих иоле вредних извођача, мало је оставила машти незаситих љубитеља музике. Тако на овом списку заиста нема много истински необјављених снимака. Песма Битлса „Child Of Nature" тешко се може назвати новооткривеном, а још мање изгубљеном, јер сваки мало обавештенији обожавалац зна да се ради о Лененовој креацији из времена проведеног у Индији, која је испала с „Белог албума" јер је текст био сличан Макартнијевом „Mother Nature's Son". Наравно, после распада групе, Џон је променио текст и снимио ову мелодију као „Jealous Guy", један од највећих успеха у његовој соло каријери. Група „Radiohead" има свој необјављени бисер, композицију „Nude" насталу у време њиховог најуспешнијег албума „OK Computer". Иако је састав ову песму изводио у неколико наврата на концертима, она се није уклапала у експериментални карактер њихових каснијих остварења. Међутим, како изјављује певач Том Јорк, нова верзија „Nude" наћи ће се на наредном CD-у „Радиохеда" и самим тим песма ће престати да буде „изгубљена". Како су онда писци текста сачинили листу од 500 „изгубљених" песама!? Одговор на ово питање покреће нека сасвим нова размишљања о томе како се данас слуша музика. Наиме, списак углавном чине мање познате а вредне композиције славних аутора и извођача. Логику је тешко оспорити – у време масовног, али површног конзумирања музике, „скидања" преко Интернета омиљених хитова уместо целих албума, велика је могућност да нека званично објављена песма, затурена на CD-у (или, некада, плочи) остане за велики број слушалаца заиста „изгубљена". Зато, понекад пажљиво преслушајте заборављене делове својих збирки плоча. Можда нађете изворе нових задовољстава на сасвим неочекиваним местима ■

Баш је добро у Индији

ВОДА ИСПОД МОСТА

Криза музичке индустрије, кад је у питању продаја све мање неопходних „носача звука", поново је пренела тежиште потенцијалног стицања прихода на концертне сцене. На том пољу већ годинама су најуспешније турнеје проверених звезда историје рокенрола. Зато је било веома мало истински изненађених кад су се на почетку овогодишње приредбе уприличене поводом доделе Греми награда на сцени појавили чланови легендарног трија „The Police". „Добро вече, ми смо полиција и вратили смо се!", објавио је Стинг, а бубњар Стјуарт Коупленд и гитариста Енди Самерс весело су заузели своја места очигледно опростивши певачу и басисти што их је пре више од двадесет година оставио на цедилу ради солистичке каријере. Светска турнеја која ће почети у Канади најављена је као спектакуларна. Занимљиво је да су наши приређивачи одбили понуду јер... „Стинг је био скоро." (???!!!)

Још један састав чији су се чланови разишли уз много тешких речи и међусобних оптужби најављује турнеју за 2007. годину. Ради се о јунацима „насмејаног метала" осамдесетих година, групи „Van Halen". Театрални певач Дејвид Ли Рот поново се удружује с браћом Едијем и Алексом ван Хејленом. „Није то никаква висока наука. Било је неизбежно. А што се тиче повређених осећања и заборављања свега, па шта!? Све је то шоу бизнис." Басиста Мајкл Ентони неће се овај пут придружити забави. Он ће на своју турнеју под називом „The Other Two" („Друга двојица") са гитаристом Семијем Хагаром који је једно време замењивао Дејвида Ли Рота, а на сцени у обновљеној „Van Halen" постави замениће га Едијев петнаестогодишњи син Волфганг ■

Може ли још Еди ван Хејлен у овакав скок?

СНЕЖНА ПАТРОЛА

У нашим крајевима ове године није било много среће са снегом, али су околности широм света потпуно другачије. У музици, када је Британија у питању, много тога било је у знаку ирско-шкотске групе „Snow Patrol" („Снежна патрола"). После више од деценије таворења на маргинама алтернативне сцене, Гери Лајтбоди и његови сарадници, с два изузетно успешна албума заредом, нашли су се неочекивано на врху уз невероватан податак да је њихово последње остварење „Eyes Open" најпродаванији CD у Британији прошле године. Скромни момци који су из Белфаста, преко Глазгова, освојили наклоност публике и музичких стручњака широм света, мудро су допустили да се њихова одлична песма „Chasing Cars" појави у неким гледаним америчким ТВ серијама и тако доживели изненађујући пробој и на најуносније тржиште. Само да их снег и даље послужи ■

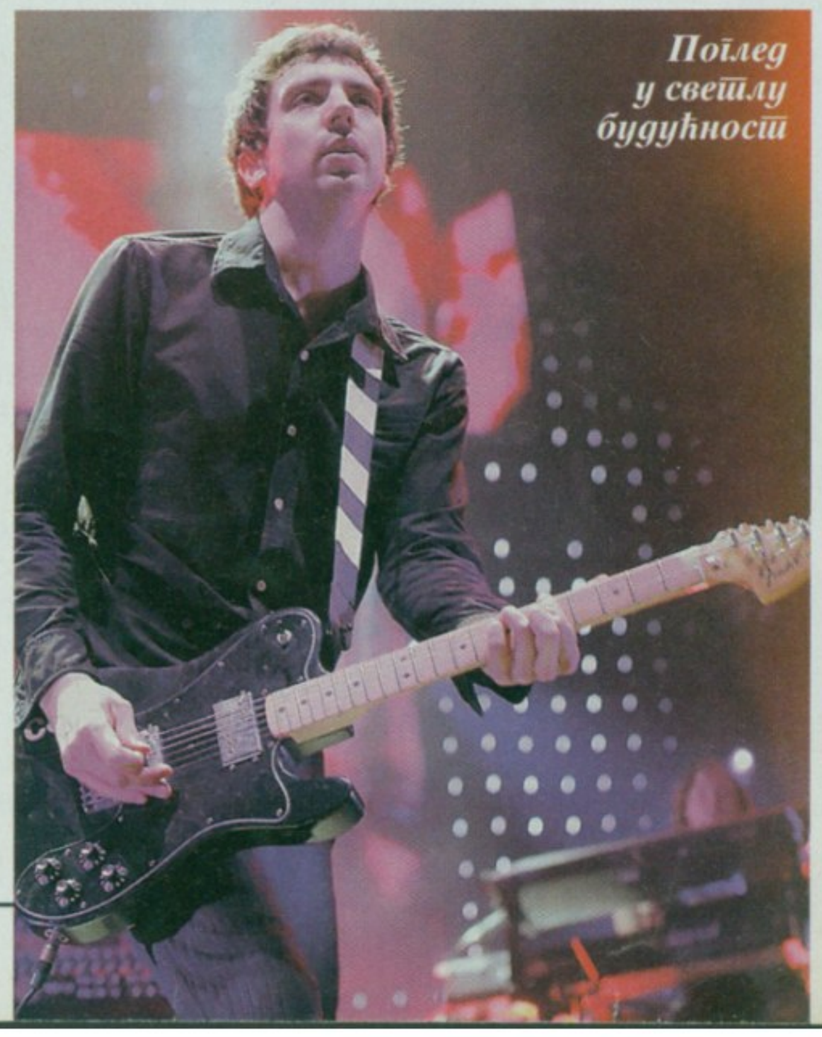

Поглед у светлу будућност

ОВО МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

● Необична скулптура коју је направила Лори Четвуд висока је 12 метара, а грађани Лондона прозвали су је од милоште „Оаза". На то их највише подсећа ова „интерактивна инсталација намењена амбијенту забавних података". Пет капсула опремљено је са по три LCD екрана и два звучника. На тај начин се посетиоцима/гледаоцима износе подаци везани за тренутно место где се „Оаза" усидрила (превози се теретним колима). На музичком фестивалу, на пример, аудио-визуелни систем пуштаће снимке с концерта.
У подножју скулптуре су мала позорница, место за окупљање публике и башта. „Оаза" ради на соларни погон, помоћу ветра и горивних ћелија. Прикупљену енергију ноћу користи за лајтшоу ■

1) Усправна турбина одлична је за слаб ветар на градским улицама. Захваљујући спиралном изгледу, турбина ради готово без вибрација и тихо, као шапат.

2) Сунчева светлост загрева провидно тело и тера топлији ваздух нагоре и тако се ствара систем природног проветравања који вуче хладан ваздух из нижих слојева. Усправни млаз може чак да убрза и обртање турбине.

3) Петнаест соларних латица којима управља хидраулични систем прекривено је фотоволтажним слојем танким као хартија. Сакупљају енергију која се чува за ноћ.

4) Због употребе водоника у биометанолском гориву нема потребе да се чува као гас под притиском.

5) Енергија се складишти у четири заптивене оловно-киселинске батерије.

6) Ваздух кружи кроз низ цеви и хлади се кишницом која клизи низ латице.

7) Поред тога што хлади ваздух, прикупљеном водом полива се башта у одређеним временским размацима.

● Кубански урођеници који су се трампили с морнарима Кристифора Колумба и од њих добили месингане завршетке пертли били су толико одушевљени својим новостеченим благом да су се с њим и сахрањивали. Археолози с Лондонског универзитета открили су на острву гробна места и у њима огрлице од месинганих цевчица. Утврђено је да потичу из доба неколико деценија после Колумбовог путовања ■

● На спејс-шатлу „Атлантис" после последње мисије откривена је рупа због које је послат на оправку. Премда је у питању рупица широка свега 2,7 милиметара и дубока само 6 милиметара, она је једна од највећих која је нађена на неком спејс-шатлу после лета. Изазвао ју је оштар комадић неког свемирског отпада мада није могао да направи велику штету јер плоча на којој је рупа откривена није изложена притиску приликом повратка у Земљину атмосферу ■

● Драгуљар с Аљаске изумео је прстен који може да спасе многе бракове – онога ко га носи подсећа на важне годишњице и рођендане. Такозвани прстен подсетник има уграђени топлотни уређај програмиран да се загреје одређеног датума. Снагу му даје топлота људске руке, а на дан кад треба да подсети може да се загреје и до 45 степени Целзијуса ■

● Уређај за сушење руку „ерблејд" који производи „Дајсон" суши руке за свега 10 секунди. Према истраживању научника са Универзитета у Бредфорду, овај уређај делотворнији је и бољи за хигијену од свих осталих. Јер, уређајима за сушење руку обично треба тридесетак секунди које мало ко дочека, већ се удаљи још влажних руку. Научници упозоравају да је то штетно јер се бактерије лакше шире на мокрој кожи ■

● Тек после три месеца од удара авиона у зграде Светског трговинског центра у Њујорку 11. септембра 2001. године, ватрогасци су коначно угасили и последњи пламен на месту удеса. Док су спасилачке екипе рашчишћавале рушевине, прилив свежег кисеоника повремено је на неким местима изазивао нове пожаре ■

● Алкохолне воћне мушице могу да помогну у разјашњавању склоности неких људи према алкохолу. На генетичком нивоу, мушице реагују на алкохол врло слично људима. Истраживачи са Универзитета у Северној Каролини установили су да се 582 гена мушице промени након излагања етанолу. Промена утиче на отпорност према алкохолу и може да објасни исту појаву код људи ■

● Британски хирурзи добили су дозволу за прво у свету потпуно пресађивање лица. Лекари из лондонске болнице „Ројал фри" сада испитују пацијенте да би утврдили да ли су физиолошки и психолошки погодни за операцију. Ова операција биће знатно сложенија од оне пре две године у Француској кад је Изабели Диноар обављено прво делимично пресађивање лица ■

● Ерупција вулкана на Аљасци може да има неочекиване последице на монсуне у Индији, показује Насин модел климатских промена. Утврђено је да је ерупција вулкана Новарупта 1912. године – најснажнија у 20. веку – вероватно ослабила летње монсуне који су се спуштали преко Хималаја ■

„Има јутара када је тешко сварити доручак... Посебно када се нађете пред лешом старе љубави..."

Довољно је бацити поглед на први кадар овог вишеструко награђиваног серијала да бисте заувек ушли у мрачни, детективски свет са човеколиким животињама у главним улогама. ***Блексад*** је детектив на трагу Филипа Марлоа, нихилист свестан света око себе, који покушава да исправи бар неке неправде у њему.

Сви елементи жанра су ту: убиство, велики амерички град који трули изнутра, мистериозно убиство локалне лепотице... Дух Чендлера, Елроја или Хајмса заоденут у заводљиво рухо мајсторског цртача и дугогодишњег аниматора у Дизнијевом студију, Хуанхоа Гуарнида. Укратко, албум је убрзо по објављивању постао класик и стекао бројну публику. Ретко који серијал је за тако кратко време постигао такав успех.

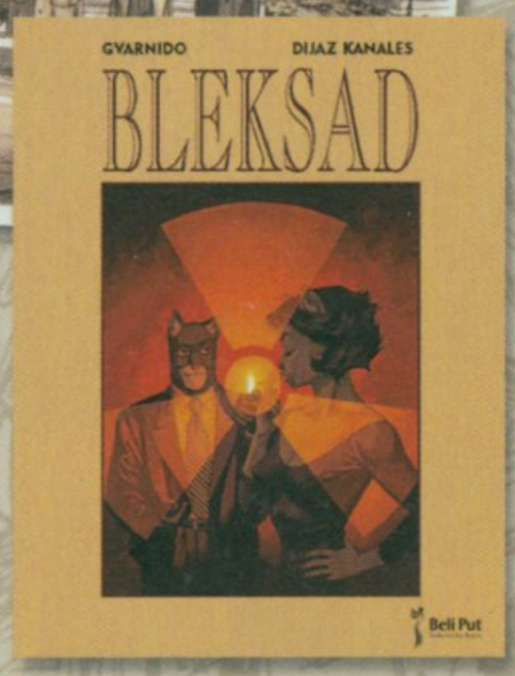

Досад објављено у библиотеци „Интеграли"

Beli Put
Izdavačka kuća
www.beliput.co.yu

ПОСЕТИТЕ НАШУ КЊИЖАРУ!

planet multimediacenter

Зелени венац, Југ Богданова 8а, 11 000 Београд
Радно време: 9 - 22 h, радним даном и викендом

94181

КАРАОКЕ БЕЗ ГРАНИЦА

НОЋАС САМ ГЛАВНИ

Поздрав свима! Ја не волим бродове и нисам спавао 37 сати!" Овако Џеј Столк, симпатични Канађанин с бркови-ма као шериф Меклауд, започиње песму Отиса Редин-га „Try a Little Tender-ness". Наредна три минута Столк скаче, клиза се и обрће по позорници „Старлајт палате", концертне

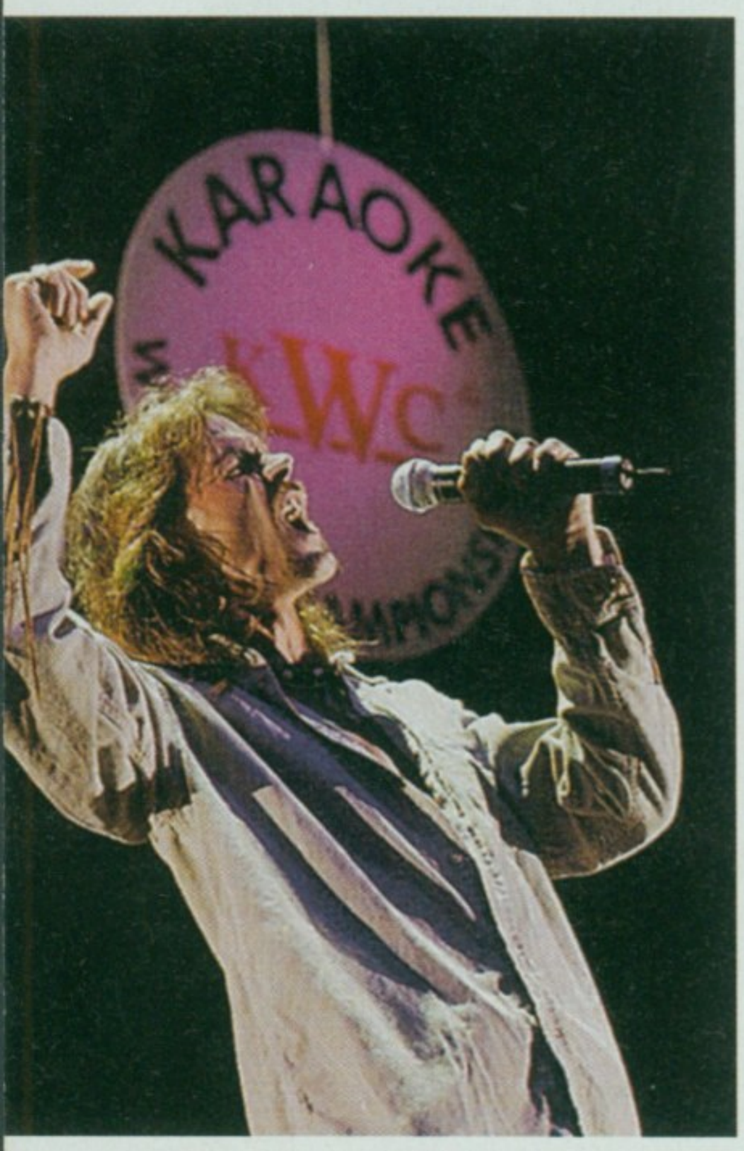

Џеј Столк

дворане за 1200 особа која клизи Финским заливом.

Столк наступа пред међународном публиком и родољубље је видљиво на сваком кораку: Ирци носе препознатљиве зелене шешире Лепрекорн вилењака, а Естонци машу плавим, црним и белим заставама. Сви су расположени за навијање – и неопростиво пијани.

Овако је почео Светски шампионат у караокама 2006. године. Наредних не-

Победници шампионата Там Хуи Чи и Марк Вилсон

Ирске навијачице

На крстарењу по Финском заливу 44 такмичара из 17 земаља надмеће се за титулу најбољег у караокама

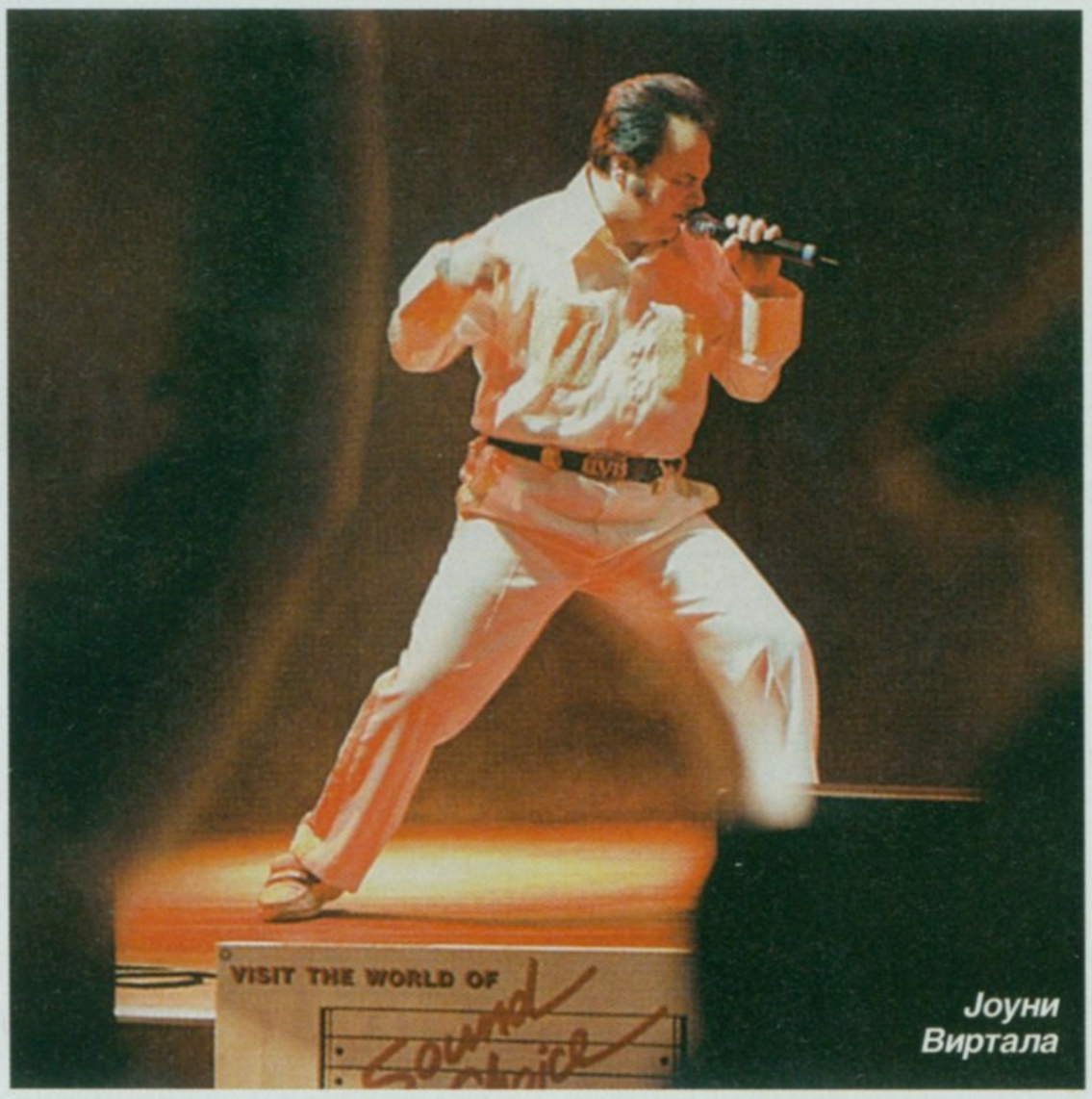

Јоуни Виртала

колико дана 44 такмичара из 17 земаља укрстиће своје гласовне вештине на броду „Галаксија" намењеном раскошним крстарењима. Брод вредан 209 милиона долара саобраћа између Хелсинкија и естонског главног града Талина.

Свако ко је макар једном био у клубу где се слушају караоке зна да су то вечери неостварених музичких звезда. Међутим, за последњих 35 година караоке су прешле развојни пут од подсмешљиве појаве до светског феномена. То је једна од ретких истински омиљених представа на свету, отприлике као фудбал. Куда год да одете, свуда ћете наићи на људе који се труде да опонашају, рецимо, Витни Хјустон. Постоје канали кабловске телевизије посвећени искључиво караокама, мелодије за мобилне телефоне, MP3 фајлови...

„Дошли смо до тачке кад су караоке од припитог дражења прерасле у уобичајену кућну забаву", каже Курт Слеп из предузећа „Саунд чојс" које производи караоке машине и музику.

Први су Јапанци

Знајући да сваки певач караока жуди да има што више публике, група финских поштовалаца приредила је 2003. године Светски шампионат у караокама. Међутим, учешће на шампионату теже је него што можда на први поглед изгледа. Такмичари прво пролазе кроз три рунде такмичења у својим домовинама. Ту се оцењује њихово певање, наступ и друге способности. Победници ових такмичења долазе на шампионат где наступају пред међународном публиком и жиријем искусних музичких критичара који редовно прате караоке.

Све то не значи да су такмичари звезде у својим земљама. „Понашају се према нама као да не постојимо", жали се Столк на своје суграђане Канађане. „Кад неком споменем да идем на Светски шампионат у караокама, углавном сви помисле на онај филм 'Дуети' са Хјуом Луисом и праве вицеве."

Прва три шампионата у караокама одржана су у Хелсинкију, али нови брод „Галаксија" био је исувише лепа прилика која није смела да се пропусти. Брод је порinут пре само четири месеца и може да прими 2800 путника (само мали број путника је ту због такмичења). Има изузетно добру дигиталну базу песама којом се лако рукује и којом се храни војска караоке машина.

Од тренутка кад брод заплови чује се песма са свих страна – по пабовима, саунама (где постоје бежични микрофони) и диско-клубу „Месечина". Од прамца до крме, у било које доба дана и ноћи, из свих углова одјекују гласови, а песме се међусобно преплићу.

Постоји чак и мали телевизијски студио где се такмичари снимају за каснију игру разоноде јер су караоке изузетно омиљене у Финској. Финци се хвале да су по броју учесника у караокама други у свету – први је, наравно, Јапан.

Шампионат почиње неколико сати након што брод заплови, траје до касно у ноћ и наставља се у првим јутарњим часовима. Има пет кругова, а три жирија од пет судија оцењују извођење. Такмичење је напорно и већ прве вечери многа лица у препуној „Старлајт палати" изгледају смождено због замора,

Серенада у сауни „Галаксије"

На светском шампионату у караокама 2006. године 44 такмичара из 17 земаља укрстило је своје гласовне вештине на броду „Галаксија".

Мишел Линч

напетости и претераног излагања дуванском диму.

На крају првог дана издвајају се очигледни фаворити публике. Џеј Столк је међу њима. Међутим, његов успех засенио је Дејвид Септембер из Кејптауна у Јужноафричкој Републици. Он је механичар који поправља машине за шивење и никада до сада није путовао бродом а ни авионом. Одевен у жути костим као Бананамен, пева „Without Love" Тома Џонса и верно опонаша свог узора – мрда раменима, њише куковима и све време има неизбрисив осмех на лицу, ма шта се догађало. Публика је на ивици хистерије. То је извођач кога се плаше сви остали, а судије га обожавају. Његова животна прича дирнула је срце публике подједнако колико и извођење песме.

Ми смо свет

Кад је сишао с позорнице, око Септембера сјатили су се обожаваоци. Међу њима је и једна згодна Иркиња која је намах заборавила на родољубиву оданост. Без обзира на различито порекло, необичан осећај јединства прожима све присутне.

Џеј Столк имао је двадесет година кад је први пут узео микрофон у руке и певао „Ноћи у белом сатену" групе „Муди блуз". Одмах се неповратно „навукао" на караоке. „Сваке вечери налазио сам ново место где су се певале караоке", сећа се Столк. „Била је то 1989. година и могли сте и у два ноћу наћи место где ћете да певате." Могућност победе на шампионату круна је његове аматерске каријере. „Мислите да не бих волео да се бавим овако нечим после двадесет година истог досадног посла?", пита тридесетосмогодишњи грађевински радник машући руком као да удара чекићем.

Између кругова такмичења праве се мале паузе. Такмичари тада журе у своје кабине и мењају костиме надајући се да ће добити додатне поене на изглед. Столк се враћа да у полуфиналу отпева „Ноћи у белом сатену", песму којом је започео ову необичну каријеру. Посвећује је својој девојци која је у публици. То је ове вечери његов најбољи наступ и доживљава овације одушевљене публике.

Међутим, чланови жирија не слушају реакције публике већ доносе сопствене судове. Победници шампионата 2006. године су Там Хуи Чи из Малезије и Марк Вилсон из Аустралије. Дејвид Септембер је други, а Столк није ушао ни у првих десет.

У завршници вечери десет финалиста пева – шта друго – „We Are The World", песму којом је амерички „Band Aid" помагао гладнима Етиопије осамдесетих година. Ма колико отужно деловао тај избор песме за крај, ипак није сасвим бесмислен. Међутим, група пијаних Аустралијанаца прави гужву и надјачава певаче. Шампионату у караокама дошао је крај. Џеј Столк сутрадан се враћа свом послу, закуцавању ексера. Али, бар је једног дугог и забавног викенда на Балтичком мору био звезда вечери ■

Н. В.

Забавников
ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

НЕ ГАЂАЈ ДАМЕ ЈАЈИМА!

КАРНЕВАЛ У ВЕНЕЦИЈИ

У једном спису венецијанске владе из 1268. године помиње се необична забрана: маскираним људима забрањује се да играју „игру јајима". Наиме, маскирани људи су јајима напуњеним ружином водицом гађали даме које су шетале венецијанским улицама

Венеција је у 18. веку била највеселија европска варош. На карневалу који је дозвољавао, тачније, налагао и мушкарцима и женама да се маскирају, владало је заиста посебно расположење јер су се сви веселили и понашали онако како им душа жели. Дух карневала – уз сећање на веселе и неспутане дане с краја зиме – протезао се током целе године, а у светковини је учествовао читав град, сви становници Венеције, односно, сви сталежи. Од празника светог Стевана, па до почетка четрдесетодневног поста уочи Ускрса и богаташи и сиромаси били су једнаки под маскама. Од свих маски најпознатија, а уједно и најзагонетнија, била је „la baluta" – домино маска.

И даље трају расправе у вези с пореклом израза карневал. Неки историчари и филолози тврде да реч потиче од латинског израза carrus navalis, у дословном преводу „бродска кола". Реч је о колима у облику лађе која су била део светковина у античком Риму током обреда прочишћења. Овај обред био је део празника који су се одржавали управо током фебруара, последњег месеца римског календара. Други, пак, сматрају да реч карневал потиче од латинског израза carnem levare, односно „скидати месо", и тиче се средњовековног обичаја обележавања „растанка с месом", дана који претходи посту.

Бикови и свиње у дуждевој палати

Први записи о одржавању карневалских светковина у Венецији потичу из 12. века. Старе хронике подсећају да су се на дан Мрсног четвртка Венецијанци сећали победе дужда Витала Микјела II над патријархом Улрихом (1162. године). У знак сећања на пораз, следбеници патријарха Улриха морали су сваке године да пошаљу венецијанском дужду бика и дванаест великих хлебова, као и дванаест свиња. После својеврсне крваве кориде у дворишту дуждевог двора бика би заједно са свињама заклали и испекли и био би приређен свечани ручак за припаднике племства, свештенике, као и обичан народ, док је хлеб подељен затвореницима. Тај дан стога је назван покладним четвртком. Већ 1296. године Сенат је и Мрсни уторак прогласио за празничн дан.

Од половине 15. до краја 16. века карневалске прославе одвијале су се по извесним прописима и постале званичне светковине. Прире-ћивање је поверено Дружини чарапа (Compagnia della calza) коју су чинили млади патрицији: они су носили обојене чарапе, а боја је зависила од дела града где су живели. У Венецији је у то време било шест својеврсних делова града који се и данас називају сестријери, а на гондолама и даље постоје ознаке појединих делова Венеције. То су (дуж Великог канала): Сан Марко, Кастело и Канаређо, а с друге стране – Санта Кроче, Сан Поло и Дорсодуро.

Политикин Забавник
2. 3. 2007.

Илустровао
Хуго Прат

Треба имати у виду да је из карневала, као и других венецијанских прослава, у 16. веку произашло приказивање позоришних комедија...

Весели призор за високе званице

Дакле, током трајања карневала прославе су се одржавале у дуждевој палати и њима су присуствовали најугледнији и најважнији људи Серенисиме, као и угледне званице из иностранства. Иначе, serenissimo је суперлатив придева sereno, што значи – ведар, светао. То је у исти мах и титула коју су но̀сили високи достојанственици као што је венецијански дужд (пресветли, или најсјајнији). La Serenissima Repubblica, или краће Serenissima, био је уобичајени назив Венецијанске републике. С балкона свог прелепог двора, дужд, чланови Сената и остале високе званице посматрали су прославу: између осталог, мајсторије људи са „справом за ватру и ватромет", затим приказивање „Херкулове снаге" (игра издржљивости између две људске пирамиде – обично су се супротстављали Кастелани, становници делова града Кастело, Сан Марко и Дорсодуро, и Николоти, жители делова града Сан Поло, Санта Кроче и Канаређо. Великодостојници су свакако уживали и гледајући игру „мореску", односно „Il ballo della Moresca". То је ратнички, медитерански плес са сабљама који симболично приказује сукоб хришћана и Мавара. Ова игра била је веома омиљена у 17. и 18. веку. Високи достојанственици посматрали су још један важан карневалски чин, одсецање главе бика у дворишту палате, а потом лет голуба или анђела. За овај део прославе везана је легенда. Кад је једном затворенику, иначе Турчину, саопштено да ће му венецијански дужд поштедети живот, желео је лично да му захвали. Он је, наводно, попут акробате на жици, на разапетом конопцу превалио раздаљину од звоника на Тргу светог Марка до дуждеве палате како би захвалио венецијанском владару. Много година касније са истог тог места, у знак мира и добре воље, пуштан је голуб на слободу.

Карневал је постао најомиљенија венецијанска светковина. Својеврсни карневали одржавали су се не само уочи поста, већ и уочи отварања позоришта. А Венеција је била препуна позоришта... Међутим, онај прави карневал почињао је на дан светог Стевана и тада би венецијанска влада издавала допуштење да могу да се носе маске. Најважнији дан, врхунац славља, остао је Мрсни четвртак. Карневал је имао важну друштвену улогу, чак и политичку. Маскиране угледне личности, између осталих амбасадори и шпијуни са свих страна, слободно су размењивале идеје, често и битне податке. Међу њима истицали су се љубопитљиви припадници инквизиције. Занимљив је податак везан за смрт дужда Паола Ренијера. Он је преминуо 13. фебруара 1789. године, али је јавност обавештена о том догађају тек 2. марта како би славље могло неометано да се настави.

Основни смисао карневала била је – забава. Међутим, често се догађало да забава прерасте у насиље. Зато је Серенисима донела читав низ уредби у вези с карневалом. У једном спису венецијанске владе из 1268. године помиње се необична забрана: маскираним људима забрањује се да играју „игру јајима". Наиме, маскирани људи су јајима напуњеним ружином водицом гађали даме које су шетале венецијанским

улицама! Даме су биле очајне, а маскирани невољалци пуцали би од смеха. Већ почетком 14. века грађани Венеције упозоравани су да не претерују у коришћењу маски. Јер, испоставило се да маска може да буде вишеструко корисна кад нека особа не жели да буде виђена на одређеном месту... Између 1558. и 1647. године највећи број шпијунских послова и тајних достава података обављен је управо за време трајања карневала.

Уредба о маскама

Године 1608. венецијанска влада била је присиљена да донесе посебну уредбу о маскама. Између осталог, поменута уредба забрањивала је ношење маски ноћу; маскирани људи нису смели да улазе у цркве и манастире; проститутке нису смеле да носе маске као ни мушкарци који су похађали јавне куће и коцкарнице; уколико би у Венецији била проглашена зараза, пре свега куга, маску су могли да носе само лекари; било је забрањено носити маске после завршетка карневала...

Крајем 18. века баута или домино маска била је обавезан део одеће приликом (безмало) свих свечаности или приликом одласка у винске подруме. Домино маску нико није смео да носи кад иде да посети манастир или за време политичких састанака.

Карневали у Венецији престали су званично да се одржавају 1797. године кад је Венеција припала Аустрији. Свечаности су се једно време одржавале тајно, у племићким дворцима... Потом је карневал замро. Од 1979. године градска удружења настоје да овај део венецијанске баштине поново оживе. Стога, десетак дана уочи Чисте среде, разне установе у Венецији приређују карневалске приредбе ■

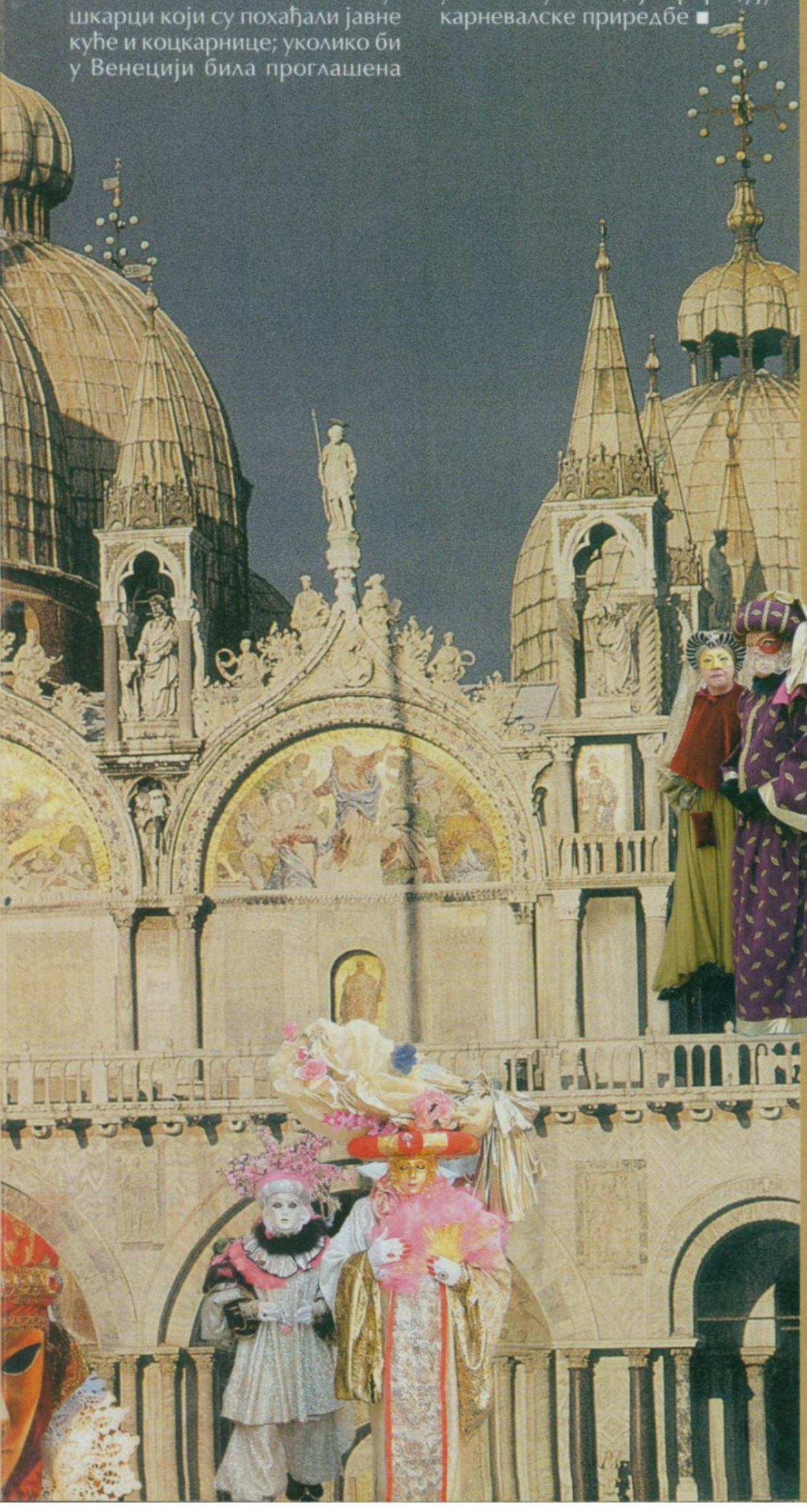

ИГРА СКРИВАЊА

„За време карневала постајеш оно што ниси", каже једна стара венецијанска изрека. „Јер, ниси ти тај који ставља маску, већ маска узима тебе."

Уосталом, улога маске управо је у томе: да сакрије лице особе која је носи како би та особа могла да се прикаже као неко други. Bauta или домино, најпознатија је карневалска маска коју су Венецијанци носили и кад би карневал прошао. Израз bauta, по некима, потиче од застрашујућег изгледа маске, односно повика: „Бау! Бау!" којим се обично плаше деца. Други, пак, верују да bauta вуче корен од речи bava која на венецијанском дијалекту означава чипку која се ставља на главу испод тророгог шешира.

Bauta или домино често се назива и ларвом. У почетку израђивала се искључиво у црној, а потом и у белој боји од гипса, картона, газе и лепка, или коже. Домино костим састојао се од образине, тророгог шешира и дугачког огртача. Испод шешира, маскирана особа носила је зендал, или ксендал, својеврсни шал или мараму од чипке који је покривао онај део главе и врата који не скрива маска. Свака маскирана особа, без обзира на то колико застрашујуће изгледала, по правилима понашања за време карневала, требало је љубазно да одговори на сваки поздрав. Ништа више. Тајне се нису откривале: губиле су се разлике међу сталежима, као и половима...

Осим домино маске, Венецијанке су најчешће стављале маску названу „moretta" или „servetta muta". Реч је о малој образини црне боје (mora значи црна), која се одржавала на лицу уз помоћ дугменцета које је дама имала у устима. После 1760. године ова маска готово је сасвим изашла из моде.

„Лекар за кугу" био је назив веома особене маске која се и данас виђа на улицама Венеције. Осим што су је као заштиту носили лекари за време епидемије куге, била је и заштитни знак карневала. Та маска, иначе беле боје, има дугачки нос налик на кљун и у њега се ставља миришљаво биље: лаванда, рузмарин или босиљак.

„Нема маска" или „maschera muta" није имала прорез за уста и уз њу је обавезно ишао огртач с капуљачом. Занимљиво је да су маску под називом „gnaga", која је имала женске црте, носили најчешће мушкарци како би збунили друге. Постојале су и многе друге маске и све је зависило од тога шта је човек маскирањем желео да постигне. Познате су такође биле и уобичајене маске из комедије дел арте (Арлекин, Пулчинела, Панталоне...).

Мајстори који су у Венецији правили маске називали су се маскерери. Први подаци о њиховим радионицама потичу из 1271. године. Године 1773. у Венецији је било дванаест овлашћених радионица за израду маски. Незванично, било је много више мајстора који су за своје суграђане и њихове госте правили маске.

У комадима славног драмског писца Карла Голдонија (1707–1793) – коме је био посвећен овогодишњи венецијански карневал – појављивали су се глумци (ликови) под маскама. Сматра се да се управо захваљујући чињеници што је Лоренцо да Понте, писац либрета за Моцартову оперу „Дон Ђовани" рођен поред Венеције, и у поменутој опери појављује домино маска. Иначе, лица прекривена маском често су сликали славни уметници као што су Тијеполо, Каналето, Франческо Гварди... ■

Мирјана Огњановић

МАЛА КУЋА

Сезаме, осветлићу те!
LockLite

Привесци за кључеве одавно нису никаква новина. До сада их је направљено безброј – различитих облика и величина и од разних материјала. Ипак, привесак за кључеве LockLite куће „True Utility" потпуно се разликује од свих претходних.

У округли део привеска дебљине 11 милиметара убацује се глава кључа, тако да LockLite изгледа као необичан кључ с алкицом. Али, привесак има уграђену LED лампицу која исијава тако јаку светлост да је откључавање браве и по највећем мраку права ситница.

Овај мали изум продаје се по цени од око **6 евра.** Много опширније приказан је на адреси: **www.trueutility.com**

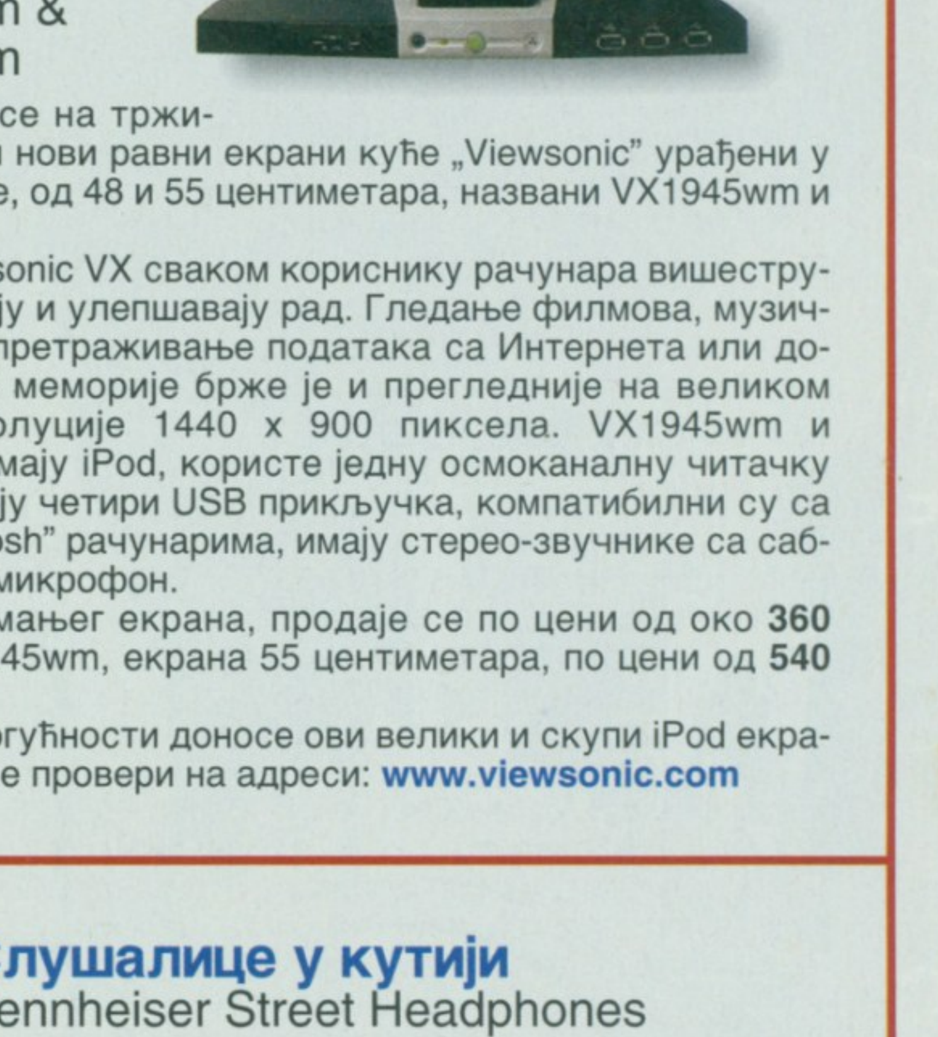

На великом екрану
Viewsonic VX1945wm & VX2245wm

Недавно су се на тржишту појавили нови равни екрани куће „Viewsonic" урађени у две величине, од 48 и 55 центиметара, названи VX1945wm и VX2245wm.

Екрани Viewsonic VX сваком кориснику рачунара вишеструко олакшавају и улепшавају рад. Гледање филмова, музичких записа, претраживање података са Интернета или докумената из меморије брже је и прегледније на великом екрану резолуције 1440 x 900 пиксела. VX1945wm и VX2245wm имају iPod, користе једну осмоканалну читачку картицу, имају четири USB прикључка, компатибилни су са PC и „Macintosh" рачунарима, имају стерео-звучнике са сабвуферима и микрофон.

VX1945wm, мањег екрана, продаје се по цени од око **360 евра,** а VX2245wm, екрана 55 центиметара, по цени од **540 евра.**

Какве све могућности доносе ови велики и скупи iPod екрани може да се провери на адреси: **www.viewsonic.com**

Чаробни замах руке
QM Motion Speaker

QM Motion Speaker надасве је јединствен звучник с уграђеним FM радиом. Овалног облика, као јаје на постољу, овај уређај савршен је за руковање. Једним притиском на дугме уређај се укључује, а одређивање јачине звука и промена радио-станице своди се на замахе руке испред уређаја.

Наиме, QM Motion Speaker опремљен је посебним сензорима који „хватају" одређене покрете, претварају их у таласе и на основу њих извршавају задате команде. Преко USB кабла уређај се прикључује на било који дигитални плејер или рачунар и омогућава слушање музике.

QM Motion Speaker продаје се по цени од око 80 евра.

Детаљније објашњење како ради овај необични уређај налази се на адреси: **www.qm-entertainment.eu**

Слушалице у кутији
Sennheiser Street Headphones

За све оне којима су потребне нове а занимљиве слушалице, прави модел су Sennheiser Street Headphones. Робусније од већине слушалица, отпорне на ударце, на тржишту су се појавиле у осам занимљивих облика, неке чак и у лепој заштитној кутији.

Произвођач „Sennheiser" унапредио их је и новим Basswind системом који изоштрава звук готово до савршенства, тако да је слушање музике с MP3 плејера право уживање.

Ове слушалице доброг преноса звука имају и веома прихватљиву цену од **15 евра.**

Свих осам нових облика слушалица постављено је на адреси: **www.styleyoursound.com**

НА РИЗНИЦА

Телефон с двоструком наменом
Siemens Gigaset C460 IP

Позиви преко Интернета заиста су савршени, али још има оних који немају могућност да то користе. Због тога су стручњаци „Сименса" направили телефонски уређај који обједињује и стабилну линију и VoIP позиве. Не само да је тај прелазак с једне на другу линију добро срећен, већ има простора и за око 100 веза, а подржава и SMS поруке.
Цена овог телефона износи око 120 evra.
Може да се погледа на адреси: **http://gigaset.siemens.com**

Музичка библиотека
Sooloos

Ево најзад и правог музичког уређаја који већ одавно прижељкују врсни познаваоци и љубитељи музике. Дигитални уређај назван Sooloos омогућиће им да најзад направе своју музичку библиотеку.
С меморијом од једног терабајта уређај омогућава да се у њега према жељеном распореду смести око 2000 албума CD квалитета.
Као и у свакој добро срећеној библиотеци, тематски подељена музика смештена је у фајлове који су приказани на екрану осетљивом на додир. Дакле, одређеној музици приступа се лако и једноставно, додиром прста.

Моћни Sooloos, уређај истоименог произвођача, појавиће се у продаји крајем године и очекује се да ће имати цену око **12.000 евра.**

До тада може да се разгледа само на адреси:
www.sooloos.com

Увек хладни коктели
LG Home Bar Refrigerator

Међу бројним кућним апаратима који су изашли из постројења фабрике LG налази се и најновији модел фрижидера Home Bar Refrigerator. Савршен је за оне који често приређују седељке у кући, јер овај расхладни уређај има са спољашње стране уметак с посебним, малим фризом и део за точење расхлађене пречишћене воде.
Да за све госте буде увек довољно леда или воде за пиће брине мали дигитални уређај постављен на вратима у који се једноставно укуцају подаци о потребној количини коцкица леда или температури воде. LED екран је ту да би показао какво је тренутно стање унутар малог фриза и тако опоменуо домаћина.
LG Home Bar Refrigerator продаје се по цени од око **3000 евра.**
Уз основне податке на адреси: **www.lge.co.uk** може да се види и у каквим се све бојама и запреминама нуди овај расхладни уређај ■

С. Делибашић

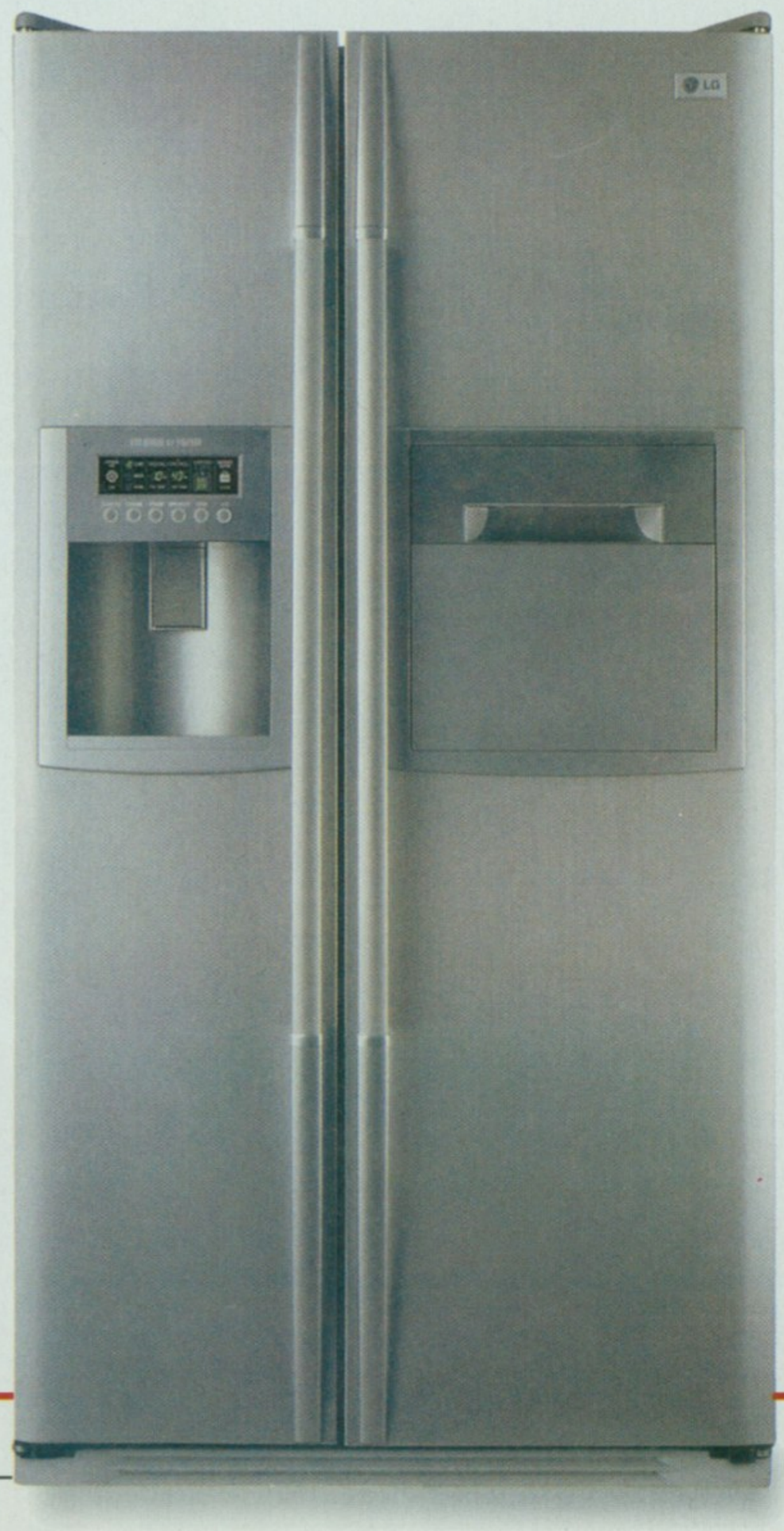

НАЈБОЉЕ МЕСТО ЗА ДУГ ЖИВОТ

Да ли можете да ми напишете нешто више о Хавајима? То ми треба за семинарски рад.

МОНИКА
Ваљево

ХАВАЈИ

Хаваји су највећа полинезијска острвска група. Реч је о архипелагу у северном делу Тихог океана који се састоји од 18 вулканских острва и атола расутих на простору од 2400 километара. То су истовремено и најусамљенија острва на Земљи јер је најближе копно (град Сан Франциско) од њих удаљено читавих 3700 километара.

Осам већих, и настањених, острва простире се од северозапада ка југоистоку и зову се: Ниихау, Кауаи, Оаху, Молокаи, Ланаи, Кахоолаве, Мауи и Хавај које је највеће па га стога често зову и Велико острво. На северној страни највећег острва налази се планина Мауна Кеа (4205 m), а на јужној активни вулкан Мауна Лоа (4169 m). Главни град Хонолулу и војнопоморска база Перл Харбор смештени су на острву Оаху.

Хаваји су 21. августа 1959. постали 50. држава САД и на њима данас живи око 1,3 милиона становника, од којих је већина азијског порекла.

На Хавајима клима је тропска, али са уједначеном температуром (у августу просек је 25,3, а у јануару 21,3 степена Целзијуса). Због тога су ова острва веома здрава за живот – подаци говоре да њихови становници имају боље услове да доживе дубоку старост него у било којој другој држави (процењено је да ће Хавајци рођени 2000. живети просечно 79,8 година).

Биљни свет Хаваја је разноврстан и богат ендемима – врстама које само ту успевају. Највећи део обрадивог земљишта чине плантаже шећерне трске и ананаса. По количини рода ананаса Хавајски су први на свету – дају 40 одсто укупне светске производње. Извозе се и шећер (са ананасом годишње доноси 63 одсто пољопривредних прихода), кафа, банане и цвеће. Туризам је такође важна грана привреде и сваке године обезбеђује четвртину укупних прихода.

Хавајска острва су већ у 13. и 14. веку била насељена Полинежанима тахићанског порекла. За њих су знали шпански поморци још у 15. веку, али се сматра да их је открио Енглез Џејмс Кук 1778. године. Он их је тада назвао по лорду Сендвичу. Већ следеће године ту га је снашла смрт од домородаца.

Краљ Камехамеха Први (1789–1819) ујединио је Хавајска острва у јединствену државу пред крај 18. века, а управу и војску уредио по упутствима америчких саветника. За време владавине његовог сина Лихолиха (1819–1824) амерички презбитеријански мисионари по овим острвима проширили су хришћанство. У време владавине његовог брата Камехамехе Трећег (1824–1854), САД су 1842. године признале независност Хаваја, а наредне године то су учиниле и Велика Британија и Француска.

Смрћу Камехамехе Петог (1872) ова династија изумрла је у мушкој линији потомства. У то време Американци на Хавајима подижу бројне плантаже шећерне трске и све више шире свој политички утицај. Побуном, коју су они подстакли 1893, свргнута је хавајска владарка Лилиуокалами и следеће године проглашена је република. САД су 1898. године присвојиле Хавајска острва, а две године касније дале им положај такозване територије. Дана 7. децембра 1941. године Јапанци су напали Перл Харбор, америчку ратну луку на Хавајима, што је довело до уласка САД у Други светски рат. Од 1959. Хаваји су, равноправно са осталих 49 савезних држава, у саставу САД ■

ПЛАНИНА ПРИЧА СА НОВОГ ЗЕЛАНДА

Опчињен сам истраживањем географије, посебно необичних назива места, река, планина. Сазнао сам много тога занимљивог, али не и најдуже име неке од ових географских одредница. Можете ли ви да ми помогнете?

ДРАГАН
из Сомбора

Задатак који си нам поставио није био нимало лак, али ни незанимљив. Трагајући за најдужим именом неког града, села, реке или планине, открили смо имена која су сложенице необичног значења. Ипак, два која смо издвојили уједно су и најдужа и најнеобичнијег значења. Тако је најдужи назив једног места, тачније сеоца, у швајцарском кантону Валис. Све до краја 19. века звао се: Llanfairpwllgwyngyllgogerych-wyrndrobwllllantysiliogogogoch. Назив у преводу значи отприлике ово: место између цркве свете Марије на језеру белих стабала лешника и цркве светог Тисилија у близини брзог вртлога у црвеној пећини.Пошто је за исписивање имена места била потребна табла од бар 6 метара, становници су се договорили да назив скрате на LLanfer или Llanfairpwll.
Ипак, бивше име овог места права је ситница за реч којом је обележен назив планине на Новом Зеланду. Пише се: Taumatawhakatanghangakoauau otamateaturipukakapikimaaugaor onukupokaiwnenuakitanatahu. Реч је у ствари сликовит опис једног догађаја кад се неки младић по имену Таматеа, свирајући фрулу својој драгани, саплео и са стеновитог врха отклизао до дна на дебелим коленима ■

ДРАГИ ЗАБАВНИЧЕ

ДРАГО МОЈЕ КУНЧЕ

БИЛО ЈЕ ТО, АКО СЕ ДОБРО СЕЋАМ, 1939. ГОД. КАДА МЕ ЈЕ ПОЗВАО ОТАЦ, ЧИТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ, И РЕКАО ДА ПОЛИТИКА ХОЋЕ ДА ИЗДАЈЕ ЧАСОПИС ЗА ДЕЦУ И ПИТА НАС ДЕЦУ, ТАДА САМ ИМАО 13 ГОД., КАКО ДА СЕ ЗОВЕ. ОТАЦ МИ ЈЕ СУГЕРИРАО ДА ИМЕ ТРЕБА ДА БУДЕ ОД СЛОВА ПОЛИТИКА, РЕЋИМО ПИЛОТ ИКА. РАЗМИШЉАО САМ И НАЈВИШЕ МИ СЕ ДОПАЛО ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, СЕО И НАПИСАО НА ДОПИСНИЦИ И ОСТАВИО КА СУТРУ, ЈЕР ЈЕ БИЛО ПРЕДВЕЋЕ, ДА СУТРА ПОШАЉЕМ. МОЈА СЕСТРА 3 ГОДИНЕ СТАРИЈА ОД МЕНЕ, ПРОЧИТАЛА ЈЕ КАРТУ, ДОПАЛО ЈОЈ СЕ ИМЕ И ОНА НАПИСА ДОПИСНИЦУ. ИМЕ ЈЕ УСВОЈЕНО, СЕСТРА ЈЕ ДОБИЛА 3. НАГРАДУ, А ЈА ГОДИНУ ДАНА БЕСПЛАТНУ ПРЕПЛАТУ ЗАБАВНИКА. СЕСТРА СЕ НЕ СЕЋА ОВОГА.

ДАКЛЕ МОЈЕ СИ КУНЧЕ, ЧЕСТИТАМ ТИ РОЂЕНДАН И ЖЕЛИМ ДА ИЗЛАЗИШ ТОЛИКО ДУГО ДА МОГУ ДА ТЕ ЧИТАЈУ И МОЈИ ПРА-ПРА УНУЋИ.

МНОГО ТЕ ПОЗДРАВЉА КУМ

ПЕТАР РАДОВАНОВИЋ
ДИПЛ. МАШ. ИНЖ. У ПЕНЗИЈИ

БЕОГРАД
14.02.07.

„MODERN TALKING" ЗА НОВАКА

Молим те да објавиш речи песме „Cheri, Cheri Lady" групе „Modern Talking".

НОВАК
из Бачке Тополе

Песма „Cheri, Cheri Lady" „Modern Talking" за тебе, Новаче ■

Modern Talking – Cheri, Cheri Lady

Oh, I can't explain
Every time it's the same
Oh I feel that it's real
Take my heart
I've been lonely to long
Oh, I can't be so strong
Take the chance
for romance, take my heart
I need you so
There's no time I'll ever go

Cheri, cheri lady
Going through a motion
Love is where you find it
Listen to your heart

Cheri, cheri lady
Living in devotion
It's always like the first time
Let me take a part

Cheri, cheri lady
Like there's no tomorrow
Take my heart – don't lose it
Listen to your heart
Cheri, cheri lady
To know you is to love you
If you call me baby I'll be always yours

I get up - I get down
All my world turns around
Who is right? Who is wrong?
I don't know
I've got pain in my heart
Got a love in my soul
Easy come, but I think easy go
I need you so
Although times I move so slow

ЧАСТ УСТАНИЦИМА

Који је наш најстарији јавни споменик у Београду и где се налази?

МИЛАН
са Вождовца

Први јавни споменик у Београду подигнут је у Карађорђевом парку у славу бораца Првог српског устанка који су погинули 1806. године приликом ослобађања Београда од Турака. Подигао га је кнез Александар Карађорђевић 1848. године, а 1889. године обновио га је краљ Александар Обреновић. Споменик има облик пирамиде која се завршава крстом на постољу, са уклесаном годином 1806.
Око споменика се налази 12 надгробних споменика устаницима палим у борбама за Београд ■

Забавникове логичке загонетке

РЕШЕЊА

1. ДЕСЕТ КУГЛИЦА

На прва четири места ставите црне куглице, затим 2 беле, потом црну па 3 беле куглице. Овим распоредом омогућили смо избацивање црних куглица ■

2. ЛАВИРИНТ

A	2	8	5	1	1	9
1	3	12	4	12	7	5
9	7	6	1	9	1	8
1	8	10	3	1	7	7
10	5	1	2	11	4	5
7	1	3	12	1	2	9
4	11	4	1	16	5	B

3. ЗАМЕНИТЕ УПИТНИКЕ!

а) Први члан увећамо за 4, други смањујемо за 2, и тако редом, те је ? = 11

б) Први члан низа множимо са 2, други умањујемо за 2 и тако редом, па је ? = 6 ■

4. БИЦИКЛИСТИ

Пера ће достићи Новака и Жику после 5 минута ■

5. ПРАЗНА ПОЉА

У сваком реду збир прва два броја једнак је збиру трећег и четвртог (2; 5; 2; 0; 1 и 1) ■

6. ДУГМИЋИ

На место 1 ставите црно дугме, од 2 до 5 ставите црвену дугмад, а на 6 и 7 црну ■

7. ПОПУНИТЕ!

3		5	-	2		15
+		x		-		=
10		11		12		13
-		-		+		+
7		9		8		4
:	1	+		-	6	:

8. ФУДБАЛСКИ КЛУБ

Резултати утакмица су: 0:1, 0:1, 0:0, 1:0, 2:0 (редослед није битан) ■

9. ЗАКОНИТОСТ

Разлика умножака супротних бројева даје број у кружићу, те је ? = 10 x 2 – 6 x 3 = 2 ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Ћир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941);год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941;1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник (Ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

ДОПУНИТЕ!

Барака, дашчара, страћара, чатрља

МАГИЧНИ ЛИК

Диспаритет, истинитост, стона лампа, Пинк Пантер, Ана Павлова ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Скок с мотком, кашикара, Ба, о, троскок, К, карике, Рос, Ули, урамити, датив, тотем, аривизам, лу, љм, астроном ■

ИНДИРЕКТ

Замене (за мене) ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Џорџ, Баку, Ела, говор, Ласло Сабо, а, табанаш, тб, јин, РП, лук, Свир, „Косовка девојка”, око, рит, десерт, н, разбити се, са, трауме, иће, атр, ро, тегет, лада, Олио, упадати, х, Ларсен, небодер, и, отоци, крмари, су, Оливера, СИС, Арапи, отећи, ст, Тезеј, натапати, изоравати, Ерић ■

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

Коректор – израз из одбојке, остали појмови везани су за кошарку ■

АНАГРАМ

Фунта (новчана јединица у Египту) ■

С. Б.

Допишите се, људи!

Драги „Забавниче”,
ја сам Милана,
ко жели да прошири круг пријатеља
може се јавити на адресу:
lana@so.sbb.co.yu.
Ћао!!!!!

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **БРОЈ 2873**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника” изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић
Заменик генералног директора Јоахим Цаумзегел
Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА Магазини ДОО
Штампа ПОЛИТИКА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић, Јасна Лукић, Петар Милатовић, Мирјана Огњановић, Јова Радовановић, Весна Ракић, Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић, Зорица Милошевић, Јелена Попадић, Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК” *Македонска 29, 11001 Београд, П. фах 124*

Телефони
секретаријат 330-1452; 330-1456
техничка редакција 330-1454
централа 3373-111
претплата 330-1617
Огласни сектор Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.
Текући рачун код Комерцијалне банке АД Београд: 205-97096-91
Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK АД Београд је: 265-1100310005857-35
Претплату слати уз обавезну назнаку: *ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”.*
Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR
(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM MAIN DE, SWIFT-BIC: DEUTDEFF
Korisnička banka: 100 9363029 0000
RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd
SWIFT CODE: RZBJCSBG
Korisnik: CS7326510000000254379
POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II COMMERZBANK AG, Frankfurt am Main, Germany SWIFT CODE: COBADEFF
Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA AD, Beograd, Sv. Save 14
Serbia
SWIFT - BIC: KOBBCSBG
Korisnik: CS73205002000984500033
POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd
Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:
Претплата на лист Забавник
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд,
Булевар деспота Стефана 24/I,
Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@ politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА
ХЕРМАН

Mobimania 4621

KORISNIČKI CALL CENTAR (10-16h)
011 3971 545

mt:s telenor

NOVO! SMS Kontakt centar : Pošaljite nam vaše komentare, pitanja i želje sms-om na 4634. Cena 5 din+pdv.

Besplatan sadržaj

Svako ko poruči bilo koji sadržaj na 4621,dobiće na poklon HIT MMS sadržaj sledećeg meseca.

MELODIJE

MP3, REAL AUDIO, POLIFONE, MONOFONE

HITOVI

6049 Mrgude-Slavica Ćukteras
6050 Poludela-Tanja Savić
2217 Kolo Vlaško - Tradicionalne
6052 Sve je na prodaju-Saša Matić
2670 Blizanci - Laki
2611 Amadeus - 100 posto
6001 Ana Nikolić - Romale Romali
6029 Tina - Kabrio porše
6025 Flamingosi - Lumperaj
6024 Hriste Bože - Tema iz Kosovskog boja
2672 PussyCat Dolls - Buttons
2562 The Black Eyed Peas - My Humps
6027 Goga - Gaćice
2089 Bože pravde - Himna
2569 Sergej Cetković - Pogledi u tami
2305 Tradicionalna - Sprem te se četnici
2050 Muzika iz filma - Otpisani
2535 Viki Miljković - Mahinalno
6047 Indy-Bato bre
6053 Svejedno-Ana Kokić
6000 Flamingosi - Ludi Letnji Ples
2674 Beyonce - Deja Vu
2675 Madonna - Jump
2624 Madonna - Sorry
2676 Lily Allen - LDN
2612 Funky G - U tvojim kolima
2616 Saša Matić - Ruzmarin
2564 Muzika iz filma - Nesanica
2653 Elena Risteska - Ninana
6003 Amadeus - Lažu te

ZABAVNA

2651 Hari Mata Hari ' Lejla
6023 Željko J.- Zovi me nekad kada si sama
2601 Đogani - Jagode sa šlagom
2530 Đogani - Čekaj me kod kolima
2630 Funky G - Ponovo
2573 Dado Glišić - Sto bespuća
2529 Amadeus Band - Mesec dana
2385 Tijana Dapčević - Ona to zna
2634 Dado Glišić - Dišem al nisam živ
6028 Luis - Opa opa
2527 Trubači sa Guče - Lane moje
2607 Željko Joksimović - Michelle
2605 Željko Joksimović - Crnokosa
2512 Tijana Dapčević - Sve je isto ...
2617 Amadeus - Lažu te
6055 Luis - Slike u oku

TRADICIONALNE

2286 Marš na Drinu - Tradicionalna
2090 Hej sloveni - Himna
2216 Kolo Užičko - Tradicionalne
2410 Jos ne sviće rujna zora - Tradicionalna
2287 Moravac - Tradicionalna
2256 Zajdi zajdi - Tradicionalne
2252 Makedonsko devojče - Tradicionalne
2255 Tamo daleko - Tradicionalne

NARODNA

6042 Stoja - Od splava do splava
2534 Seka Aleksić - Dođi i uzmi me
2627 Stevan Anđelković - Blesava
2638 Sinan Sakić - Umreću s osmehom
2655 Tina - Zaljubljena
2610 Mina - Muziku pojačaj
2615 Milica Todorović - Uporedi me
2625 Milica Todorović - Reci ja
2452 Tina Ivanović - Bunda od nerca
2620 Mile Kitić - Luda devojko
2590 Aco Pejović - Taksi
2641 Blizanci - Jednom Pokidano
2631 Jovana Pajić - Bmw
2515 Tanja Savić - Tako mlada
2589 Aco Pejović - Opušteno
2411 Darko Filipović - Ona, ona
2664 Nikola Rokvić - Oprosti mojoj mladosti
6045 Tanja Savić - Minut ljubavi
6039 Indira Radić - Bio si mi sve
6018 Marko Bulat - Laž
6016 Jovana Pajić - Tako sam htela
2518 Slavica Ćukteraš - Prevari me
6048 Ista nam je tuga-Mira Škorić
6051 Povredi me-Nikola Rokvić

STRANA

2678 Fergie - London Bridge
2541 Black eyed peas - Don't phunk with my heart
2679 Robbie Williams - Love Light
2481 Gwen Stefani Feat. Eve - Rich Girl
2538 Gwen Stefani - Hollaback Girl
2540 Black eyed peas - Don't Lie
2061 Anastacia - Left Outside Alone
2680 Paris Hilton - Nothing in this World
2681 Beyonce - Ring the alarm
2682 Justin timberlake - Sexy Back
2533 Eminem - Ass like that
2062 Beyounce - Crazy
2060 50 Cent - In Da Club
2465 50 Cent - Candy shop
2571 Madonna - Hung up
2064 Britney Spears - Toxic
2678 Fergie - London Bridge
2673 RHCP - Dani California
2507 The Chemical Brothers - Galvanize

FILMSKA

2057 Sex i grad - Muzika iz serije
2055 James Bond 007 - Muzika iz filma
2459 TV Dnevnik
2568 Bolji život - Muzika iz filma
2049 Floyd - Muzika iz filma
2460 Noblice - Reklama
2456 Ko to tamo peva
2458 Smogovci - Muzika iz serije
2288 Na morskome plavom žalu
2098 South park
2054 Kum - Muzika iz filma

Ako želiš melodiju pod brojem 6025 pošalji:
Za **MP3** pošalji **MP 6025** na 4621; Za **POLIFONU MELODIJU** pošalji **P 6025** u SMS poruci na 4621;
Za **REAL AUDIO** pošalji **AMR 6025** na 4621; Za **MONOFONU MELODIJU** za nokia i samsung pošalji **MN 6025**, za siemens pošalji **MS 6025**, za ericsson **ME 6025** na 4621.

EFEKTI

MP3, REAL AUDIO

ZVUCI ZA SMS PORUKE

9038 Mafijaška poruka
9013 Message, Message - ludačka poruka
7012 Policijska motorola
7074 Policijska motorola 2 - Kolega javi se!
9009 Urlik zvono
9011 Prdež zvono
9014 Smeh zvono
9017 Sudar
9019 WC Šolja

ZVUCI ŽIVOTINJA

9002 Delfin zvono
9003 Slon zvono
9004 Konj zvono
9005 Majmun zvono
9006 Kokoška zvono

FAZONI ZA ZVONO

9027 Techno BEBA
9044 Ludi hrčak
9001 Srećna beba zvono
9025 Veverice "vode ljubav"
9026 Veverica izjavljuje ljubav!
7002 Aljbansko zvonce
7004 GSM turbo folk hit
7008 Mali patuljak u zvučniku
7009 Orgazam
9008 Auto alarm
7013 Porno melodija

FAZONI IZ CRTANOG FILMA

9043 Food around the corner
7062 Ptica trkačica
7064 Brzi Gonzales
7016 Ima li ludaka u tvojoj porodici?
7017 Pera kojot genije
9029 Duško dugouško
7072 Hello my baby - Singing frog
9031 Kuče Dragoljupče

FAZONI IZ FILMOVA

7001 Ajde da se drogiramo
7015 Balkanski špijun - Centrala
7019 Maratonci - Šta to radiš kume
7023 Ne spavaj mala moja - FLOYD
7026 Telefon 1 - Žikina dinastija
7025 Radovan III - Fenomenalno
7028 Tesna koža - Šojić na aparatu
7030 Jagodinka - Varljivo leto
9034 Zona Sumraka

ZEZANCIJE

7011 Oj svijetla majska zoro (prdeži)
9024 Pčela ZOOM ZOOM
9021 Balkanski špijun zez telefonom
9040 Slađa - Bosansko muvanje
9039 Luda krava
7038 Koštunica
7007 Zinem (parodija grupa Magazin)

Za **REAL AUDIO** pod brojem 9038 pošalji **AMR 9038** u sms poruci na 4621.
Za **MP3** pod brojem 9038 pošalji **MP 9038** u sms poruci na 4621.

VIDEO

2029 CECA OOPSS

2039 TRI BRAZILCA

1062 RONJALDINO PREČKA

2069 MUŠKO - ŽENSKE PRIČE

1004 HER ŽIKA

2031 SKOK U KADU

2060 GLUPE RUSKINJE

2103 MARADONA

1003 DELIJE

2043 VB CRO - Sklisko je

1024 A VI KAKO TE?

2066 KRZNENA LOPTICA

2023 BAČI DROGU

1033 ŠOJIĆ NA TELEFONU

1025 ZZZI...

2027 MALI RONALDINJO

2042 ŠAMARANJE

2032 VAKO SE ČITA

1029 UF...HM

2005 CIGA I SIN

1030 VESTI

1027 REPER IZ KOSTOLAC

Za **VIDEO KLIP** pod brojem 2039 pošalji **V 2039** u sms poruci na 4621

ANIMACIJE

1021

1028

1027

1022

1019

1017

1006

1031

1030

1032

1033

Za **ANIMACIJU** pod brojem 1021 pošalji **ANI 1021** u sms poruci na 4621

KOLOR SLIKE

POZADINE ZA MOBILNI

6024

2530

2531

6026

6028

6006

2557

2598

2456

2455

2534

2535

2599

6065

2617

2559

6084

6057

6052

2506

6095

6094

6045

2565

2605

6061

6062

6058

2615

2596

1653

1226

1267

2379

1236

6072

1642

1657

1531

1647

1654

1663

1631

1241

2465

2549

6087

6027

6029

2161

1189

1182

1177

1174

1207

1201

1199

Za **KOLOR SLIKE** pod brojem 6024 pošalji **SL 6024** u sms-u na 4621

JAVA IGRE, APLIKACIJE

HITOVI

3043

LJUBAVNE SMS PORUKE
Skinite zbirku 200 ljubavnih SMS poruka odjednom !
HIT !

3361

WIMBLEDON 2006
Najbolji tenis 10 vrsta udaraca, gomila protivnika i terena.
HIT !

3362

4x4 EXTREME RALLY 2006
Najpopularnija simulacija relija na mobilnom telefonu!
HIT !

IGRE

3301

3335

3348

3323

3044

3324

3363

3312

3317

DOMAĆE

3050

3051

3053

3005

3003

3007

3041

3042

3049

Za proveru da li tvoj telefon podržava JAVA igru ili aplikaciju, poseti wap.melodije.net/isprobaj
Da bi dobio **IGRU** ili **APLIKACIJU** 3043 pošalji **JAVA 3043** u sms poruci na 4621

MTS: Polifone i real audio melodije, kolor slike i animacije se naplaćuju sa 60 din+pdv; Monofone melodije sa 35 din+pdv; Video sa 75 din+pdv; MP3 sa 90din+pdv; JAVA: 150 din+pdv.
Telenor: Cena slanja sms poruke je 60 din+pdv za sve sadržaje. JAVA sadržaji se dodatno tarifiraju sa 110 din+pdv prilikom preuzimanja.

Za podešavanje GPRS-a pozovite korisnički centar:
Telenor: 9863, MTS: 789

Tarifiranje 0900:
30 DIN+PDV
Poziv + svaki minut

94373

РЕКАО ЈЕ

ВЛАДИМИР БУЛАТОВИЋ ВИБ

(1931–1994)

КАД ЈЕ САТИРА НА ПОЛА КОПЉА, ТО ЈЕ ЗНАК ДА ЈЕ СЛОБОДА УМРЛА.

ЈАДНА ЈЕ ПРАВДА КОЈА МОРА ДА СЕ ПРАВДА.

ЖЕЛИ МОЈ КРАЈ ЈЕР ЈА ЗНАМ ЊЕГОВ ПОЧЕТАК.

КОД НАС ЈЕ ТОЛИКО СВЕТИЊА ДА ЧОВЕКУ ОСТАЈЕ САМО ДА СЕ КРСТИ.

ЈАВИО МИ СЕ УХОДА. КАЖЕ: БУДИ ДОБАР ДАНАС. УМОРАН САМ, НЕ МОГУ ДА ТЕ ПРАТИМ.

У ИМЕ ГРУПЕ ПОШТАРА МОЛИМ ДА НАС НЕ НАЗИВАТЕ ДОСТАВЉАЧИМА. ДОСТАВЉАЧИ СУ ДРУГИ.

ЈУЧЕ СУ НАПАЛИ ДИМНИЧАРА. РЕКАО ЈЕ ДА ЈЕ ЊЕГОВА СТВАРНОСТ ЦРНА.

ДЕМОКРАТИЈА ЈЕ КАД НИСИ ЗАТВОРЕН ЗАТО ШТО СИ БИО ОТВОРЕН.

ПРВО СИ ЧОВЕК У СЕНЦИ, ЗАТИМ СИ ЧОВЕК СА СЕНКОМ, НАЈЗАД СИ СЕНКА ОД ЧОВЕКА.

НЕ ХВАЛИТЕ СЕ ПРОГРАМОМ. ПРОГРАМ ДАНАС ИМА СВАКА ВЕШ-МАШИНА.

НЕ ПРЕТЕРУЈТЕ СА СВИРАЊЕМ ХИМНЕ. И ОВАКО ДОСТА СТОЈИМО У МЕСТУ.

ГАРФИЛД

BY JIM DAVIS

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

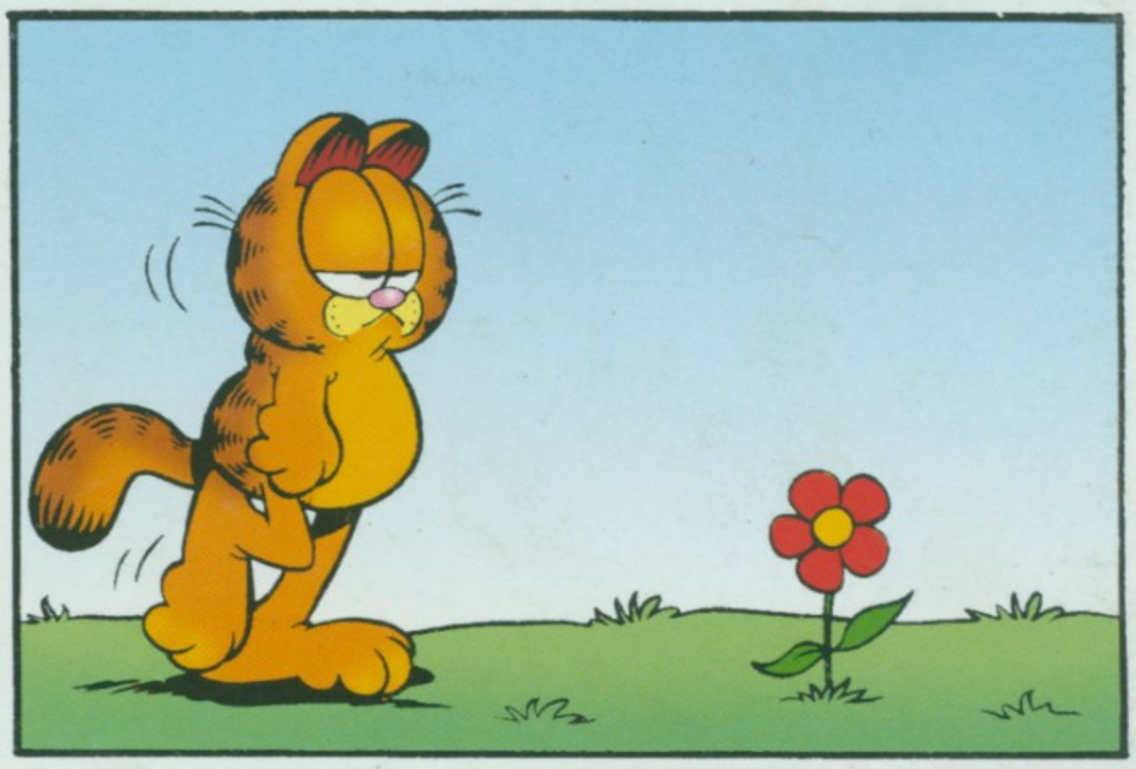

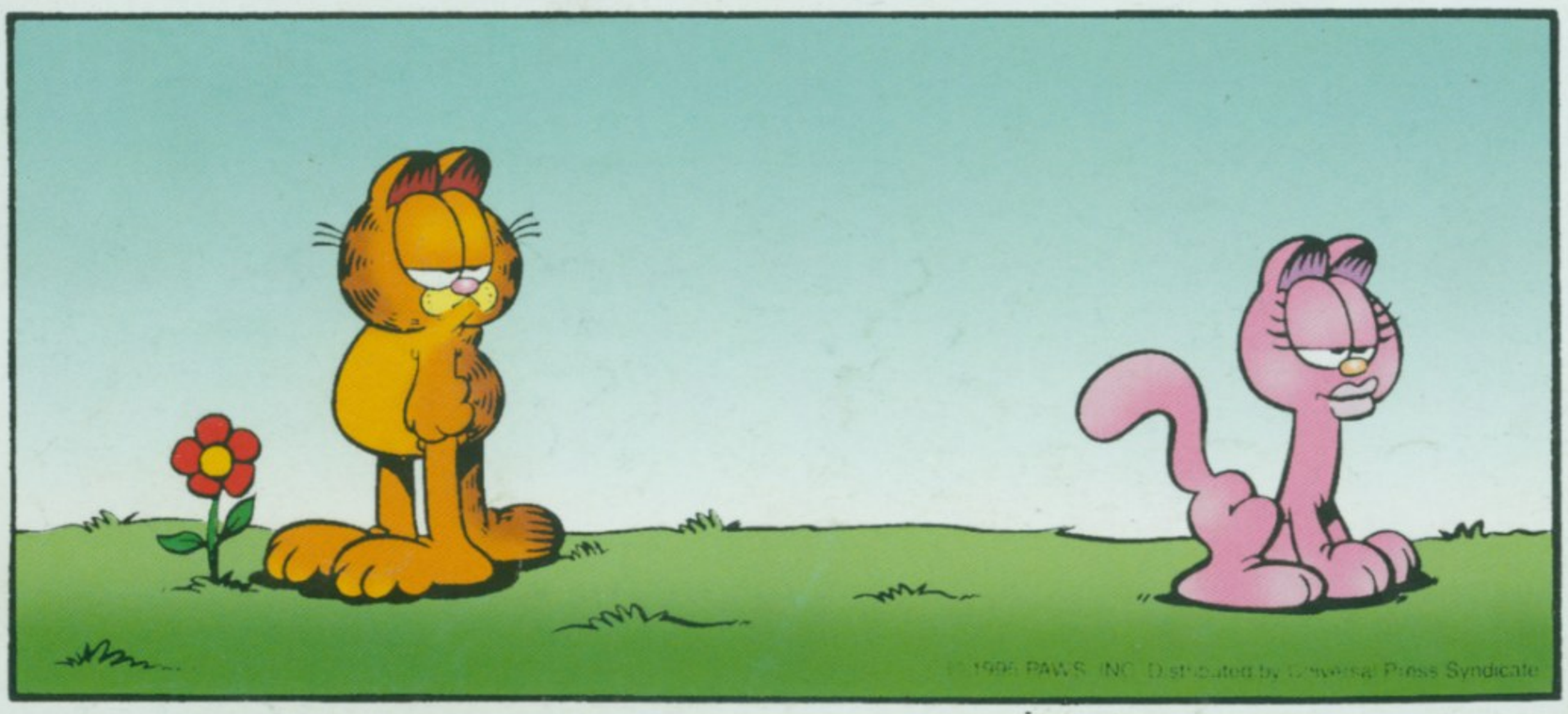

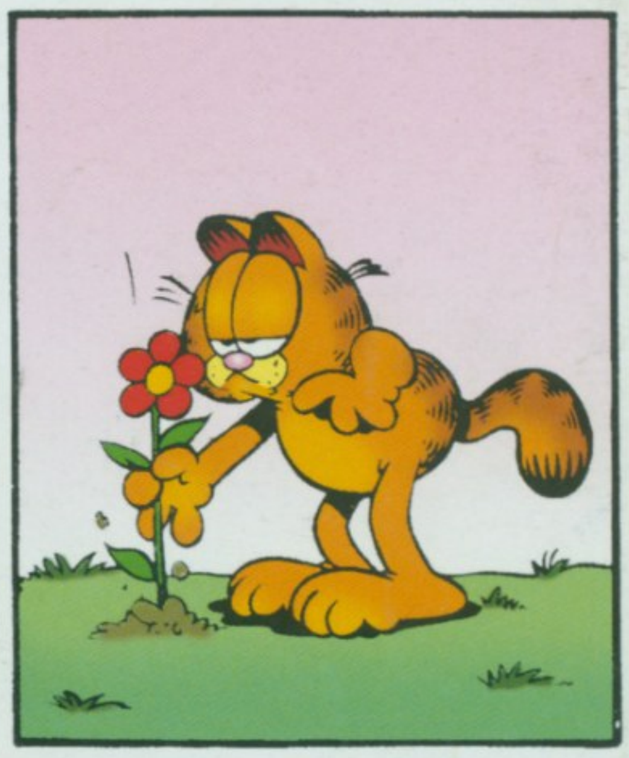

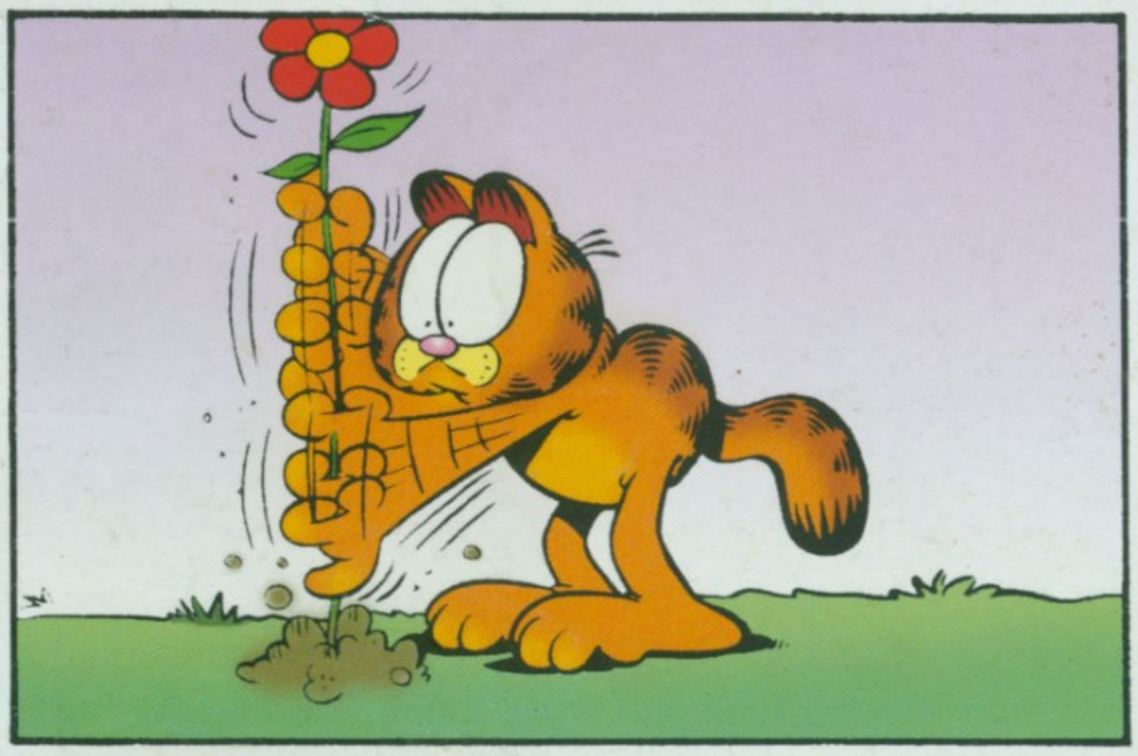

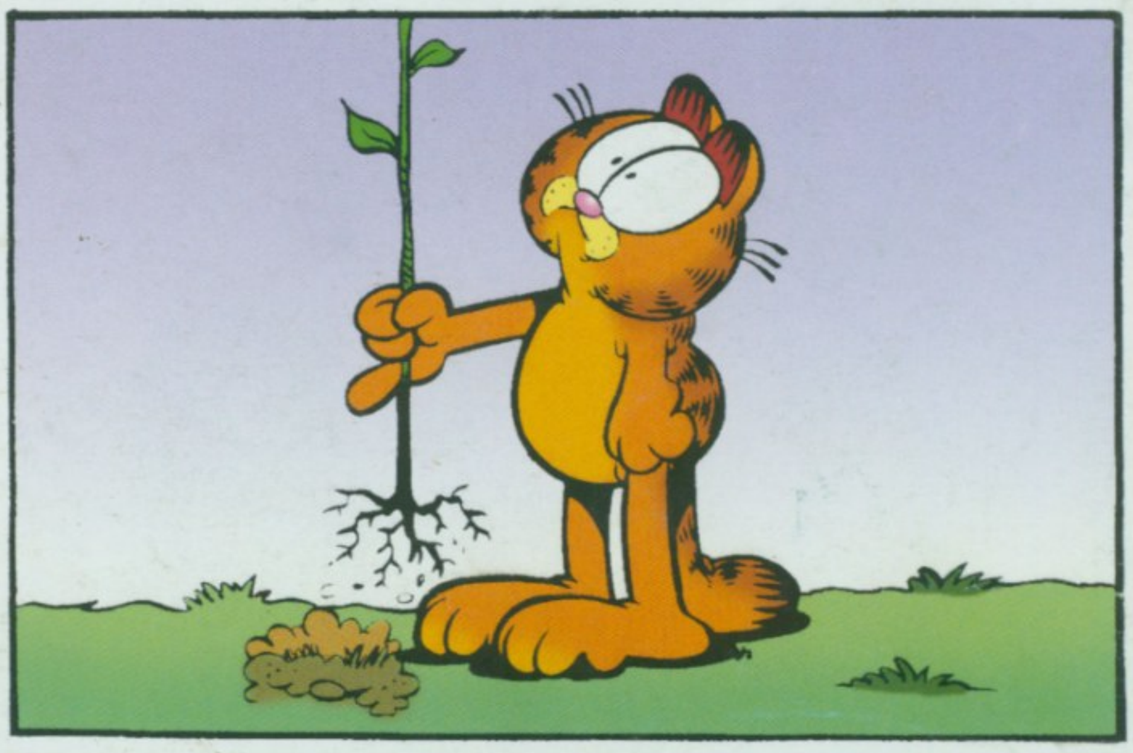

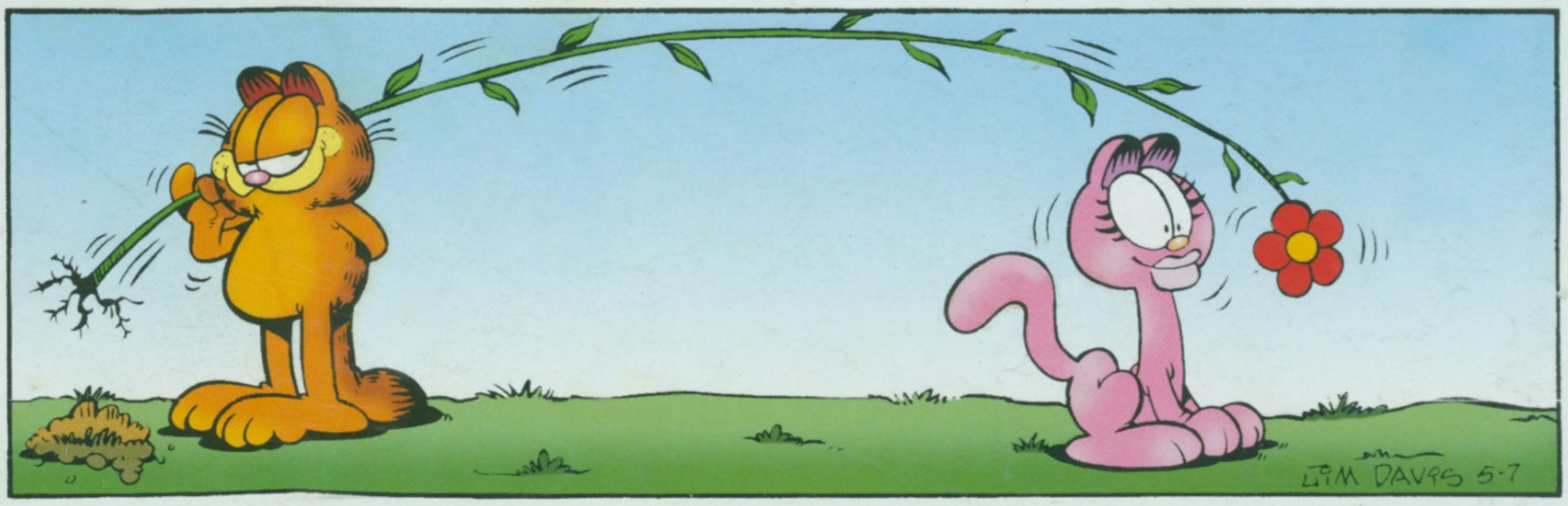

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
2. 3. 2007.